ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

FELSEFE

10. Sınıf

DESTEKLEME ETKİNLİKLERİ

ÖĞRETMEN KILAVUZ KİTABI

YAZARLAR

Esin KÖKMEN GÖZÜKÜÇÜK
Güler ÖZKALKAN
Ramazan SARIKAYA
Yeliz KARAÇAY

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI .....: 10349
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ .....: 3570

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Halil İbrahim TOPÇU

YAYIN KOORDİNATÖRÜ
Bilgen KERKEZ

EDİTÖR
Sibel KAYALI

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME UZMANI
Havva ERTÜM

PROGRAM GELİŞTİRME UZMANI
Emine SELMANOĞLU

REHBERLİK UZMANI
Hasan ÜSTÜN

DİL UZMANI
Soner ÖZKAN

GÖRSEL TASARIMCI
Elif IŞIK

ISBN 978-975-11-9115-1

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Başkanlığının .../.../2025 tarih ve ..... sayılı yazısı ile yardımcı kaynak olarak kabul edilmiştir.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

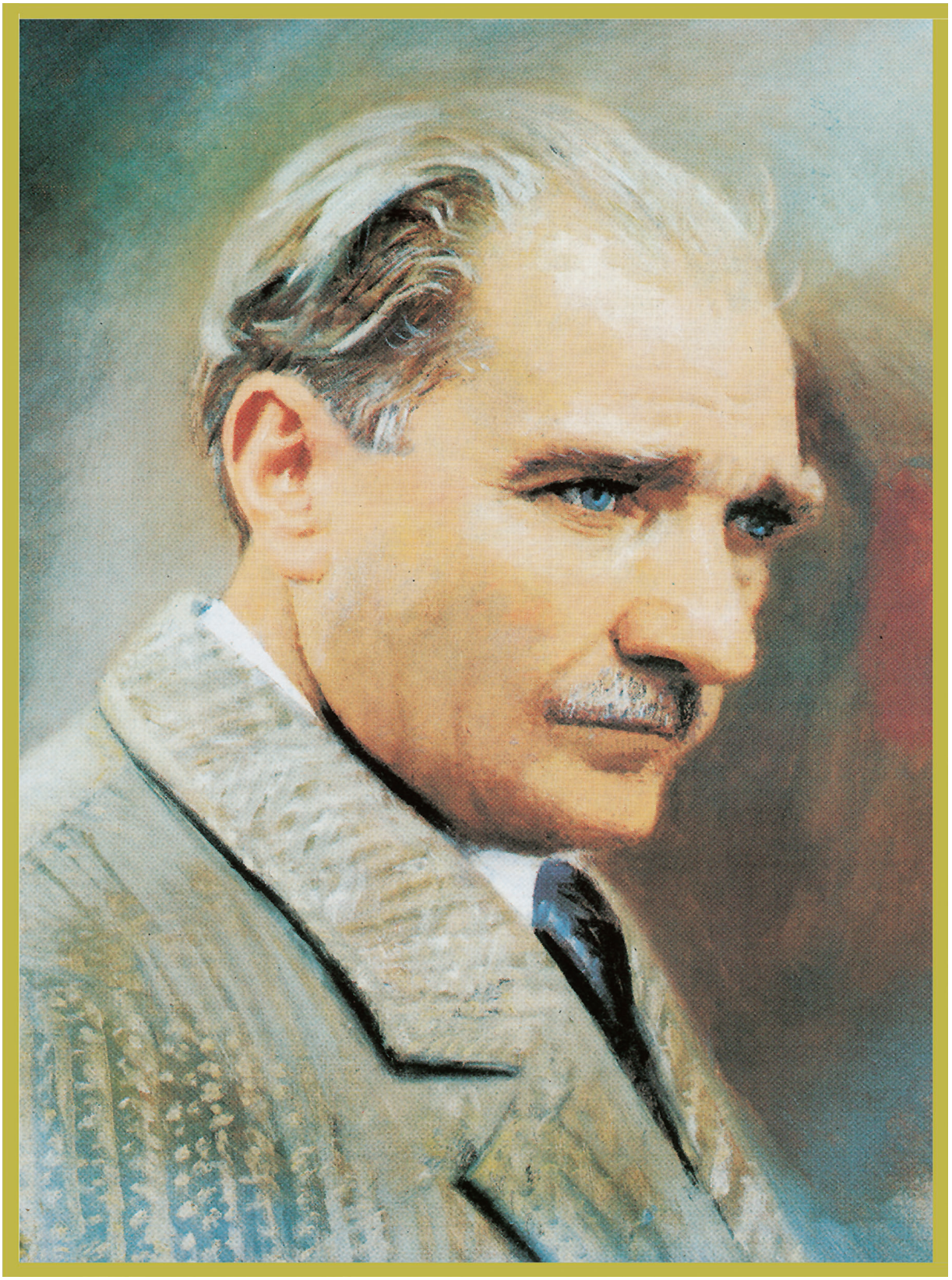

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

SUNUŞ

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, farklılaştırılmış öğretimi esas alan bir yaklaşımı benimsemektedir. Bu kapsamda hazırlanmış öğretim programlarında bu yaklaşım doğrultusunda "Farklılaştırma" başlığı altında "Zenginleştirme" ve "Destekleme" bölümlerine birer strateji olarak yer verilmiştir. Farklılaştırılmış öğretimin destekleme boyutu, öğrenme sürecinde daha fazla zamana ve tekrar yapmaya ihtiyaç duyan öğrenciler için içerik, süreç, ürün ve öğrenme ortamında gerekli düzenlemeleri içermektedir. Bu durum, öğrencilerin akademik yeterliliklerinin düşük olduğu anlamına gelmemektedir. Aksine bu öğrenciler derin düşünme ve problem çözme yeteneklerine sahip olabilirler. Burada kritik olan öğrencilerin kendi hızlarında ilerleyebilmeleri için gerekli zaman ve desteğin sunulmasıdır. Öğrenme ortamlarını ve ders içeriklerini her öğrencinin kendi hızında ilerlemesine olanak tanıyacak şekilde tasarlamak, öğrencilerin güçlü yönlerini ortaya çıkarmalarına yardımcı olacaktır.

Destekleme sürecinde öğretim programının amacı; temel bilgi ve kavramları öğrencilere anlaşılır ve etkileşimli bir biçimde sunmak, öğrenme sürecini aşamalı olarak inşa ederek öğrenci odaklı hâle getirmek, ürün aşamasında ise öğrencilerin farklı yöntemlerle öğrendiklerini ifade etmelerine olanak tanımaktır. Ayrıca dikkat dağıtıcı unsurları en aza indirerek teknolojiyi öğrenme ortamı ile bütünleştirmek de hedeflenmektedir. Destekleme yaklaşımı; öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına ve öğrenme hızlarına uygun olarak içerik, süreç, ürün ve öğrenme ortamını destekleyerek her öğrencinin öğrenme sürecinden en iyi şekilde faydalanmasını hedefler. Burada amaç, farklı tarzlarda ve hızda öğrenen öğrencilerin öğrenme eksikliklerinin oluşması ihtimalini öğrenme sürecinin en başında ortadan kaldırmak ve tüm öğrencilerin hedeflenen öğrenme çıktılarına farklı öğrenme yöntemleriyle de olsa ulaşmalarını sağlamaktır.

Farklılaştırma kapsamında hazırlanan "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Destekleme Etkinlikleri Öğretmen Kılavuz Kitabı" disiplin içi ilişkilendirmelere ek olarak disiplinler arası ilişkilendirmeler ve gerçek yaşam uygulamaları dikkate alınarak hazırlanmıştır. Tasarlanan etkinlikler, öğrenme süreçlerini planlamak üzere örnek teşkil edebilecek nitelikte olup; öğrenci ilgi, ihtiyaç ve beklentileri doğrultusunda belirli kısımları seçilerek ve öğrenci seviyesi göz önünde bulundurularak içerik ve verilen süre bağlamında değiştirilerek kullanılabilir. Kılavuzda sunulan etkinlikler, genişletilmiş ve derinlemesine bir öğrenme deneyimi sağlamak amacıyla çeşitli öğretim yöntemleriyle zenginleştirilmiştir. Etkinlikler, görsel materyallerle desteklenmiş ve birden fazla duyuya hitap edecek şekilde tasarlanmıştır. Bu yöntemler, öğrencilerin ilgisini çekmek ve öğrenilen bilgilerin kalıcılığını artırmak amacıyla kullanılmıştır. Ayrıca öğrencilerin aktif katılımını sağlamak ve öğrenme süreçlerini daha etkili hâle getirmek için özel olarak geliştirilmiştir.

Bu etkinlik kılavuzu, öğretmenler için bir etkinlik havuzu oluşturacak nitelikte tasarlanmıştır. Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre hazırlanmış etkinliklerle onların potansiyellerini en üst düzeye çıkarmalarını ve anlamlı ürünler ortaya koymalarını desteklemektedir. Kılavuzdaki içerikler, desteklenmeye ihtiyacı olan öğrenciler için uygun stratejilerin benimsenmesine ve uygulanmasına imkân sağlarken onların güçlü yönlerini ortaya çıkarmayı da hedeflemektedir.

Kitabın Tanıtımı

Kitap ünitelerden oluşur. Her ünite başında ünite kapak sayfası yer alır. Ünite kapaklarında o ünitenin adı ve numarası bulunur. Kılavuzda yer alan etkinlikler, adım adım uygulanacak şekilde bölümlere ayrılır.

Ünite numarası

Ünite adı

1. ETKİNLİK ADI Felsefe Nedir?

Etkinliğin grup hâlinde, bireysel ya da rehberli hâlde yapıldığını gösterir.

Etkinliğin Amacı	Felsefenin anlamını, temel kavram ve özelliklerini kavrayabilmek

Etkinlik sonunda öğrencinin hangi beceriyi kazanacağını gösterir.

Destekleme Uygulaması	Felsefenin anlamını, temel kavram ve özelliklerini pekiştirmeye yönelik görsel, işitsel uyaranların ağırlıkta olduğu öğretim materyalleri kullanılabilir.

Programın destekleme bölümünde verilen etkinliğin kapsamını gösterir.

Araç Gereç ve Materyaller	• Genel ağ erişimi olan bilgisayar • Çalışma Kâğıdı • Yazı malzemeleri

Etkinliğin gerçekleştirilmesi için gereken ve kullanılabilecek araç gereç, eğitim ortamları ve materyalleri gösterir.

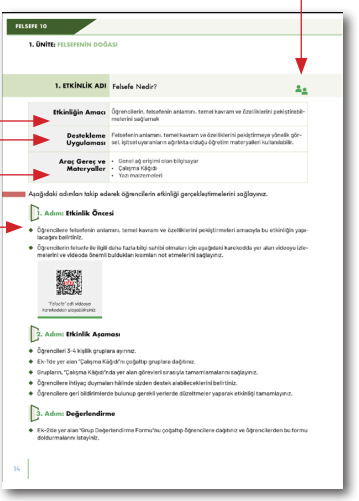

1. Adım: Etkinlik Öncesi **2. Adım: Etkinlik Aşaması** **3. Adım: Değerlendirme**

Etkinlikler, adım adım uygulanacak şekilde bölümlere ayrılır.

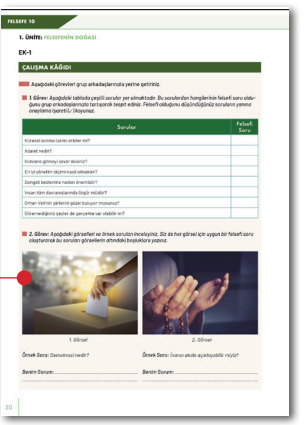

Görseller, sayfalara orantılı şekilde yerleştirilmiştir. Görsel açıklamaları, ayrıştırıcı yazım karakteri ve harf büyüklüğü dikkate alınarak verilmiştir. Açıklama ile görsel arasındaki bağlantının kolay algılanması için açıklamanın ait olduğu görsel yönlendirme oklarıyla gösterilir.

GRUP DEĞERLENDİRME FORMU

Değerlendirme adımlarında öğrencinin, grup çalışmalarını değerlendirebileceği ölçme ve değerlendirme araçlarına yer verilir.

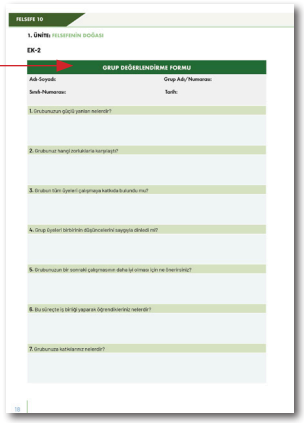
FELSEFE 10

1. Ünite: FELSEFENİN DOĞASI

EK-2

GRUP DEĞERLENDİRME FORMU

Adı-Soyadı: Grup Adı/Numarası:

Sınıfı-Numarası: Tarih:

1. Grubunuzun güçlü yanları nelerdir?

2. Grubunuz hangi zorluklarla karşılaştı?

3. Grubun tüm üyeleri çalışmaya katkıda bulundu mu?

4. Grup üyeleri birbirinin düşüncelerini saygıyla dinledi mi?

5. Grubunuzun bir sonraki çalışmasını daha iyi olması için ne önerirsiniz?

6. Bu süreçte iş birliği yaparak öğrendiklerinizi nelerdir?

7. Grubunuza katkılarınız nelerdir?

18

KONTROL LİSTESİ

Değerlendirme adımlarında öğretmen tarafından yapılacak değerlendirmelere yer verilir.

FELSEFE 10

8. Ünite: DİN FELSEFESİ

EK-2

BİLGİ KARTI

Adı-Soyadı: Tarih:

Sınıfı-Numarası:

Bu etkinlikte

keşfettim.

Bu etkinlikte

benim için çok zordu.

Bu etkinlikte

beni çok etkiledi.

168

BİLGİ KARTI

Değerlendirme adımlarında öğrencinin kendini değerlendirebileceği ölçme ve değerlendirme araçlarına yer verilir.

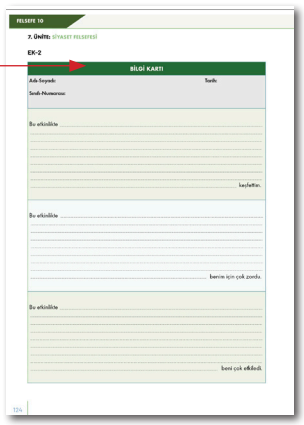
FELSEFE 10

7. Ünite: SİYASET FELSEFESİ

EK-2

BİLGİ KARTI

Adı-Soyadı: Tarih:

Sınıfı-Numarası:

Bu etkinlikte

keşfettim.

Bu etkinlikte

benim için çok zordu.

Bu etkinlikte

beni çok etkiledi.

124

ÇIKIŞ KARTI

Değerlendirme adımlarında öğrencinin kendini değerlendirebileceği ölçme ve değerlendirme araçlarına yer verilir.

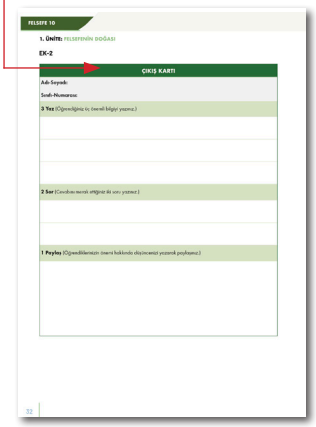
FELSEFE 10

1. Ünite: FELSEFENİN DOĞASI

EK-2

ÇIKIŞ KARTI

Adı-Soyadı:

Sınıfı-Numarası:

3 Yaz (Öğrendiğiniz üç önemli bilgiyi yazınız.)

2 Sor (Cevabını merak ettiğiniz iki soru yazınız.)

1 Paylaş (Öğrendiklerinizin önemi hakkında düşüncenizi yazarak paylaşınız.)

72

SEMBOLLERİN AÇIKLAMASI

- Bireysel etkinlik
- Grup etkinliği
- Rehberli etkinlik
- Ön hazırlıklı etkinlik

"Felsefe" adlı videoya karekoddan ulaşabilirsiniz.

Kitap genelinde kullanılan tüm karekodlar, akıllı cihazlarla okutularak ya da kitabın dijital kopyalarında karekod üzerine tıklanarak açılabilir.

Kitabın dijital kopyalarında "İçindekiler" sayfasındaki başlıklar üzerine tıklayarak ilgili sayfalara ulaşabilirsiniz.

İçindekiler

1. ÜNİTE FELSEFENİN DOĞASI 13

1. Etkinlik: Felsefe Nedir?	14
2. Etkinlik: Felsefi Soru Sorma	19
3. Etkinlik: Felsefenin Diğer Alanlarla İlişkisi	23
4. Etkinlik: Dünyada Felsefe	29

2. ÜNİTE FELSEFE, MANTIK VE ARGÜMANTASYON 33

1. Etkinlik: Mantık Kavramları Zinciri	34
2. Etkinlik: Argümantasyonun Yapısı	42
3. Etkinlik: Safsata Avı	46

3. ÜNİTE VARLIK FELSEFESİ 49

1. Etkinlik: Varlık Felsefesinin Temel Kavramları	50
2. Etkinlik: Varlık Felsefesinin Temel Problemleri	56
3. Etkinlik: Metin Analizi: Varlık ve Oluş	63

4. ÜNİTE BİLGİ FELSEFESİ 67

1. Etkinlik: Bilgi Felsefesinin Konusu ve Temel Kavramları	68
2. Etkinlik: Bilgi Felsefesinin Temel Problemleri	74
3. Etkinlik: Metin Analizi: Bilginin Serüveni	77

5. ÜNİTE AHLAK FELSEFESİ 83

1. Etkinlik: Ahlak Felsefesinin Konusu ve Temel Kavramları	84
2. Etkinlik: Ahlak Felsefesindeki Düşünce ve Argümanlar	89
3. Etkinlik: Ahlak Felsefesinin Problemlerinin Değerlendirilmesi	97

6. ÜNİTE ESTETİK VE SANAT FELSEFESİ 101

1. Etkinlik: Sanat Nedir? 102
2. Etkinlik: Bir Şey Herkes İçin Güzel midir? 107
3. Etkinlik: Sanat Felsefesinin Problemlerinin Değerlendirilmesi 115

7. ÜNİTE SİYASET FELSEFESİ 119

1. Etkinlik: Siyaset Felsefesinin Konusu ve Temel Kavramları 120
2. Etkinlik: Siyaset Felsefesinin Temel Problemleri 125
3. Etkinlik: Siyaset Felsefesinin Problemlerinin Değerlendirilmesi 131

8. ÜNİTE DİN FELSEFESİ 135

1. Etkinlik: Din Felsefesinin Konusu ve Temel Kavramları 136
2. Etkinlik: Din Felsefesinin Temel Problemleri 142
3. Etkinlik: Din Felsefesinin Problemlerinin Değerlendirilmesi 147

9. ÜNİTE BİLİM FELSEFESİ 151

1. Etkinlik: Bilim Felsefesinin Konusu ve Temel Kavramları 152
2. Etkinlik: Bilim Felsefesinin Temel Problemleri 158
3. Etkinlik: Bilim Felsefesinin Problemlerinin Değerlendirilmesi 161

Kaynakça **165**

Cevap Anahtarı Karekodu **165**

Görsel ve Genel Ağ Kaynakçası Karekodu **165**

Türkiye'nin Mülki İdari Bölümleri ile Kara ve Deniz Komşuları Haritası **166**

Türk Dünyası Haritası **167**

1. ÜNİTE

FELSEFENİN DOĞASI

Ünite karekodu

1. ETKİNLİK ADI Felsefe Nedir?

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin, felsefenin anlamını, temel kavram ve özelliklerini pekiştirebilmelerini sağlamak
Destekleme Uygulaması	Felsefenin anlamını, temel kavram ve özelliklerini pekiştirmeye yönelik görsel, işitsel uyaranların ağırlıkta olduğu öğretim materyalleri kullanılabilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Genel ağ erişimi olan bilgisayar • Çalışma Kâğıdı • Yazı malzemeleri

Aşağıdaki adımları takip ederek öğrencilerin etkinliği gerçekleştirmelerini sağlayınız.

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere felsefenin anlamını, temel kavram ve özelliklerini pekiştirmeleri amacıyla bu etkinliğin yapılacağını belirtiniz.
- Öğrencilerin felsefe ile ilgili daha fazla bilgi sahibi olmaları için aşağıdaki karekodda yer alan videoyu izlemelerini ve videoda önemli buldukları kısımları not etmelerini sağlayınız.

"Felsefe" adlı videoya karekoddan ulaşabilirsiniz.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Öğrencileri 3-4 kişilik gruplara ayırınız.
- Ek-1'de yer alan "Çalışma Kâğıdı"nı çoğaltıp gruplara dağıtınız.
- Grupların, "Çalışma Kâğıdı"nda yer alan görevleri sırasıyla tamamlamalarını sağlayınız.
- Öğrencilere ihtiyaç duymaları hâlinde sizden destek alabileceklerini belirtiniz.
- Öğrencilere geri bildirimlerde bulunup gerekli yerlerde düzeltmeler yaparak etkinliği tamamlayınız.

3. Adım: Değerlendirme

- Ek-2'de yer alan "Grup Değerlendirme Formu"nu çoğaltıp öğrencilere dağıtınız ve öğrencilerden bu formu doldurmalarını isteyiniz.

EK-1

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıda felsefenin anlamı, temel kavramları ve özelliklerine ilişkin açıklamalar yer almaktadır. Açıklamaları dikkatlice okuyunuz ve görevleri grup arkadaşlarınızla gerçekleştiriniz.

Felsefenin Anlamı

- Felsefe, "bilgelik sevgisi" anlamına gelir.
- Felsefe; doğa, insan, evren, bilgi, ahlak ve varlık üzerine düşünmeyi sağlar.
- Felsefenin temel amacı; yaşamın anlamını, değerlerini ve ilkelerini derinlemesine anlamaktır.

Felsefenin Temel Kavramları

Bilgelik

Bilgelik, yalnızca bilgi sahibi olmayı değil bu bilgiyi yaşamda kullanmayı da içerir. Bilge insanlar, olaylara geniş açıdan bakar; konular üzerinde derinlemesine düşünür ve kararlarını alırken ahlaki değerleri göz önünde bulundurur.

Filozof

Filozof, felsefi sorular soran ve bu sorular üzerine düşünen kişidir. Genellikle dünya, insan, ahlak, bilgi ve varlık konularını sorgular ve anlamaya çalışır.

Hikmet

Hikmet; derin bilgi, deneyim ve anlayış birikimini ifade eder. Genellikle yaşamın anlamı, ahlak ve doğru kararlar üzerine düşünmekle ilgilidir. Teorik bilgiden çok hayatı daha iyi yaşama konusunda yol gösterici bir bakış açısı sunar.

Sevgi Arayışı

Sevgi arayışı, insanların kendilerini gerçekleştirmeleri ve insanlar arasında anlamlı ilişkiler kurmaları için temel bir motivasyondur.

Felsefenin Özellikleri

Hayret Etme

Hayret etme; insanın dünyaya, varlığa ve deneyimlerine karşı duyduğu derin bir şaşkınlık ve meraktır.

Merak Etme

Merak etme, bilinmeyene duyulan ilgi ve keşfetme isteğidir. Merak etmeye dayalı felsefi düşünce, insanları evren, insan, ahlak ve bilgi konuları üzerinde sürekli düşünmeye ve sorgulamaya yönlendirir.

Şüphe Duyma

Felsefi düşüncede şüphe, genelgeçer kabul edilenleri sorgulayıp sağlam ve doğru bilgiye ulaşmanın bir yoludur.

Sorgulama

Felsefi düşüncenin en belirgin özelliklerinden biri olan sorgulama ile insanlar, kendilerine ve çevresine dair sorular sorarak düşünsel bir yolculuğa çıkar.

Yığılımlı İlerleme

Felsefi düşünce; önceki düşünceler, teoriler ve deneyimlerden yararlanarak yeni görüşler oluşturulmasına dayanır.

Rasyonel Olma

Felsefi düşünce mantık ve akıl temellidir. Felsefeciler, düşüncelerini mantıklı bir şekilde destekler ve güçlü argümanlar sunar.

Tutarlı Olma

Felsefi düşünce, iç tutarlılık ve uyuma sahiptir. Tutarlılık, felsefi sistemlerin güvenilirliğini artırır ve anlaşılmasını kolaylaştırır.

Refleksiflik

Refleksif yaklaşım, insanın kendi düşüncelerini ve varsayımlarını sorgulamasıdır.

Eleştirel Olma

Felsefi düşüncede eleştirinin amacı, mevcut düşünceleri sorgulayıp hataları ve eksiklikleri ortaya koyarak gerçeğe ulaşmaktır.

Sistemli Olma

Felsefi düşünce, sistematik bir yaklaşıma sahip olduğundan temel kavramlar, teoriler ve argümanlar arasında tutarlı bir yapı oluşturmaya çalışır.

Evrensel Olma

Felsefe, sadece belirli bir kültür veya inanç sistemi ile sınırlı kalmaz; insanlığın ortak deneyimlerine dayalı olarak evrensel bir anlayış arayışındadır.

1. Görev: Metinden yararlanarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.

a) Felsefenin kelime anlamı nedir?

.....

.....

.....

b) Bilgili olmakla bilge olmak arasındaki fark nedir?

.....

.....

.....

c) Felsefenin temel özellikleri nelerdir?

.....

.....

.....

2. Görev: *Tabloda verilen tanımların aşağıdaki kavramlardan hangisine ait olduğunu grup arkadaşlarınızla tartışarak bulunuz. Ulaştığınız sonucu "Kavram" sütunundaki ilgili alanlara yazınız.*

Kavramlar

hikmet, bilgelik, felsefe, eleştiri, filozof, sevgi arayışı

Tanım	Kavram
Dünya, insan, ahlak, bilgi, varlık gibi konular üzerine düşünen ve sorgulayan kişidir.	
Yalnızca bilgi sahibi olmakla kalmayıp bu bilgiyi günlük yaşamda kullanabilme becerisidir.	
İnsanların kendilerini gerçekleştirmeleri ve anlamlı ilişkiler kurmaları için itici güçtür.	
Derin bilgi, tecrübe ve anlayışla insanlara yaşamlarını daha iyi sürdürebilmeleri için yol gösterme yeteneğidir.	
İnsanın varlık, bilgi, ahlak, akıl, hayat gibi temel konular üzerine düşünmesi ve bu konuları sorgulamasıdır.	

3. Görev: *Aşağıda felsefenin özellikleri ve bunlarla ilgili ifadeler verilmiştir. Verilen ifadelerdeki boşluklara felsefenin özelliklerinden hangisinin geleceğini grup arkadaşlarınızla tartışarak bulunuz. Ulaştığınız sonuca göre ifadelerdeki boşlukları tamamlayınız.*

Özellikler

şüphe, sorgulama, yığılımlı ilerleme, rasyonel olma, öznel olma, tutarlı olma, refleksif olma, eleştirel olma, sistemli olma, evrensel olma

a) Felsefi düşüncenin ..... özelliği gereği her filozof, önceki düşünceleri değerlendirir; eleştirir veya onlardan yararlanarak kendi görüşlerini oluşturur.

b) Filozof, ... ile her tür bilginin dayanaklarını sorgular ve onların geçerliliğini araştırır.

c) Felsefi düşünce, farklı alanlarda bilgi üretmeyi ve bunları tutarlı bir bütün hâlinde sunmayı amaçladığından ..... özelliğine sahiptir.

ç) Felsefi düşüncenin ..... özelliği sayesinde filozofun iddiaları çelişkisiz ve birbirleriyle uyumludur.

d) Filozof, bilgileri hemen kabul etmez; felsefi düşüncenin ..... özelliği nedeniyle bilgilerin doğru olup olmadığını araştırır.

e) Felsefi düşüncenin ..... özelliği dolayısıyla konular, mantık ilkeleriyle ele alınır ve akıl yürütme yoluyla doğru bilgiye ulaşılmaya çalışılır.

f) İnsan, felsefi düşüncenin..... özelliği sayesinde kendi deneyimleri ve bilgileri üzerine düşünür.

g) Felsefe ..... özelliğine sahip olduğundan felsefede ele alınan konular, çoğunlukla insanlığı ilgilendiren genel problemlerdir ve belirli bir kişi ya da grupla sınırlı değildir.

ğ) Felsefi problemleri görme ve bu problemleri ..... felsefi düşüncenin doğru bilgiye ulaşmasını sağlar.

EK-2

GRUP DEĞERLENDİRME FORMU	
Adı-Soyadı:	**Grup Adı/Numarası:**
Sınıfı-Numarası:	**Tarih:**
1. Grubunuzun güçlü yanları nelerdir?	
2. Grubunuz hangi zorluklarla karşılaştı?	
3. Grubun tüm üyeleri çalışmaya katkıda bulundu mu?	
4. Grup üyeleri birbirinin düşüncelerini saygıyla dinledi mi?	
5. Grubunuzun bir sonraki çalışmasının daha iyi olması için ne önerirsiniz?	
6. Bu süreçte iş birliği yaparak öğrendikleriniz nelerdir?	
7. Grubunuza katkılarınız nelerdir?	

2. ETKİNLİK ADI Felsefi Soru Sorma

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin felsefi soruların özelliklerini kavrayabilmelerini sağlamak
Destekleme Uygulaması	Felsefi soruların ayırt edilmesine ilişkin içeriği anlamayı kolaylaştıran yöntem ve öğretim materyalleri kullanılabilir. Günlük hayatla ilişkisinin daha görünür olduğu yapılandırılmış örnek durum ve olaylardan yararlanılabilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Genel ağ erişimi olan bilgisayar • Çalışma Kâğıdı • Yazı malzemeleri

Aşağıdaki adımları takip ederek öğrencilerin etkinliği gerçekleştirmelerini sağlayınız.

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere felsefi soruların özelliklerini kavramaları amacıyla bu etkinliğin yapılacağını belirtiniz.
- Öğrencilerin felsefi sorular ile ilgili daha fazla bilgi sahibi olmaları için aşağıdaki karekodda yer alan videoyu izlemelerini ve videoda önemli buldukları kısımları not etmelerini sağlayınız.

"Bir Felsefe Sorusu Nedir?" adlı videoya karekoddan ulaşabilirsiniz.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Öğrencileri 3-4 kişilik gruplara ayırınız ve birer grup sözcüsü seçiniz.
- Ek-1'de yer alan "Çalışma Kâğıdı"nı çoğaltıp gruplara dağıtınız.
- Grupların, "Çalışma Kâğıdı"nda yer alan görevleri sırasıyla tamamlamalarını sağlayınız.
- Grupların, hazırladıkları soruları grup sözcüsü aracılığıyla sınıfta paylaşmalarını sağlayınız.
- Öğrencilere ihtiyaç duymaları hâlinde sizden destek alabileceklerini belirtiniz.
- Öğrencilere geri bildirimlerde bulunup gerekli yerlerde düzeltmeler yaparak etkinliği tamamlayınız.

3. Adım: Değerlendirme

- Ek-2'de yer alan "Grup Değerlendirme Formu"nu çoğaltıp öğrencilere dağıtınız ve öğrencilerden bu formu doldurmalarını isteyiniz.

EK-1

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıdaki görevleri grup arkadaşlarınızla yerine getiriniz.

1. Görev: *Aşağıdaki tabloda çeşitli sorular yer almaktadır. Bu sorulardan hangilerinin felsefi soru olduğunu grup arkadaşlarınızla tartışarak tespit ediniz. Felsefi olduğunu düşündüğünüz soruların yanına onaylama işareti (✓) koyunuz.*

Sorular	Felsefi Soru
Küresel ısınma tarımı etkiler mi?	
Adalet nedir?	
Konsere gitmeyi sever misiniz?	
En iyi yönetim biçimi nasıl olmalıdır?	
Dengeli beslenme neden önemlidir?	
İnsan tüm davranışlarında özgür müdür?	
Orhan Veli'nin şiirlerini güzel buluyor musunuz?	
Göremediğimiz şeyler de gerçekte var olabilir mi?	

2. Görev: *Aşağıdaki görselleri ve örnek soruları inceleyiniz. Siz de her görsel için uygun bir felsefi soru oluşturarak bu soruları görsellerin altındaki boşluklara yazınız.*

1. Görsel

2. Görsel

Örnek Soru: *Demokrasi nedir?*

Benim Sorum: .....

.....

Örnek Soru: *İnancı akılla açıklayabilir miyiz?*

Benim Sorum: .....

.....

3. Görsel

Örnek Soru: *İyi bir arkadaş olmak için nasıl davranmalıyız?*

Benim Sorum: .....

.....

4. Görsel

Örnek Soru: *Sanatçının amacı ne olabilir?*

Benim Sorum: .....

.....

5. Görsel

Örnek Soru: *Gözle göremediğimiz şeyler var mıdır?*

Benim Sorum: .....

.....

6. Görsel

Örnek Soru: *Bilim nasıl bir yöntem kullanır?*

Benim Sorum: .....

.....

EK-2

GRUP DEĞERLENDİRME FORMU	
Adı-Soyadı:	**Grup Adı/Numarası:**
Sınıfı-Numarası:	**Tarih:**
1. Grubunuzun güçlü yanları nelerdir?	
2. Grubunuz hangi zorluklarla karşılaştı?	
3. Grubun tüm üyeleri çalışmaya katkıda bulundu mu?	
4. Grup üyeleri birbirinin düşüncelerini saygıyla dinledi mi?	
5. Grubunuzun bir sonraki çalışmasının daha iyi olması için ne önerirsiniz?	
6. Bu süreçte iş birliği yaparak öğrendikleriniz nelerdir?	
7. Grubunuza katkılarınız nelerdir?	

3. ETKİNLİK ADI Felsefenin Diğer Alanlarla İlişkisi

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin felsefenin diğer alanlarla ilişkisini, bireysel ve toplumsal işlevlerini kavrayabilmelerini sağlamak
Destekleme Uygulaması	Felsefenin diğer alanlarla ilişkisine, bireysel ve toplumsal işlevlerine yönelik öğrenme-öğretme uygulamalarında dijital materyaller kullanılabilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Genel ağ erişimi olan bilgisayar • Çalışma Kâğıdı • Rol kartları • Yazı malzemeleri

Aşağıdaki adımları takip ederek öğrencilerin etkinliği gerçekleştirmelerini sağlayınız.

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere felsefenin diğer alanlarla ilişkisini, bireysel ve toplumsal işlevlerini kavramaları amacıyla bu etkinliğin yapılacağını belirtiniz.
- Öğrencilere felsefenin bilim, din ve sanatla ilişkisi; felsefenin bireysel ve toplumsal işlevleri konularıyla ilgili kısa bir bilgilendirme yapınız.
- Ek-2'de yer alan rol kartlarını kesiniz.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Öğrencileri 4 gruba ayırınız ve birer grup sözcüsü seçiniz.
- Gruplara birer rol belirleyerek her gruba kendi rolüne uygun olan rol kartını (filozof, bilim insanı, sanatçı ve din adamı) veriniz.
- Grupların, rol kartlarındaki bilgileri incelemelerini sağlayınız.
- Her grubun aşağıda verilen sorulardan birini seçmelerini ve seçtikleri soruya kendi rolüne uygun bir cevap hazırlamalarını sağlayınız.
  - Doğa neden önemlidir?
  - İnsan yaşamının amacı nedir?
  - Bilgi nasıl elde edilir?
  - İyilik nedir?
- Grupların, hazırladıkları cevapları grup sözcüsü aracılığıyla sınıfta paylaşmalarını sağlayınız.

- Öğrencilerin bireysel olarak aşağıdaki sorular üzerinde düşünerek tartışmalarını sağlayınız.

  - Felsefe, bilim, sanat ve dinin ortak yönleri nelerdir?
  - Filozof, bilim insanı, sanatçı ve din adamı bilgiye ulaşmak için hangi yolları kullanır?
  - Felsefe, bilim, sanat ve dinden hangisi daha çok duyguya dayanır?
  - Felsefe, bilim, sanat ve dinden hangisi daha çok akla dayanır?
  - Felsefe, bilim, sanat ve dinden hangisi sorgulamayı ön planda tutar?
  - Felsefe, bilim, sanat ve dinden hangisi sorgulamadan kabullenmeyi ön planda tutar?
  - Felsefe, bilim, sanat ve dinin bilgiyi elde etme biçimleri nasıl farklılaşır?

- Öğrencilerin, tartışmalarının sonucunda felsefenin bilim, sanat ve dinle arasındaki benzerlik ve farklılıkları hakkında düşüncelerini açıklayacakları, konuyla ilgili görüşlerini kısaca ifade edecekleri bir metin yazmalarını sağlayınız.
- Öğrencilerden yazdıkları metinleri sırasıyla paylaşmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerin yazdıkları metinlerden elde ettiğiniz verileri etkinliği gerçekleştiren öğrencilerle paylaşarak öğrencilere dönüt veriniz.
- Öğrencilerin felsefenin işlevleri ile ilgili daha fazla bilgi sahibi olmaları için aşağıdaki karekodda yer alan videoyu izlemelerini sağlayınız.

"Felsefe Nedir?" adlı videoya karekoddan ulaşabilirsiniz.

- Öğrencileri videoyu izlerken önemli buldukları kısımları not etmeleri konusunda uyarınız.
- Ek-1'de yer alan "Çalışma Kâğıdı"nı çoğaltıp öğrencilere dağıtınız.
- Öğrencilerin "Çalışma Kâğıdı"ndaki tabloyu doldurmalarını sağlayınız.
- Öğrencilere ihtiyaç duymaları hâlinde sizden destek alabileceklerini belirtiniz.
- Öğrencilere geri bildirimlerde bulunup gerekli yerlerde düzeltmeler yaparak etkinliği tamamlayınız.

3. Adım: Değerlendirme

- Ek-3'te yer alan "Öz Değerlendirme Formu"nu çoğaltıp öğrencilere dağıtınız ve öğrencilerden bu formu doldurmalarını isteyiniz.

EK-1

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıdaki ifadelerin "Felsefenin Bireysel İşlevleri" ya da "Felsefenin Toplumsal İşlevleri" başlıklarından hangisine ait olduğunu belirleyiniz. İfadelere ait numaraları bu ifadelerin ilgili olduğu başlığın altına örnekteki gibi yazınız.

İfadeler

1. İnancın sorgulanarak biçimlendirilmesi ve temellendirilmesine imkân sağlaması
2. İnsanın bilgi edinme ve öğrenme ihtiyacını karşılaması
3. Yaşamın anlamını sorgulama yoluyla insanın bilinçli ve anlamlı bir yaşama sahip olmasını sağlaması
4. Düşüncede tutucu ve ön yargılı olmamayı sağlaması
5. Eleştirel yaklaşım sonucunda doğru bilgiye ulaşmayı kolaylaştırması
6. Toplumların siyasi, sosyal ve kültürel bakımdan değişmesi ve gelişmesi için onları etkilemesi
7. Farklı düşüncelere saygılı olmayı sağlaması
8. Ulaşılan yeni bilgilerle bilgi toplumu olmaya zemin hazırlaması
9. Kendi içinde tutarlı bir dünya görüşü oluşturabilmesi
10. Farklı kültürlere karşı hoşgörülü olmayı sağlaması
11. Özgürlük, insan hakları, demokrasi gibi kavramların sorgulanarak geliştirilmesi
12. Karşılaşılan sorunlara yaratıcı çözümler bulabilmeye imkân vermesi
13. Tutarlı ve mantıklı düşünme, tartışma ve konuşma disiplini kazandırması
14. Sorulan yeni sorularla bilimlerin gelişmesini sağlaması

Felsefenin Bireysel İşlevleri	Felsefenin Toplumsal İşlevleri
2	*1*

EK-2

Rol Kartı-1

Filozof

Biz filozoflar, insan yaşamını ilgilendiren her konuyu sorgular; onları anlamaya ve anlamlandırmaya çalışırız. Bilgiye ulaşmak, bizim için sadece sonuç değil aynı zamanda bir süreçtir. Bu süreçte çeşitli sorular sorarak düşüncelerimizi geliştiririz. Akıl yürütme, bizim en önemli rehberimizdir ancak sadece akılla yetinmeyiz. İnsanın değerlerini, ahlaki sorumluluklarını ve varoluşsal kaygılarını da dikkate alırız. Bilim, olayların nasıl gerçekleştiğini ve nedenini araştırır. Biz filozoflar ise bu olayları "iyi, kötü, doğru, yanlış, haklı, haksız" gibi değerler açısından ele alırız. Farklı düşüncelere açık olur, her görüşü eleştirerek daha sağlam temellere ulaşmaya çalışırız. Ulaştığımız bilgiler, bilimdeki gibi kesinlik içermez; daha çok öznel yargılara dayalı bilgilerdir. Bizim için hayat, sürekli bir sorgulama sürecidir çünkü sorgulanmadan geçen bir hayat, körü körüne yaşanan bir hayattır. Filozof olmak, hazır bilgileri kabul etmek değil her şeyi yeniden düşünmek cesaretini göstermektir. Bu cesaret, insanı derinlemesine düşünmeye, yaşamın anlamını keşfetmeye ve sürekli gelişen bir anlayışa ulaşmaya yönlendirir.

Rol Kartı-2

Bilim İnsanı

Biz bilim insanları, insanlığın yaşamını daha kolay, sağlıklı ve uzun hâle getirecek bilgileri keşfetmeye odaklanırız. Teorik bilgilerle yetinmek yerine gözlemler yapar, deneyler gerçekleştirir ve bu süreçte kesin sonuçlara ulaşmayı amaçlarız. Bu nedenle iyi bir gözlemci olabilmek ve çevremizi sürekli inceleyerek derinlemesine anlayış geliştirmek, bizim için çok önemlidir. Bilim, bizim için sadece bir meslek değil aynı zamanda bir yaşam biçimidir. Sürekli öğrenmeye ve gelişmeye açığızdır. Karşılaştığımız zorluklarla mücadele ederken asla pes etmeyiz aksine daha çok çalışır, bilimsel araştırmalarımızı başarıya taşımak için gece gündüz çabalarız. Kimi bilim insanları tek bir alanda derinleşirken kimileri ise farklı alanlarda çok yönlü çalışmalar yapar. Bu nedenle birçok konuda bilgi sahibi ve donanımlı kişiler olarak tanınırız. Yeni öğrendiğimiz bilgileri önce sorgular, sonra bilgilerin kaynağının güvenilirliğini titizlikle araştırırız çünkü bilimsel ilerleme, doğru bilgiye dayanarak yapılır. Bilim insanları olarak bazen hayal edilemeyecek icatlar yapar, hayatı kolaylaştıran yeni tedaviler geliştirir ve insanlığın yararına katkılarda bulunuruz. Bu şekilde yaşamın devamını sağlamak ve insanlık için daha iyi bir gelecek inşa etmek adına önemli adımlar atarız.

Rol Kartı-3

Sanatçı

Biz sanatçılar, dünyayı farklı ve özgün bakış açılarıyla yorumlarız. Bilim olayların nesnel gerçekliğini araştırırken felsefe, bu gerçeklik üzerine düşünür. Biz ise duyguların ve estetik deneyimlerin başka bir deyişle güzelin arayışı içindeyiz. Duygu, hayal ve düşüncelerimizi resimle, şiirle, müzikle ya da tiyatroyla ifade ederiz. Bunun sonucunda her birimiz, ayrı ve kendine özgü eserler ortaya koyar. Sanat, bizim için sadece bir ifade biçimi değil bir yaşam biçimidir. Her eserimizde içsel bir sorgulama ve bir arayış vardır. Bazen toplumun sesini yansıtır, bazen kendi iç sesimizi dile getiririz. Felsefeyle kesiştiğimiz nokta da budur. İnsanı anlamaya ve anlatmaya çalışırız. Felsefe, düşünce yoluyla bilgiye ulaşmayı amaçlarken biz sanatçılar, duygu ve coşkumuzu imgelerle ifade ederiz. Sanat sayesinde insanlar, bazen düşündüklerinden daha fazlasını hisseder; bazen de hissettiklerinden daha fazlasını düşünür. Bir sanatçı olarak inanıyorum ki felsefe olmadan sanat yüzeysel kalır, sanat olmadan da felsefe kuru kalır.

Rol Kartı-4

Din Adamı

Biz din adamları olarak insanların sadece bilgiye değil anlam ve inanca da ihtiyacı olduğuna inanırız. Başka bir deyişle dinde bilgi arayışından ziyade var olan bir bilgiye inanma söz konusudur. Bu anlamda dinde beklenen kesin bilgiye ulaşmak değil verilen bilgiye inanmak ve teslimiyettir. Bizler, vahiy yoluyla verilen bilgilere insanların iman etmesini isteriz. Bu bakımdan imanın, bazen aklın ulaşamadığı yerde başladığını savunuruz. İnancın rehberliğinde yaşamı anlamlandırır ve insanların manevi boşluklarını doldururuz. Felsefeyle ortak yönümüz ise "İnsan nedir?", "Yaşamın amacı nedir?" gibi sorulara cevap aramaktır. Ancak bizim ele aldığımız Tanrı, evrenin yaradılışı, insanın özgürlüğü, ruhun ölümsüzlüğü, ölümden sonraki yaşam gibi konular biliminin inceleyemeyeceği metafizik konulardır. Biz, bu konularda dinin sunduğu açıklamalara dayanır ve insanların nasıl davranması gerektiğini iletiriz. İnanan insanlardan ise bu doğrultuda bir ahlaki sistem benimsemelerini bekleriz.

EK-3

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU				
Adı-Soyadı:			**Tarih:**	
Sınıfı-Numarası:				
Aşağıdaki listede okuduğunuz ifadelere katılıyorsanız "Evet", kısmen katılıyorsanız "Kısmen", katılmıyorsanız "Hayır" seçeneğine onaylama işareti (✓) koyunuz. Bu formda "Hayır" ve "Kısmen" bölümündeki işaretleriniz çoğunluktaysa öğrenme eksikliklerinizi gideriniz.				
Davranışlar		Dereceler		
		Evet	Kısmen	Hayır
1.	Rol kartlarıyla yapılan grup çalışmasına aktif katılım sağladım.			
2.	Grup çalışmasındaki görev ve sorumluluklarımı yerine getirdim.			
3.	Tartışma soruları doğrultusunda düşünceler geliştirdim.			
4.	Yapılan tartışmaya aktif katılım sağladım.			
5.	Felsefenin bilim, sanat ve dinle olan benzerlikleri ve farklılıklarına dair düşüncelerimi içeren bir metin yazdım.			
6.	Yazdığım metni sınıfta paylaştım.			
7.	"Felsefe Nedir?" isimli videoyu izledim.			
8.	Videoda yer alan önemli noktaları not aldım.			
9.	"Çalışma Kâğıdı"ndaki tabloyu doğru ve eksiksiz şekilde doldurdum.			
Aşağıdaki alanları doldurunuz.				
1. Bu çalışma sırasında öğrendiklerim:				
2. Çalışma sürecinde en başarılı yönüm:				
3. Çalışma sırasında en zorlandığım bölüm:				

4. ETKİNLİK ADI Dünyada Felsefe

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin dünyada öne çıkan felsefe geleneklerini kavrayabilmelerini sağlamak
Destekleme Uygulaması	Dünyada öne çıkan felsefe geleneklerinin kavranması için dijital materyaller kullanılabilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Genel ağ erişimi olan bilgisayar • Yazı malzemeleri • Not Kâğıdı

Aşağıdaki adımları takip ederek öğrencilerin etkinliği gerçekleştirmelerini sağlayınız.

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere dünyada öne çıkan felsefe geleneklerini kavramaları amacıyla bu etkinliğin yapılacağını belirtiniz.
- Öğrencilerden etkinlik süresince not almaları için kalem ve not defteri hazırlamalarını isteyiniz.
- Aşağıda verilen karekoddaki sunuyu öğrencilere izletiniz ve sunuda önemli buldukları kısımları not etmelerini sağlayınız.

"Dünyada Öne Çıkan Felsefe Gelenekleri" adlı sunuya karekoddan ulaşabilirsiniz.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Ek-1'de yer alan "Not Kâğıdı"nı çoğaltıp öğrencilere dağıtınız.
- Öğrencilerin "Dünyada Öne Çıkan Felsefe Gelenekleri"nin özelliklerini ve bu geleneği temsil eden filozoflarla bunların ele aldıkları konuları sınıf arkadaşlarıyla tartışmalarını isteyiniz.
- Ulaştıkları sonuçları "Not Kâğıdı"ndaki ilgili alanlara örnekteki gibi yazmalarını isteyiniz.
- Öğrencilere ihtiyaç duymaları hâlinde sizden destek alabileceklerini ifade ediniz.
- Öğrencilere geri bildirimlerde bulunup gerekli yerlerde düzeltmeler yaparak etkinliği tamamlayınız.

3. Adım: Değerlendirme

- Ek-2'de yer alan "Çıkış Kartı"nı çoğaltıp öğrencilere dağıtınız ve öğrencilerden bu kartı doldurmalarını isteyiniz.

EK-1

NOT KÂĞIDI

Çin Felsefesi

Özellikleri .....

Temsilcileri .....

Ele Aldığı Konular .....

Hint Felsefesi

Özellikleri
"Veda" adlı metinlerle ifade edilir. Tanrı, evren, varlık gibi konular ele alınır. Felsefi düşünce, günlük yaşamla ilgili sorunlarla ilgilenir

Temsilcileri
Siddhartha Gautama (Sidharta Godım)

Ele Aldığı Konular
Bilgi, ölümden sonraki yaşam ve ahlak

Antik Yunan Felsefesi

Özellikleri .....

Temsilcileri .....

Ele Aldığı Konular .....

Türk İslam Felsefesi

Özellikleri .....

Temsilcileri .....

Ele Aldığı Konular .....

Fransız Felsefesi

Özellikleri

Temsilcileri

Ele Aldığı Konular

Alman Felsefesi

Özellikleri

Temsilcileri

Ele Aldığı Konular

Anglosakson Felsefesi

Özellikleri

Temsilcileri

Ele Aldığı Konular

Amerikan Felsefesi

Özellikleri

Temsilcileri

Ele Aldığı Konular

EK-2

ÇIKIŞ KARTI
Adı-Soyadı: **Sınıfı-Numarası:**
3 Yaz (Öğrendiğiniz üç önemli bilgiyi yazınız.)
2 Sor (Cevabını merak ettiğiniz iki soru yazınız.)
1 Paylaş (Öğrendiklerinizin önemi hakkında düşüncenizi yazarak paylaşınız.)

2. ÜNİTE

FELSEFE, MANTIK VE ARGÜMANTASYON

Ünite karekodu

1. ETKİNLİK ADI Mantık Kavramları Zinciri

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin mantık, akıl yürütme ve argümantasyonda kullanılan temel kavramları açıklayabilmelerini sağlamak
Destekleme Uygulaması	Mantık, akıl yürütme ve argümantasyonda kullanılan temel kavramların incelenmesi sürecinde şemalar ve görseller içeren kısa bilgi kartları kullanılabilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Bilgi kartları • Yazı malzemeleri

Aşağıdaki adımları takip ederek öğrencilerin etkinliği gerçekleştirmelerini sağlayınız.

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere mantık, akıl yürütme ve argümantasyonda kullanılan temel kavramları açıklamaları amacıyla bu etkinliğin yapılacağını belirtiniz.
- Öğrencilere mantık, akıl yürütme ve argümantasyonda kullanılan temel kavramlarla ilgili kısa bir bilgilendirme yapınız.
- Ek-1'de yer alan bilgi kartlarından ikişer tane çoğaltınız ve kartları kesiniz.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Öğrencilere aşağıdaki "Bilgi Notu"nu okuyarak kart oyunu hakkında bilgi veriniz.

BİLGİ NOTU

Oyunun Tanıtımı

- Her kartın üzerinde bir kavram, o kavrama ait bir tanım ve başka bir kavrama yönlendiren bir soru yer almaktadır.
- Amaç soruların cevabını diğer kartlardaki kavramlarla eşleştirerek bir zincir oluşturmaktır. (Örneğin Kart A'nın sorusunun cevabı Kart B'deki tanımsa bu iki kart, arka arkaya dizilmelidir.)
- Tüm kartlar zincirde yer almalıdır.
- Her grup, zincirini nasıl oluşturduğunu nedenleriyle sınıfa sunmalıdır.

- Öğrencileri 2 gruba ayırınız ve birer grup sözcüsü seçiniz.
- Bilgi kartlarını karıştırarak gruplara dağıtınız.
- Grupların, kavram zincirlerini grup sözcüleri aracılığıyla sınıfta sunmalarını sağlayınız.

- Sunumları aşağıdaki sorular çerçevesinde sınıfça değerlendiriniz.
  - Eşleşmeler doğru mu?
  - Soru ile cevap arasında kurulan bağlantılar mantıklı mı?
  - Açıklamalar uygun mu?
- Öğrencilere geri bildirimlerde bulunup gerekli yerlerde düzeltmeler yaparak etkinliği tamamlayınız.

3. Adım: Değerlendirme

- Ek-2'de yer alan "Grup Değerlendirme Formu"nu çoğaltıp öğrencilere dağıtınız ve öğrencilerden bu formu doldurmalarını isteyiniz.

EK-1

BİLGİ KARTLARI

Kavram: Argüman

Tanım: Bir iddia ile iddiayı destekleyen öncüllerden oluşan önermeler topluluğudur.

Soru: "Bir elma her zaman bir elmadır." cümlesindeki mantık yapısı hangi ilkeye örnektir?

Kavram: Görüş

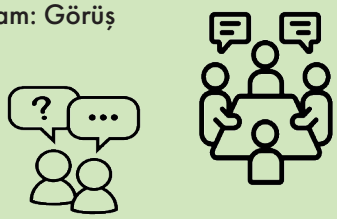

Tanım: Doğruluğu zorunlu olmayan kişisel düşünce veya kanaatlerdir.

Soru: "Kitap okumak zihni geliştirir. Gelişmiş zihin, yaratıcılığı artırır. Yaratıcılık başarıyı getirir. O hâlde kitap okumak başarıyı getirir." Buradaki önerme topluluğuna ne ad verilir?

Kavram: Safsata

2= rakam
1= rakam
2=1

Tanım: Mantık hatası içeren, geçersiz veya yanıltıcı akıl yürütmelerdir.

Soru: "Bence insanların her zaman dürüst olmaları gerekir." Bu cümlede ifade edilen düşünceye ne denir?

Kavram: Çelişiklik

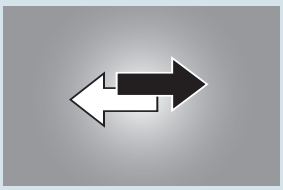

Tanım: İki önermenin aynı anda doğru olamaması durumudur.

Soru: "Ali, bugün okula gitti ya da gitmedi; üçüncü bir ihtimal yoktur." cümlesi hangi mantık ilkesine örnektir?

Kavram: Önerme

Tanım: Doğru ya da yanlış bir yargı bildiren cümlelerdir.

Soru: "Kedi dört ayaklıdır." örneğinde olduğu gibi önermelerin gerçeklikle uyuşma durumu hangi kavramla ifade edilir?

Kavram: Akıl Yürütme

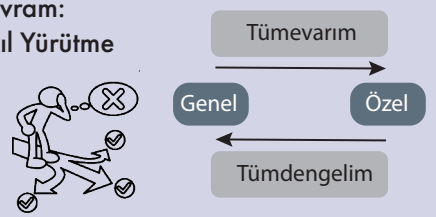

Tanım: Birden fazla önerme arasında ilişki kurularak bir sonuca ulaşma sürecidir.

Soru: "Bugün hava yağmurludur." gibi doğruluğu sınanabilen cümlelere ne denir?

Kavram: Tutarlılık

Tanım: Bir akıl yürütmedeki önermelerin birbiriyle çelişmemesi durumudur.

Soru: Bir yazıda yazar "Bilgi paylaştıkça çoğalır." deyip yazının ilerleyen bölümlerinde "Bilgiyi paylaşmak değersizleştirir." ifadesini kullanıyorsa bu yazarın görüşleri arasında ne vardır?

Kavram: Analoji

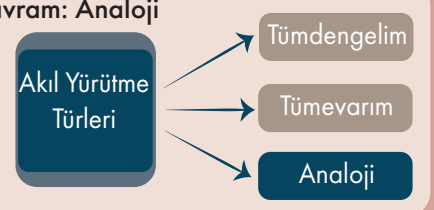

Tanım: İki benzer durum arasında ilişki kurarak birinde olan özelliğin diğerinde de olacağı varsayımına dayanan akıl yürütme türüdür.

Soru: "Eğer güneş batarsa gökyüzü kararır. Güneş battı. O hâlde gökyüzü kararır." çıkarımında öncüller gerçekleştiğinde sonuç da beklendiği gibi gerçekleşmiştir. Bu örnekteki mantıksal yapı, hangi kavramla ifade edilir?

Kavram: Tümdengelim

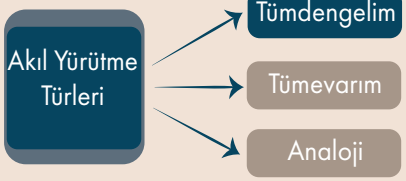

Tanım: Genel öncüllerden özel sonuçlara ulaşmayı sağlayan akıl yürütme türüdür.

Soru: "Bu sabah güneş doğdu, dün güneş doğdu, önceki gün de güneş doğmuştu. O hâlde her gün güneş doğar." şeklindeki çıkarım, hangi akıl yürütme türüne örnektir?

Kavram: Doğruluk

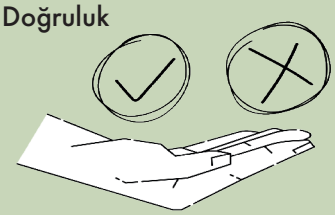

Tanım: Bir önermenin iddiasına uygunluğunu ifade eder.

Soru: Bir sınavda öğrenci, çelişmeyen ve birbirini destekleyen önermeler kurmuşsa hangi kavrama uygun hareket etmiş olur?

Kavram: Çelişmezlik İlkesi

Tanım: Bir önermenin aynı anda hem doğru hem yanlış olması mümkün değildir.

Soru: Doğru düşünme ve mantıklı akıl yürütme süreçlerini inceleyen bilim hangisidir?

Kavram: Geçerlilik

Tanım: Öncüller doğru olduğunda sonucun da zorunlu olarak doğru olması durumudur.

Soru: "Bunlar sadece benim düşüncelerim ama herkesin benim gibi düşündüğüne eminim." cümlesindeki gibi mantık hatası içeren akıl yürütmelere ne denir?

Kavram: Özdeşlik İlkesi

Tanım: Bir şey, her koşulda kendisiyle aynıdır.

Soru: "Bir kişi, aynı anda hem yaşlı hem genç olamaz." cümlesindeki mantık yapısı, hangi ilkeye örnektir?

Kavram: Tümevarım

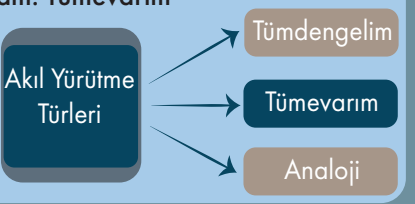

Tanım: Özel gözlemlerden genel yargılara ulaşmayı sağlayan akıl yürütme türüdür.

Soru: "Nasıl ki bir arabanın yakıtı bittiğinde hareket edemezse bir insanın enerjisi bittiğinde de çalışamaz." şeklindeki bir çıkarım hangi kavramın örneğidir?

Kavram: Üçüncü Hâlin İmkânsızlığı

Tanım: Bir önerme ya doğrudur ya da yanlıştır üçüncü bir seçenek yoktur.

Soru: "Evrenin bir başlangıcı varsa bu başlangıç için bir neden olmalı." diyen bir kişi, hangi ilkeye dayanarak bu görüşü savunur?

Kavram: Mantık

Tanım: Doğru düşünmenin kurallarını inceleyen bilimdir.

Soru: Verilenlerden hareketle yeni sonuçlar çıkarmaya ne denir?

Kavram:
Yeter-Sebep İlkesi

Tanım: Her şeyin bir nedeni ya da açıklaması vardır.

Soru: "Bütün canlılar hücrelerden oluşur. Bitkiler canlıdır. O hâlde bitkiler hücrelerden oluşur." çıkarımı hangi akıl yürütme türüne örnektir?

EK-2

GRUP DEĞERLENDİRME FORMU	
Adı-Soyadı:	**Grup Adı/Numarası:**
Sınıfı-Numarası:	**Tarih:**
1. Grubunuzun güçlü yanları nelerdir?	
2. Grubunuz hangi zorluklarla karşılaştı?	
3. Grubun tüm üyeleri çalışmaya katkıda bulundu mu?	
4. Grup üyeleri birbirinin düşüncelerini saygıyla dinledi mi?	
5. Grubunuzun bir sonraki çalışmasının daha iyi olması için ne önerirsiniz?	
6. Bu süreçte iş birliği yaparak öğrendikleriniz nelerdir?	
7. Grubunuza katkılarınız nelerdir?	

2. ETKİNLİK ADI Argümantasyonun Yapısı

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin çıkarımları akıl yürütme türü ve argümantasyonun yapısına uygun olarak ifade edebilmelerini sağlamak
Destekleme Uygulaması	Örnek durumlardaki çıkarımlar belirlenerek akıl yürütme türü ve argümantasyon yapısına uygun olarak yeniden ifade etme sürecinde akran destekli öğrenmeden faydalanılabilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Çalışma Kâğıdı • Yazı malzemeleri

Aşağıdaki adımları takip ederek öğrencilerin etkinliği gerçekleştirmelerini sağlayınız.

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere çıkarımları akıl yürütme türü ve argümantasyonun yapısına uygun olarak ifade etmeleri amacıyla bu etkinliğin yapılacağını belirtiniz.
- Öğrencilere akıl yürütme türleri ve argümantasyonla ilgili kısa bir bilgilendirme yapınız.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Ek-1'de yer alan "Çalışma Kâğıdı"nı çoğaltıp öğrencilere dağıtınız.
- Öğrencilere "Çalışma Kâğıdı"ndaki "Bahçe İşleri ve Uzun Yaşam" başlıklı çıkarımın akıl yürütme türü ve argümantasyonun yapısına göre nasıl yeniden ifade edildiğini ayrıntılarıyla açıklayınız.
- Akran destekli öğrenmeden yararlanmak için her öğrenciden bir arkadaşı ile eşleşmesini isteyiniz.
- Öğrencilerin "Çalışma Kâğıdı"nda yer alan çıkarımları eşleştiği arkadaşı ile incelemelerini sağlayınız.
- Öğrencilerden inceledikleri çıkarımları eşleştiği arkadaşının desteğiyle akıl yürütme türüne ve argümantasyonun yapısına uygun şekilde yeniden ifade etmelerini isteyiniz.
- Öğrencilere geri bildirimlerde bulunup gerekli yerlerde düzeltmeler yaparak etkinliği tamamlayınız.

3. Adım: Değerlendirme

- Ek-2'de yer alan "Kontrol Listesi"ni çoğaltarak öğrencilerin çalışmalarını değerlendirmek için kullanınız.

EK-1

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıdaki çıkarımları inceleyiniz. Çıkarımları örnekte gösterildiği gibi akıl yürütme türü ve argümantasyonun yapısına göre yeniden ifade ediniz. Çalışmayı yaparken eşleştiğiniz arkadaşınız ile çalışmaya gayret ediniz.

1. Bahçe İşleri ve Uzun Yaşam

Bahçe işleri, doğayla bağ kurmanızı sağlar. Doğayla bağ kurmak, insanın stres seviyesini azaltır. Bahçe işleri, fiziksel aktivite sağlayarak kalp ve genel sağlık üzerinde olumlu etkiler yaratır. Toprağı kazmak, fide dikmek, sulama yapmak gibi aktiviteler kalp sağlığını desteklerken kan dolaşımını artırır ve kasların güçlenmesine yardımcı olur. Ayrıca bahçe işleri sosyal bağları güçlendirir; aile bireyleriyle birlikte vakit geçirmek, komşularla bitki değiş tokuşu veya fikir alışverişi yapmak, topluluk etkinliklerine katılmak gibi sosyal etkileşimlerle bireylerin ruh sağlığını destekler. Doğal ve taze ürünlerin tüketimi ise beslenme alışkanlıklarını iyileştirir ve bağışıklık sistemini güçlendirir. Tüm bu unsurlar daha uzun ve kaliteli bir hayat yaşamanızı sağlar.

Buradaki örnek durumda tekil örneklerden hareketle genel bir yargıya varılmıştır. Tümevarım türünden bir akıl yürütme mevcuttur. Buradaki genel yargı, "Bahçe işleri uzun ve kaliteli bir hayat yaşamanızı sağlar." yargısıdır. Bu yargı, aynı zamanda sonuç önermesidir.

Argümantasyonun yapısına göre aşağıdaki gibi ifade edilir.

Bahçe işleri, doğayla bağ kurmanızı sağlayarak stres seviyesini azaltır. (1. Öncül)

Bahçe işleri, fiziksel aktivitenizi arttırarak genel sağlık üzerinde olumlu etki yapar. (2. Öncül)

Bahçe işleri, sosyal bağları güçlendirerek ruh sağlığını destekler. (3. Öncül)

Doğal ve taze ürünlerin tüketimi, beslenme alışkanlıklarını iyileştirir ve bağışıklık sistemini güçlendirir. (4. Öncül)

O hâlde bahçe işleri, uzun ve kaliteli bir hayat yaşamanızı sağlar. (Sonuç)

2. Okul ve Mutluluk

Mutlu bir hayat süren bireylerin sosyal ve entelektüel açıdan aktif olduğu bilinir. Sosyal faaliyetler, bireylerin hem bilgi seviyesini artırır hem de çevreleriyle anlamlı ilişkiler kurmasına yardımcı olur. Okul, öğrencilerin hem arkadaşlarıyla düzenli olarak etkinliklere katılmasına hem de bilgi birikimlerini artırmasına imkân tanır. Dolayısıyla okullar, bireylerin mutlu olmasını sağlar.

3. Müzik ve Sağlık

Müzik dinlemek, kişinin stres seviyesini düşürür; duygusal dengeyi sağlar ve sinir sistemini rahatlatır. Grup hâlinde gidilen konserler veya ortak müzik zevki, bireyler arasında empati ve sosyal bağlılığı güçlendirir. Ayrıca farklı müzik türleriyle tanışmak, yaratıcılığı ve zihinsel esnekliği artırır. Bu nedenle müzik dinlemek, bireylerin yaşam kalitesini artırır.

4. Doğa ve İnsan

İnsan vücudu, organların uyumlu çalışması ve düzenli bakım sayesinde işlevlerini en iyi şekilde yerine getirir. Örneğin kalbin düzenli ve güçlü atışları, kanı tüm organlara verimli bir şekilde pompalayarak vücudun genel sağlığını korur. Buna benzer şekilde çevre de birbirine bağlı unsurların düzenli işleyişiyle doğal dengeyi sağlar. Ormanlar ve su kaynakları, ekosistemdeki kirliliği azaltıp havayı ve suyu temizleyerek sağlıklı bir çevre oluşturur. Nasıl ki insan vücudunda organlar arasındaki denge sağlıklı yaşam için belirleyici rol oynuyorsa çevredeki doğal unsurların uyumlu işleyişi de ekosistemin sağlıklı ve dengeli kalmasını sağlar.

EK-2

KONTROL LİSTESİ

Adı-Soyadı: **Tarih:**

Sınıfı-Numarası:

Aşağıdaki kontrol listesi, "Argümantasyonun Yapısı" adlı etkinliği gerçekleştiren her bir öğrencinin değerlendirilmesine yöneliktir. İlgili alanlara onaylama işareti (✓) koyarak değerlendirmenizi yapınız.

Değerlendirme Ölçütleri		Evet	Kısmen	Hayır
1.	Etkinlik sürecine aktif katılım sağladı.			
2.	Akıl yürütme türlerini doğru tespit etti.			
3.	Çıkarımları argümantasyonun yapısına göre yeniden ifade etti.			
4.	Çıkarımlardaki öncül ve sonuçları doğru tespit etti.			
5.	Öncüller ve sonuçlar arasında mantıksal tutarlılık sağladı.			
6.	Yazım ve noktalama kurallarına dikkat etti.			
7.	Akranlarından destek aldı.			
8.	Etkinlik süresince zamanı etkili kullandı.			

Öğretmen Notları:

Not: Değerlendirme sonunda öğrenciden "Kısmen" ve "Hayır" ile işaretlenen bölümleri bir kez daha gözden geçirmesini ve eksiklerini tamamlamasını isteyiniz.

3. ETKİNLİK ADI Safsata Avı

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin safsataları tespit edip değerlendirebilmelerini sağlamak
Destekleme Uygulaması	Safsataların tespit edilmesinde ve değerlendirilmesinde grup çalışmaları yaptırılabilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Çalışma Kâğıdı • Yazı malzemeleri

Aşağıdaki adımları takip ederek öğrencilerin etkinliği gerçekleştirmelerini sağlayınız.

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere safsataları tespit edip değerlendirebilmeleri amacıyla bu etkinliğin yapılacağını belirtiniz.
- Öğrencilere safsata kavramı ve yaygın mantık hatalarıyla ilgili kısa bir bilgilendirme yapınız.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Öğrencileri 3-4 kişilik gruplara ayırınız ve birer grup sözcüsü seçiniz.
- Ek-1'de yer alan "Çalışma Kâğıdı"nı çoğaltıp gruplara dağıtınız.
- Her grubun aşağıdaki görevleri yapmasını isteyiniz.
  - "Çalışma Kâğıdı"nda yer alan cümlelerdeki safsataları tespit etmek
  - Tespit edilen safsataların neden mantık hatası olduğunu açıklamak
- Öğrencilere ihtiyaç duymaları hâlinde sizden destek alabileceklerini belirtiniz.
- Grupların, çalışmalarını grup sözcüsü aracılığıyla sınıfta paylaşmalarını sağlayınız.
- Diğer grupları sunumlara geri bildirim vermeye ve tartışmaya katılmaya teşvik ediniz.
- Tartışmayı yöneterek yanlış anlamaları düzeltiniz ve gerekirse ek açıklamalar yapınız.
- Öğrencilere geri bildirimlerde bulunup gerekli yerlerde düzeltmeler yaparak etkinliği tamamlayınız.

3. Adım: Değerlendirme

- Ek-2'de yer alan "Kontrol Listesi"ni çoğaltarak öğrencilerin çalışmalarını değerlendirmek için kullanınız.

EK-1

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıdaki cümleleri inceleyiniz. Cümlelerde mantık hatası olup olmadığını kontrol ediniz. Tespit ettiğiniz safsataların neden mantık hatası olduğunu açıklayınız.

- Son gelişmeler, ülkemiz için olumlu olacak çünkü tüm ünlüler, olumlu olacağını söylüyor.

- Şimdiki nesil çok çalışkan, ben de genç olduğuma göre çok çalışmalıyım.

- Bir insan ya tam olarak şanslıdır ya da şanssızdır. İkisinin ortası olamaz.

- Bazı insanlar çevrecidir ve elektrikli araba kullanır. Ali, elektrikli araba kullanıyor. O hâlde Ali çevrecidir.

- Onun görüşlerine hiç katılmıyorum çünkü o, üniversite mezunu değil.

- Sen, çevreci politikaları destekliyorsun; demek ki tüm fabrikaların kapatılması gerektiğini düşünüyorsun.

- Çay içen bazı insanların stresli olduğu görülüyor. Demek ki çay, stresi artırıyor.

- Bu kremi mutlaka kullanmalısın, futbolcular da bunu kullanıyor.

EK-2

KONTROL LİSTESİ

Adı-Soyadı: **Tarih:**

Sınıfı-Numarası:

Aşağıdaki kontrol listesi, "Safsata Avı" adlı etkinliği gerçekleştiren her bir öğrencinin değerlendirilmesine yöneliktir. İlgili alanlara onaylama işareti (✓) koyarak değerlendirmenizi yapınız.

Değerlendirme Ölçütleri		Evet	Kısmen	Hayır
1.	Grup çalışması sırasında iş birliği yaptı.			
2.	Görevlere aktif katılım sağladı.			
3.	Safsataları tespit etme konusunda çaba gösterdi.			
4.	Tespit ettiği safsataların nedenlerini mantıklı bir şekilde açıkladı.			
5.	Arkadaşlarına saygılı bir şekilde geri bildirim verdi.			
6.	Tartışma sırasında yapıcı katkılarda bulundu.			
7.	Farklı fikirleri dinledi ve anlayışla karşıladı.			
8.	Fikirlerini açık bir şekilde ifade etti.			

Öğretmen Notları:

Not: Değerlendirme sonunda öğrenciden "Kısmen" ve "Hayır"la işaretlenen bölümleri bir kez daha gözden geçirmesini ve eksiklerini tamamlamasını isteyiniz.

3. ÜNİTE

VARLIK FELSEFESİ

Ünite karekodu

1. ETKİNLİK ADI Varlık Felsefesinin Temel Kavramları

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin varlık felsefesinin temel kavramlarını anlayabilmelerini sağlamak
Destekleme Uygulaması	Varlık felsefesinin temel kavramlarına yönelik öğrenme-öğretme uygulamalarında sunulan kavram listesinin akran desteği ile incelenmesi ve kavramların anlaşılması sağlanabilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Çalışma Kâğıdı • Üçgen-Kare-Çember formu • Yazı malzemeleri

Aşağıdaki adımları takip ederek öğrencilerin etkinliği gerçekleştirmelerini sağlayınız.

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere varlık felsefesinin temel kavramlarını kavramaları amacıyla bu etkinliğin yapılacağını belirtiniz.
- Öğrencilere varlık felsefesinin tanımı ve kapsamı ile ilgili kısa bir bilgilendirme yapınız.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Etkinlik sürecince öğrencilerin akranlarından destek alabilmesi için sınıf içinde birbirlerine soru sorabilecekleri, fikir alışverişi yapabilecekleri serbest bir öğrenme ortamı oluşturunuz.
- Ek-1'de yer alan "Çalışma Kâğıdı"nı çoğaltıp öğrencilere dağıtınız.
- Akran destekli öğrenmeden yararlanmak için her öğrenciden bir arkadaşı ile eşleşmesini isteyiniz.
- Öğrencilerin, "Çalışma Kâğıdı"nda yer alan kavram listesini eşleştiği arkadaşı ile incelemelerini sağlayınız.
- Öğrencilerden inceledikleri kavramları eşleştiği arkadaşının desteğiyle kendi cümleleriyle tanımlamalarını isteyiniz.
- Öğrencilere geri bildirimlerde bulunup gerekli yerlerde düzeltmeler yaparak etkinliği tamamlayınız.

3. Adım: Değerlendirme

- Ek-2'de yer alan "Üçgen-Kare-Çember" formunu çoğaltıp öğrencilere dağıtınız ve öğrencilerden bu formu doldurmalarını isteyiniz.
- Ek-3'te yer alan "Kontrol Listesi"ni çoğaltarak öğrencilerin çalışmalarını değerlendirmek için kullanınız.

EK-1

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıdaki kavram listesinde yer alan varlık felsefesinin temel kavramlarına ilişkin açıklamaları ve örnekleri eşleştiğiniz arkadaşınız ile inceleyiniz. Her kavramı kendi cümlelerinizle tanımlayarak ilgili boşluğa yazınız.

KAVRAM LİSTESİ

Fenomen

Fenomen, duyularla algılanabilen varlık veya olay olarak tanımlanır. Felsefede ise bir nesnenin ya da olayın insan zihninde temsil edilen hâli anlamına gelir. Bilinçte belirip anlam kazanan her türlü yaşantı ya da deneyim bir fenomendir.

Örnek: *Bir öğrenci, parkta bir ağaca baktığında onu duyularıyla algılar. Ağaç, orada fiziksel bir varlık olarak bulunur ancak öğrenci ağacı yeşil yaprakları, dallarının şekli ya da rüzgârda sallanması gibi özelliklerıyle deneyimler. İşte bu algı ve deneyim, ağacın fenomenidir.*

Kendi tanımım: .....

.....

.....

İdea

İdea, zihinsel düzeyde var olan düşünce ya da formlardır. Özellikle Platon (Platon) felsefesinde önemli bir kavramdır. Fiziksel dünyadan bağımsızdır, değişmez, mükemmel ve bir olan gerçekliktir.

Örnek: *Adalet kavramı ideadır çünkü herkesin zihninde ideal bir şekli vardır.*

Kendi tanımım: .....

.....

.....

Madde

Madde; doğada yer kaplayan ve kütlesi olan, duyularla algılanabilen tüm varlıkların ortak adıdır.

Örnek: *Su, taş, hava ve masa maddedir çünkü bunlar yer kaplayan, kütlesi olan ve duyularla algılanabilen varlıklardır.*

Kendi tanımım: .....

.....

.....

Oluş

Oluş, varlıkların sürekli değişim ve dönüşüm içinde olduğu süreci ifade eden felsefi kavramdır. Her şeyin zaman içinde farklılaşarak yeni hâller alması anlamına gelir.

Örnek: *Tohum, toprağa ekildikten sonra çimlenir; filizlenir ve zamanla bir bitkiye dönüşür. Bu süreçte tohum, sürekli değişir ve gelişir. Başka bir deyişle bir başlangıçtan yeni bir duruma geçer. İşte bu sürekli değişim ve dönüşüm süreci, "oluş" kavramını ifade eder.*

Kendi tanımım: .....

.....

.....

Öz

Öz, bir varlığı diğerlerinden ayıran en temel ve değişmeyen niteliktir. Koşullar değişse bile varlığın kimliğini koruyan ve onu o yapan yönüdür.

Örnek: *Bir masanın özü, onun işlevinde yatar. Üzerine bir şeyler koymak ya da çalışmak gibi temel kullanım amacı, masayı diğer nesnelerden ayıran en önemli özelliktir. Renk, boyut ya da malzeme değişse bile bu işlevi sürdüğü sürece masa, özünü korur ve hâlâ masa olarak kabul edilir.*

Kendi tanımım: .....

.....

.....

Töz

Töz, var olmak için başka hiçbir şeye ihtiyaç duymayan ve kendi başına var olabilen şeydir. Diğer özelliklerin kendisine bağlı olduğu ve değişmeyen gerçeklik olarak kabul edilir.

Örnek: *Tanrı, birçok felsefi görüşte töz olarak kabul edilir çünkü varlığını başka bir şeye bağlı olmadan sürdürebilen, değişmeyen ve mutlak bir varlık olarak tanımlanır.*

Kendi tanımım: .....

.....

.....

Varlık

Varlık, "olan her şey"i ifade eden en genel kavramdır. Gerçekliği bulunan somut ya da soyut her şey, varlık kapsamına girer.

Örnek: *İnsanlar, hayvanlar, düşünceler ve duygular birer varlıktır çünkü bunların her biri, gerçeklikte yer alan ve gözlemlenebilen ya da deneyimlenebilen unsurlardır.*

Kendi tanımım: .....

.....

.....

Varoluş

Varoluş; bir varlığın gerçeklikte yer alması, kendini gerçekleştirmesi ve anlam kazanması durumudur. Felsefede özellikle insanın özgür iradesiyle seçimler yaparak kendi kimliğini oluşturması şeklinde yorumlanır.

Örnek: *Bir insanın eğitim, iş ve sosyal ilişkiler alanında yaptığı bilinçli seçimlerle yaşamını şekillendirmesi ve kendi kimliğini oluşturması varoluşun bir örneğidir.*

Kendi tanımım: .....

.....

.....

3. ÜNİTE: VARLIK FELSEFESİ

EK-2

ÜÇGEN-KARE-ÇEMBER

Adı-Soyadı: **Tarih:**

Sınıfı-Numarası:

Bu etkinlikte öğrendiğiniz üç bilgiyi üçgenin, ilk defa karşılaştığınız dört kavramı karenin, aklınıza takılan bir soruyu çemberin içine yazınız.

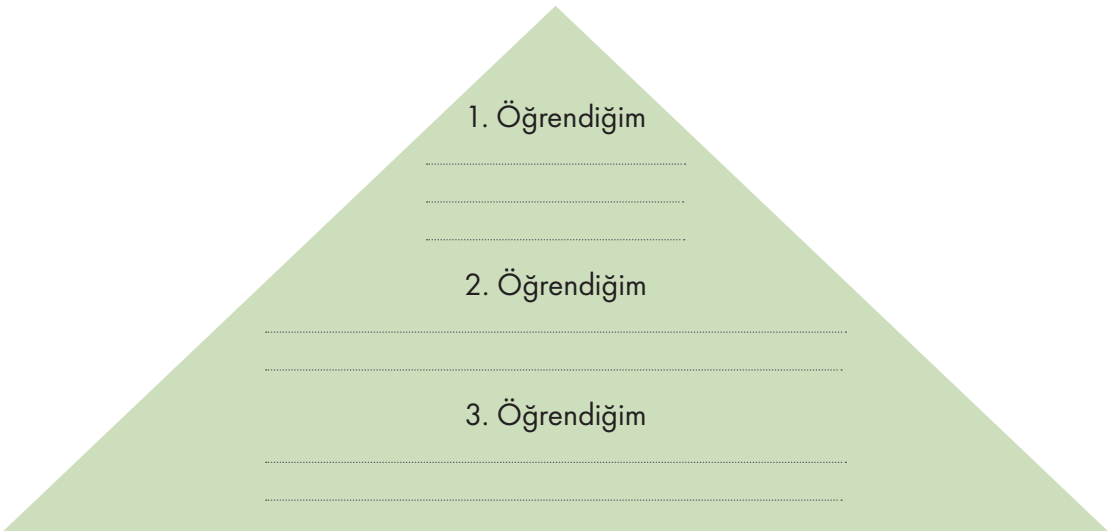

EK-3

KONTROL LİSTESİ

Adı-Soyadı: **Tarih:**

Sınıfı-Numarası:

Aşağıdaki "Kontrol Listesi", "Varlık Felsefesinin Temel Kavramları" adlı etkinliği gerçekleştiren her bir öğrencinin değerlendirilmesine yöneliktir. İlgili alanlara onaylama işareti (✓) koyarak değerlendirmenizi yapınız.

	Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Kısmen	Hayır
1.	Etkinlik sürecine aktif katılım sağladı.			
2.	Kavram listesindeki açıklama ve örnekleri okudu.			
3.	Kavramların anlamlarını kavramak için çaba gösterdi.			
4.	Kavramları kendi cümleleriyle tanımladı.			
5.	Akran desteğini etkin bir şekilde kullandı.			
6.	"Üçgen-Kare-Çember" adlı formu eksiksiz ve anlaşılır şekilde doldurdu.			

Öğretmen Notları:

Not: Değerlendirme sonunda öğrenciden "Kısmen" ve "Hayır"la işaretlenen bölümleri bir kez daha gözden geçirmesini ve eksiklerini tamamlamasını isteyiniz.

2. ETKİNLİK ADI Varlık Felsefesinin Temel Problemleri

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin varlık felsefesinin temel problemlerini ve bu problemlere ilişkin düşünce ve argümanları kavrayabilmelerini sağlamak
Destekleme Uygulaması	Varlık felsefesinin temel problemleri ile düşünce ve argümanlarını açıklayan sadeleştirilmiş metinler verilebilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Çalışma Kâğıdı • Yazı malzemeleri

Aşağıdaki adımları takip ederek öğrencilerin etkinliği gerçekleştirmelerini sağlayınız.

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere varlık felsefesinin temel problemlerini ve bu problemlere ilişkin düşünce ve argümanları kavramaları amacıyla bu etkinliğin yapılacağını belirtiniz.
- Öğrencilerin dikkatini konuya yönlendirmek amacıyla aşağıdaki görseli etkileşimli tahtaya yansıtınız. Öğrencilerden görseli incelemelerini ve görselle ilgili soruları sözlü olarak cevaplamalarını isteyiniz.

- Görseldeki varlıklar nelerdir?
- Görseldeki varlıkların hangileri gerçektir, hangileri gerçek değildir?

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Ek-1'de yer alan "Çalışma Kâğıdı"nı çoğaltıp öğrencilere dağıtınız.
- Öğrencilerin, "Çalışma Kâğıdı"nda yer alan görevleri sırasıyla tamamlamalarını sağlayınız.
- Öğrencilere ihtiyaç duymaları hâlinde sizden destek alabileceklerini ifade ediniz.
- Öğrencilere geri bildirimlerde bulunup gerekli yerlerde düzeltmeler yaparak etkinliği tamamlayınız.

3. Adım: Değerlendirme

- Ek-2'de yer alan "Çıkış Kartı"nı çoğaltıp öğrencilere dağıtınız ve öğrencilerden bu kartı doldurmalarını isteyiniz.
- Ek-3'te yer alan "Kontrol Listesi"ni çoğaltarak öğrencilerin çalışmalarını değerlendirmek için kullanınız.

EK-1

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıda verilen "Varlık Felsefesinin Temel Problemleri" adlı metni okuyunuz ve verilen görevleri yerine getiriniz. İhtiyaç duyduğunuzda öğretmeninizden ya da akranlarınızdan yardım isteyebileceğinizi unutmayınız.

Varlık Felsefesinin Temel Problemleri

Varlık felsefesinin öne çıkan iki temel problemi vardır:

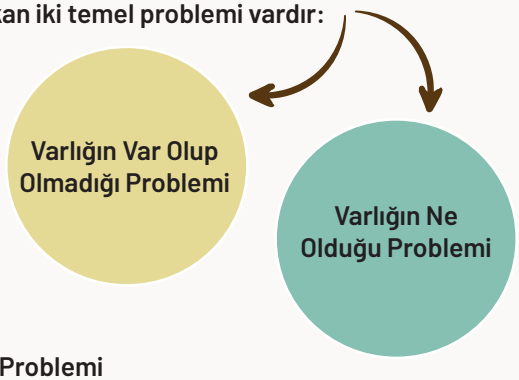

Varlığın Var Olup Olmadığı Problemi

Varlığın var olup olmadığı probleminde "Varlık var mıdır?" sorusuna cevap aranır. Bu problemde iki yaklaşım öne çıkar: nihilizm (hiççilik) ve realizm (gerçekçilik).

Nihilizm, varlığın gerçekte var olmadığını savunur.

Realizm ise varlığın var olduğunu savunur.

Varlığın Ne Olduğu Problemi

Varlığın ne olduğu probleminde ise varlığın özünün ne olduğu ve nasıl tanımlanabileceği üzerine düşünülür. Felsefe tarihinde idealizm, materyalizm, düalizm, oluş felsefesi, fenomenoloji ve varoluşçuluk bu konuda öne çıkan görüşlerdir.

İdealizm, varlığın aslında zihinsel bir temele sahip olduğunu savunur.

Materyalizm, varlığın temelinin madde olduğunu söyler. Bu görüşe göre sadece maddi olan şeyler gerçektir.

Düalizm, varlığı hem madde hem de düşünce olarak ikiye ayırır. Bu görüşe göre insanlar hem beden (madde) hem de ruha (zihin) sahiptir. Beden ve ruh, birbirinden ayrı iki gerçekliktir.

Oluş felsefesi, varlığın sürekli bir değişim ve dönüşüm içinde olduğunu savunur. Bu görüşe göre hiçbir şey, sabit değildir; her şey, sürekli değişmektedir.

Fenomenoloji, varlığın insan bilincindeki özlerini kavramayı amaçlar. Bu yaklaşımda duyularla değişim hâlinde algılanan varlıkların insan bilincindeki değişmez özlerine "fenomen" adı verilir. İnsan, varlıklara günlük yaşamda yüklenen anlamları bir kenara bıraktığında varlığın özüne ulaşılabilir. Demek ki insan, bu özleri kavrayabilmek için dış dünyaya değil kendi bilincine yönelmelidir. Gerçeklik de ancak bu şekilde yani bilinç aracılığıyla keşfedilebilir.

Varoluşçuluk, insanın kendi varlığını seçimleriyle oluşturduğunu savunur. Bu görüşe göre insan, önce var olur; sonra özünü özgürce oluşturur.

1. Görev: *Kavram listesindeki kavramları ağaç şemasında eksik bırakılmış uygun alanlara örneklerdeki gibi yazarak ağaç şemasını tamamlayınız.*

Kavramlar

Varoluşçuluk, Fenomenoloji, Düalizm, İdealizm, Nihilizm, Materyalizm, Fenomen

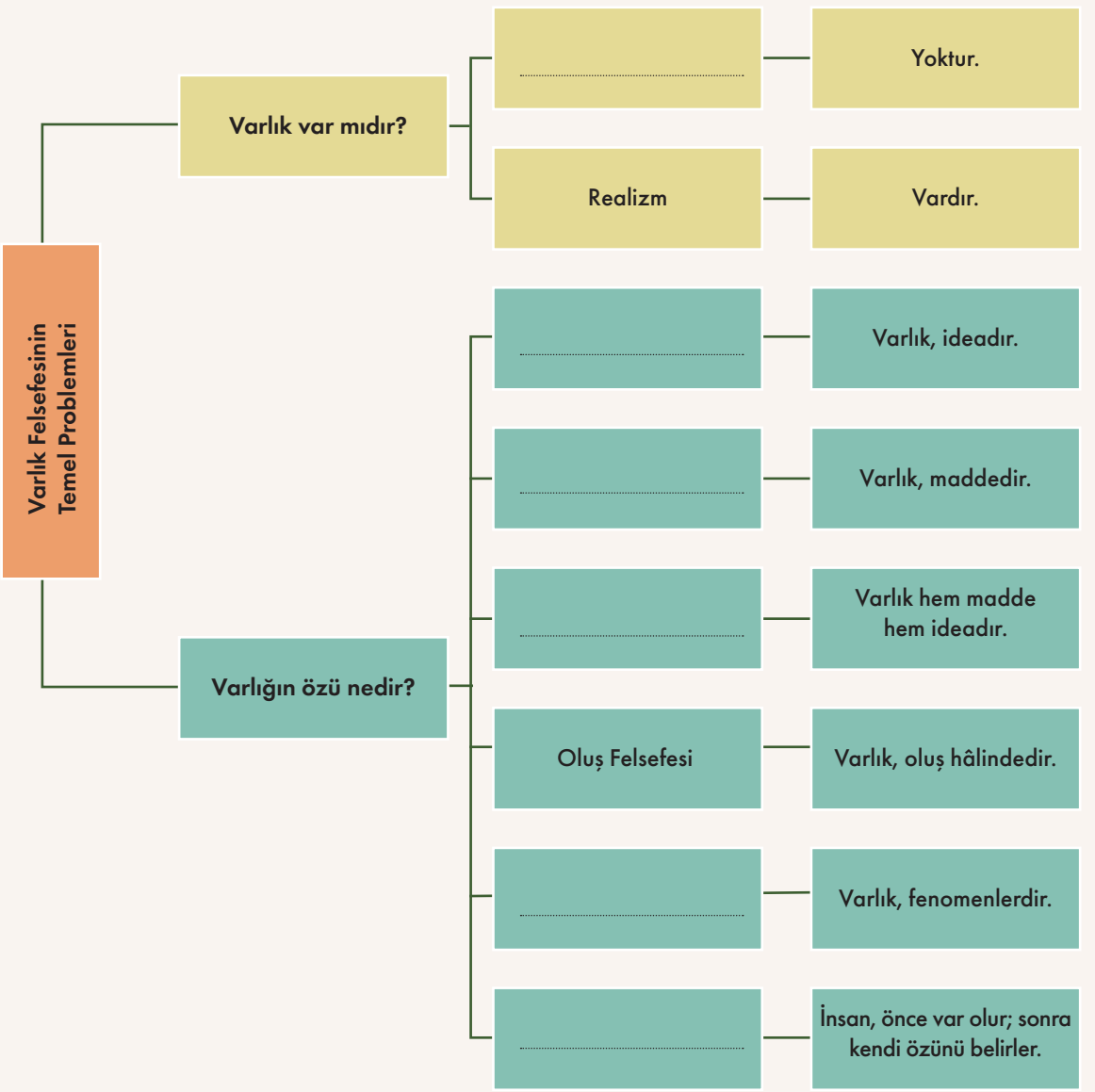

2. Görev: *Aşağıda verilen karekodda bazı filozofların varlık ile ilgili görüşleri yer almaktadır. Her bir görüşü dikkatlice okuyunuz. Ardından ilgili filozofun varlık felsefesinin temel problemlerine ilişkin akımlardan hangisini benimsediği ile ilgili soruları cevaplayınız.*

"Filozoflar ve Varlık Görüşleri" adlı e-içeriğe karekoddan ulaşabilirsiniz.

3. Görev: *Aşağıdaki karekodda varlık felsefesinin temel problemlerine ilişkin akımlar hakkında bir sürükle bırak etkinliği yer almaktadır. Etkinliği gerçekleştiriniz.*

"Varlık Felsefesi Sürükle Bırak" adlı e-içeriğe karekoddan ulaşabilirsiniz.

EK-2

ÇIKIŞ KARTI
Adı-Soyadı: **Sınıfı-Numarası:**
3 Yaz (Öğrendiğiniz üç önemli bilgiyi yazınız.)
2 Sor (Cevabını merak ettiğiniz iki soru yazınız.)
1 Paylaş (Öğrendiklerinizin önemi hakkında düşüncenizi yazarak paylaşınız.)

EK-3

KONTROL LİSTESİ

Adı-Soyadı: **Tarih:**

Sınıfı-Numarası:

Aşağıdaki "Kontrol Listesi", "Varlık Felsefesinin Temel Problemleri" adlı etkinliği gerçekleştiren her bir öğrencinin değerlendirilmesine yöneliktir. İlgili alanlara onaylama işareti (✓) koyarak değerlendirmenizi yapınız.

Değerlendirme Ölçütleri		Evet	Kısmen	Hayır
1.	Etkinlik sürecine aktif katılım sağladı.			
2.	"Çalışma Kâğıdı"ndaki metni okudu.			
3.	Ağaç şemasını doğru ve eksiksiz tamamladı.			
4.	Filozofları ve ilgili felsefi akımları doğru eşleştirmeye gayret etti.			
5.	Sözcük avı etkinliğini gerçekleştirdi.			
6.	"Çıkış Kartı"nı eksiksiz ve anlaşılır şekilde doldurdu.			

Öğretmen Notları:

Not: Değerlendirme sonunda öğrenciden "Kısmen" ve "Hayır"la işaretlenen bölümleri bir kez daha gözden geçirmesini ve eksiklerini tamamlamasını isteyiniz.

3. ETKİNLİK ADI Metin Analizi: Varlık ve Oluş

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin felsefi bir metindeki kavramları, problemleri ve argümanları kendi cümleleriyle ifade edebilmelerini sağlamak
Destekleme Uygulaması	Metin inceleme sürecinde sunulan metindeki kavram, problem ve argümanlar öğrenciye doğrudan verilerek bunları kendi cümleleriyle ifade etmeleri istenebilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Çalışma Kâğıdı • Yazı malzemeleri

Aşağıdaki adımları takip ederek öğrencilerin etkinliği gerçekleştirmelerini sağlayınız.

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere felsefi bir metindeki varlık felsefesiyle ilgili temel kavramları, problemleri ve argümanları anlamaları amacıyla bu etkinliğin yapılacağını belirtiniz.
- "Varlık kelimesini duyduğumuzda aklınıza ilk olarak ne gelir?", "Bir varlığın görünüşü, o varlığın gerçek hâlinden farklı olabilir mi?", "Zaman, tüm varlıklar için geçerli midir?" vb. sorularla öğrencilerin konuyla ilgili zihinsel hazırlık yapmalarını ve felsefi sorgulamaya açık hâle gelmelerini sağlayınız.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Ek-1'de yer alan "Çalışma Kâğıdı"nı çoğaltıp öğrencilere dağıtınız.
- Öğrencilerden "Çalışma Kâğıdı"nda yer alan metni dikkatlice okumalarını isteyiniz.
- Öğrencilerin, "Çalışma Kâğıdı"nda yer alan görevleri sırasıyla tamamlamalarını sağlayınız.
- Öğrencilere ihtiyaç duymaları hâlinde sizden destek alabileceklerini ifade ediniz.
- Öğrencilere geri bildirimlerde bulunup gerekli yerlerde düzeltmeler yaparak etkinliği tamamlayınız.

3. Adım: Değerlendirme

- Ek-2'de yer alan "Öz Değerlendirme Formu"nu çoğaltıp öğrencilere dağıtınız ve öğrencilerden bu formu doldurmalarını isteyiniz.

3. ÜNİTE: VARLIK FELSEFESİ

EK-1

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıda Hilmi Ziya Ülken'in "Varlık ve Oluş" isimli eserinde yer alan bazı kavram, problem ve argümanları içeren yapılandırılmış bir metin yer almaktadır. Metni dikkatlice okuyunuz ve görevleri gerçekleştiriniz.

Varlıkta Kriz ve Ritm

Ülken'in felsefesinde kriz ve ritm kavramları, varlığın dinamik ve sürekli bir oluş süreci içinde kendini nasıl gösterdiğini anlamak için temel taşlardır. Ülken, "varlığın krizi" yerine "varlıkta kriz" ifadesini kullanır. Bu, varlığın bütünüyle kriz içinde olduğunu değil varlık içinde zaman zaman ortaya çıkan geçici krizlerin, var olanların yaşamını sürdürme çabasıyla yeni biçimler kazanmasına yol açtığını anlatır. Eğer bu krizler olmasaydı varlık hep durağan kalır, hiç değişmez ve yoklukla aynı olurdu.

Krizler, sonsuz ve sınırsız bir varlık içinde sınırlı ve sonlu varlıkların (örn. madde, canlı, insan) ortaya çıkmasından doğan akıl dışı bir "kırılma" durumudur. Her kriz hem zıt hem de tamamlayıcı özellikler taşır. Krizler, ritimler sayesinde çözülür; bu ritimler, sonlu varlıkların bağlı olduğu düzeni ve evrenin yasalarını oluşturur.

İnsan varlığında ise bu kriz ve ritim ilişkisi, varlığın diğer düzeylerine göre çok daha belirgin ve güçlü bir şekilde görülür. İnsan varlığındaki krizler, iki farklı ritimle aşılır: Gerilme ve Genişleme. İrade, zekâ ve tutku gibi özellikler gerilme durumunu oluşturur. Bu süreçte insan, kendini "ayrı bir varlık" olarak kurar; başkalarından farklılaşır ve âdeta bedenine dayanır. Dış dünyaya karşı direnme çabası bu evrede görülür. Bu sırada insanın dikkati, nesnelere (objelere) yönelir; bu yüzden kendi öz varlığı (süje) geri planda kalır. Genişleme, gerilmeden sonra gelen gevşeme ve açılma durumudur. İnsan bu evrede kendi potansiyeline, geçmiş deneyimlerine yönelir ve kendini fark eder. Bu kez dikkati kendi özüne (süje) yönelir, nesneler (objeler) ise geri planda kalır. Bu iki hareket, aynı anda gerçekleşmez; sırayla birbirini takip eder. Bu ritmik geçiş, insanın bilgi edinme sürecini oluşturur.

***1. Görev:** Metinde geçen bazı kavramlar aşağıda verilmiştir. Her bir kavramı kendi cümlelerinizle açıklayınız.*

- *Varlıkta kriz:*
- *Kriz:*
- *Ritm:*
- *Gerilme:*
- *Genişleme:*

2. Görev: *Metinde ele alınan bazı problemler aşağıda verilmiştir. Bu problemlerin neyi sorguladığını veya hangi soruna işaret ettiğini kendi cümlelerinizle yazınız.*

- *Varlıkta değişimin sürekliliği:*
- *İnsanın varoluş süreci:*

3. Görev: *Metinde geçen bazı argümanlar (savlar) aşağıda verilmiştir. Her birini kendi cümlelerinizle ifade ediniz.*

Varlık dinamik bir süreçtir.

- *Eğer krizler olmasaydı varlık durağan kalırdı, değişim olmazdı ve bu da yoklukla aynı olurdu.*
- *Krizler, varlığın canlı ve üretken kalmasını sağlayan zorunlu kırılmalardır.*

Kendi cümlem:

Krizler, sonlu varlıkların sonsuz varlık içindeki kırılma noktalarıdır.

- *Sonsuz ve sınırsız bir varlık içinde sonlu varlıkların ortaya çıkması krizleri doğurur.*
- *Kriz, akıl dışı gibi görünse de varlığın yapısal bir parçasıdır.*

Kendi cümlem:

Krizler ritmik düzenle aşılır.

- *Krizler, ritimler sayesinde çözülür; ritim, evrenin yasalarını ve düzenini oluşturur.*
- *Ritim, varlığın sürekliliğini ve anlamlılığını sağlayan ilkedir.*

Kendi cümlem:

Krizler zıt ve tamamlayıcıdır.

- *Her kriz hem zıt hem de tamamlayıcı özellikler taşır.*
- *Krizler, varlığın içsel gerilimini ve dönüşüm potansiyelini taşır.*

Kendi cümlem:

İnsan varlığındaki krizler, gerilme ve genişleme olmak üzere iki ritimle aşılır.

- *İnsan gerilme evresinde dış dünyaya, genişleme evresinde kendi özüne yönelir.*
- *Bu iki ritim, sırayla birbirini takip eder.*

Kendi cümlem:

EK-2

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Adı-Soyadı: **Tarih:**

Sınıfı-Numarası:

Aşağıdaki listede okuduğunuz ifadelere katılıyorsanız "Evet", kısmen katılıyorsanız "Kısmen", katılmıyorsanız "Hayır" seçeneğine onaylama işareti (✓) koyunuz. Bu formda "Hayır" ve "Kısmen" bölümündeki işaretleriniz çoğunluktaysa öğrenme eksikliklerinizi gideriniz.

	Davranışlar	Dereceler		
		Evet	Kısmen	Hayır
1.	Etkinlik yönergelerini eksiksiz takip ettim.			
2.	Verilen felsefi metni dikkatle ve anlayarak okudum.			
3.	Verilen felsefi kavramların metin içinde geçtikleri yerleri belirledim.			
4.	Metinde geçen felsefi kavramları kendi cümlelerimle ifade ettim.			
5.	Verilen felsefi problemlerin metin içinde geçtikleri yerleri belirledim.			
6.	Metindeki felsefi problemleri kendi cümlelerimle ifade ettim.			
7.	Metindeki argümanları kendi cümlelerimle açıkladım.			
8.	Yardıma ihtiyaç duyduğumda öğretmenimden veya arkadaşlarımdan destek aldım.			

Aşağıdaki alanları doldurunuz.

1. Bu çalışma sırasında öğrendiklerim:

2. Çalışma sürecinde en başarılı yönüm:

3. Çalışma sırasında en zorlandığım bölüm:

4. ÜNİTE

BİLGİ FELSEFESİ

Ünite karekodu

1. ETKİNLİK ADI Bilgi Felsefesinin Konusu ve Temel Kavramları

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin bilgi felsefesinin konusunu ve temel kavramlarını pekiştirebilmelerini sağlamak
Destekleme Uygulaması	Bilgi felsefesinin konusu ve temel kavramlarını pekiştirmeye yönelik görsel, işitsel uyaranların ağırlıkta olduğu öğretim materyalleri kullanılabilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Genel ağ erişimi olan bilgisayar • Çalışma Kâğıdı • Yazı malzemeleri

Aşağıdaki adımları takip ederek öğrencilerin etkinliği gerçekleştirmelerini sağlayınız.

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere bilgi felsefesinin konusu ve temel kavramlarını pekiştirmeleri amacıyla bu etkinliğin yapılacağını belirtiniz.
- Öğrencilere bilgi felsefesinin konusu ve temel kavramları ile ilgili kısa bir bilgilendirme yapınız.
- Aşağıda verilen karekodlardaki videoları öğrencilere izleterek öğrencilerin önemli buldukları kısımları not etmelerini sağlayınız.

"Bilgi" adlı videoya karekoddan ulaşabilirsiniz.

"Doğruluk" adlı videoya karekoddan ulaşabilirsiniz.

"Gerçeklik" adlı videoya karekoddan ulaşabilirsiniz.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Öğrencileri 3-4 kişilik gruplara ayırınız.
- Ek-1'de yer alan "Çalışma Kâğıdı"nı çoğaltıp gruplara dağıtınız.
- Grupların, "Çalışma Kâğıdı"nda yer alan görevleri sırasıyla tamamlamalarını sağlayınız.
- Öğrencilere ihtiyaç duymaları hâlinde sizden destek alabileceklerini belirtiniz.
- Öğrencilere geri bildirimlerde bulunup gerekli yerlerde düzeltmeler yaparak etkinliği tamamlayınız.

3. Adım: Değerlendirme

- Ek-2'de yer alan "Grup Değerlendirme Formu"nu çoğaltıp öğrencilere dağıtınız ve öğrencilerden bu formu doldurmalarını isteyiniz.

EK-1

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıda bilgi felsefesinin konusu ve temel kavramlarına ilişkin açıklamalar yer almaktadır. Açıklamaları dikkatlice okuyunuz ve görevleri grup arkadaşlarınızla gerçekleştiriniz.

Bilgi Felsefesinin Konusu

Bilgi felsefesi (epistemoloji), bilgi kuramı ya da bilgi teorisi olarak da adlandırılır. Bu alan; bilginin nasıl elde edildiğini, kaynağını, doğruluk ölçütlerini ve geçerliliğini inceler.

Peki, bilgi nedir? Bilgi, bilenle bilinen arasındaki ilişki sonucu oluşur. Burada bilen, insan; bilinen ise insanın kendisi ya da dış dünyadaki varlıklardır.

Bilgi Felsefesinin Temel Kavramları

Bilgi: *Doğru olduğu temellendirilmiş düşünce ürünüdür.*

Sanı: *Doğruluğu kanıtlanmamış inanç, tahmindir.*

Doğruluk: *Bilginin gerçeklikle uyuşmasıdır.*

Gerçeklik: *Bilen insanın, bilinci dışında var olan her şeydir.*

Doğruluk ve Gerçeklik Farkı

Bilgi felsefesi, bilginin doğruluğuna ait sorulara cevap arar.

Doğru bilgi, bir nesne hakkında verilen yargının gerçeklikle uyuştuğunu ifade eder. İfade edilen yargı, gerçeklikle uyuşuyorsa doğrudur. Doğruluk; bilgiye, önermeye ve yargıya ait bir özelliktir. Doğruluk, bilgi ile ilgili bir değer ifade eder ve önermenin doğru ya da yanlış olduğunu belirtir.

Gerçeklik ise dış dünyada bulunan, duyularla algılanabilen durum, nesne veya olaylardır. Gerçeklik, varlıklara ait bir özelliktir ve düşünceden bağımsızdır.

Örneğin "Deniz mavidir." dediğimizde bu önermenin bir doğruluk değeri vardır. Eğer deniz gerçekten mavi ise bu önerme doğru, değilse yanlıştır. Çünkü bu ifade, bir önermedir ve her önerme, doğru ya da yanlış olabilir. Ancak "deniz" kelimesi, tek başına bir varlığı ifade eder. Bu nedenle "deniz"in kendisi, doğru ya da yanlış olamaz.

Doğruluk, bilgilerle; gerçeklik ise nesnelerle ilgilidir. Gerçeklikle ilgili yargılar, doğru ya da yanlış olabilir ama gerçek varlıklar, sadece vardır. Örneğin "deniz kızı" denildiğinde böyle bir varlık düşünülebilir ancak onun varlığı kanıtlanamadığı ve "deniz kızı" dış dünyada bulunmadığı için gerçek değildir.

Gerçeklik ise düşünceden bağımsız olarak var olan şeylerle ilgilidir.

Sanı; doğruluğu kesin olarak kanıtlanmamış, duyulara, kişisel gözlemlere, deneyimlere dayalı, zamana ve kişiye göre değişebilen inanç veya düşüncedir.

Bilgi; doğruluğu kesin olarak kanıtlanmış, akıl yürütmeye, kanıtlanmış doğrulara ve sağlam gerekçelere dayalı, kişiden kişiye değişmeyen, evrensel niteliklere sahip inanç veya düşüncedir.

Örneğin "Gökyüzü kapalı, kesin yağmur yağacak." ifadesi, kişinin gördüğü bulutlu havaya bakarak yaptığı bir tahmindir. Yani bu söz, gözleme dayansa da henüz kanıtlanmamış bir inançtır. Meteoroloji verilerine bakarak "%80 ihtimalle yağmur yağacak." denildiğinde ise bu ifade bilgidir.

1. Görev: *Metinden yararlanarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.*

a) Bilgi felsefesinin konusu nedir?

.....

.....

.....

b) Gerçeklik ve doğruluk kavramları arasındaki ilişki nedir?

.....

.....

.....

c) Bilgi ile bilgi olmayan arasındaki farklar nedir?

.....

.....

.....

2. Görev: *Tabloda verilen ifadelerin aşağıdaki kavramlardan hangisine ait olduğunu grup arkadaşlarınızla tartışarak bulunuz ve tabloda ilgili yeri örnekteki gibi işaretleyiniz.*

Örnek	Bilgi	Sanı
Doğruluğu kesin olarak kanıtlanmış		
Duyulara dayalı		✓
Kişisel deneyime dayalı		
Akıl yürütmelere dayalı		
Öznel		
Değişmez		
Kesin kanıtlara dayanmayan		
Evrensel		
Temellendirilmiş		
Nesnel		
Doğruluğu kesin olarak kanıtlanmamış		
Güvenilir kanıtlara dayalı		
Sistemli gözleme dayalı		

3. Görev: *Tabloda verilen ifadelerin hangisinin bilgi olduğunu grup arkadaşlarınızla tartışarak belirleyiniz. Kararınızın gerekçesini ilgili alana yazınız.*

İfadeler	Gerekçe
Matematik, herkesin sevdiği bir derstir.	
Filler, zıplayamaz çünkü fillerin alt bacak kasları güçlü olmadığı gibi ayak bilekleri de esnek değildir.	
Kırmızı, en güzel renktir.	
Keçilerin göz bebekleri, yatay ve dikdörtgen şeklindedir.	
Diş minesi, insan vücudunda bulunan en sert maddedir.	
Peynirli makarnayı herkes sever.	

a) Bilgi olan ifadeleri belirlerken hangi ölçütleri kullandınız?

.....

.....

.....

b) Bilgiyi bilgi olmayandan ayırt etmek neden önemlidir?

.....

.....

.....

4. Görev: *Tabloda verilen filozofların bilgiye ilişkin tanımlarını grup arkadaşlarınızla inceleyip tartışınız. Elde ettiğiniz sonuçlara göre bilgi felsefesinin konusu hakkında yaptığınız çıkarımları tabloda ilgili bölüme yazınız.*

Platon: *Temellendirilmiş doğru inançtır.*
Aristoteles: *İnancın gerekçelendirilmesiyle oluşur.*
R. Descartes: *Kesin, zorunlu ve kendisinden kuşku duyulmayan, daha güçlü nedenlerle çürütülmesi mümkün olmayan doğru inançtır.*
I. Kant: *Deneyim verileri ile aklın bir araya gelmesi ile elde edilir.*
D. Hume: *Deneyimden türetilen izlenim ve fikirlerin ilişkilerinden oluşur.*
Bilgi Felsefesinin Konusu Hakkında Çıkarımlar:

EK-2

GRUP DEĞERLENDİRME FORMU	
Adı-Soyadı:	**Grup Adı/Numarası:**
Sınıfı-Numarası:	**Tarih:**
1. Grubunuzun güçlü yanları nelerdir?	
2. Grubunuz hangi zorluklarla karşılaştı?	
3. Grubun tüm üyeleri çalışmaya katkıda bulundu mu?	
4. Grup üyeleri birbirinin düşüncelerini saygıyla dinledi mi?	
5. Grubunuzun bir sonraki çalışmasının daha iyi olması için ne önerirsiniz?	
6. Bu süreçte iş birliği yaparak öğrendikleriniz nelerdir?	
7. Grubunuza katkılarınız nelerdir?	

2. ETKİNLİK ADI Bilgi Felsefesinin Temel Problemleri

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin bilgi felsefesinin temel problemlerini açıklayabilmelerini sağlamak
Destekleme Uygulaması	Bilgi felsefesinin temel problemlerinin açıklanması aşamasında akran öğretimi veya grup çalışmalarından yararlanılabilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Genel ağ erişimi olan bilgisayar • Sunum için etkileşimli tahta, bilgisayar veya projektör

Aşağıdaki adımları takip ederek öğrencilerin etkinliği gerçekleştirmelerini sağlayınız.

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere bilgi felsefesinin temel problemlerini açıklamaları amacıyla bu etkinliğin yapılacağını belirtiniz.
- Öğrencilere bilgi felsefesinin temel problemleri ile ilgili kısa bir bilgilendirme yapınız.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Öğrencileri 3-4 kişilik gruplara ayırınız ve birer grup sözcüsü seçiniz.
- Her gruba
  - Bilginin İmkânı Problemi
  - Bilginin Kaynağı Problemi
  - Bilginin Doğruluk Ölçütleri Problemi konularından birini seçme hakkı tanıyınız.
- Açıkta problem kalmaması için tüm problemlerin öğrenciler tarafından seçilmesini sağlayınız.
- Gruplara seçtikleri konuyu güvenilir kaynaklardan araştırma görevi veriniz.
- Araştırma yapılacak güvenilir kaynakların konuyla ilgili birincil kaynaklar, "gov ve edu" uzantılı çevrim içi kaynaklar, makale, kitap ve dergiler olduğunu belirtiniz.
- Her gruba araştırma yapmak istediği güvenilir bilimsel kaynakları seçme hakkı tanıyınız.
- Her grubun, bilgi felsefesinin temel problemleri ile ilgili araştırma sonucunda ulaştığı bilgilerle bir dijital sunum ya da video hazırlamasını isteyiniz.
- Dijital sunum ya da videoda aşağıdaki bölümlerin bulunması gerektiğini vurgulayınız.
  - Konunun ve kavramların tanıtımı
  - Konu edinilen problemin incelenip açıklanması
  - Kendi değerlendirmeleri ve özgün düşünceler

- Öğrencilere ihtiyaç duymaları hâlinde sizden destek alabileceklerini belirtiniz.
- Grupların yaptıkları araştırma sonucunda oluşturdukları dijital sunum ya da videoları grup sözcüsü aracılığıyla sınıfta sunmalarını sağlayınız.
- Öğrencilere geri bildirimlerde bulunup gerekli yerlerde düzeltmeler yaparak etkinliği tamamlayınız.

3. Adım: Değerlendirme

- Ek-1'de yer alan "Grup Değerlendirme Formu"nu çoğaltıp öğrencilere dağıtınız ve öğrencilerden bu formu doldurmalarını isteyiniz.

EK-1

GRUP DEĞERLENDİRME FORMU	
Adı-Soyadı:	**Grup Adı/Numarası:**
Sınıfı-Numarası:	**Tarih:**
1. Grubunuzun güçlü yanları nelerdir?	
2. Grubunuz hangi zorluklarla karşılaştı?	
3. Grubun tüm üyeleri çalışmaya katkıda bulundu mu?	
4. Grup üyeleri birbirinin düşüncelerini saygıyla dinledi mi?	
5. Grubunuzun bir sonraki çalışmasının daha iyi olması için ne önerirsiniz?	
6. Bu süreçte iş birliği yaparak öğrendikleriniz nelerdir?	
7. Grubunuza katkılarınız nelerdir?	

3. ETKİNLİK ADI Metin Analizi: Bilginin Serüveni

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin felsefi bir metindeki kavramları, problemleri ve argümanları kendi cümleleriyle ifade edebilmelerini sağlamak
Destekleme Uygulaması	İnceleme sürecinde sunulan metindeki kavram, problem ve argümanlar öğrenciye doğrudan verilerek bunları kendi cümleleriyle ifade etmeleri istenebilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Çalışma Kâğıdı • Yazı malzemeleri

Aşağıdaki adımları takip ederek öğrencilerin etkinliği gerçekleştirmelerini sağlayınız.

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere verilen bir metindeki kavram, problem ve argümanları kendi cümleleriyle ifade etmeleri amacıyla bu etkinliğin yapılacağını açıklayınız.
- "Bilgi nedir?", "Bilginin kaynağı nedir?" vb. sorularla öğrencilerin konuyla ilgili zihinsel hazırlık yapmalarını ve felsefi sorgulamaya açık hâle gelmelerini sağlayınız.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Ek-1'de yer alan "Çalışma Kâğıdı"nı çoğaltıp öğrencilere dağıtınız.
- Öğrencilerden "Çalışma Kâğıdı"nda yer alan metni dikkatlice okumalarını isteyiniz.
- Öğrencilerin, "Çalışma Kâğıdı"nda yer alan görevleri sırasıyla tamamlamalarını sağlayınız.
- Öğrencilere ihtiyaç duymaları hâlinde sizden destek alabileceklerini ifade ediniz.
- Öğrencilere geri bildirimlerde bulunup gerekli yerlerde düzeltmeler yaparak etkinliği tamamlayınız.

3. Adım: Değerlendirme

- Ek-2'de yer alan "Öz Değerlendirme Formu"nu çoğaltıp öğrencilere dağıtınız ve öğrencilerden bu formu doldurmalarını isteyiniz.

EK-1

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıda Necati Öner'in "Bilginin Serüveni" isimli eserinde yer alan bazı kavram, problem ve argümanları içeren yapılandırılmış bir metin yer almaktadır. Metni dikkatlice okuyunuz ve görevleri gerçekleştiriniz.

BİLGİNİN SERÜVENİ

Bilginin Tanımı ve Oluşumu

N. Öner'e göre bilgi var olanın tanınması, onun bilgisine sahip olunmasıdır. Bilgi bir şey hakkında verilen yargılardır (hüküm). Bilgide bir bilen, bir de bilinen vardır. Bilgi, bilen ile bilinen arasındaki ilişkinin sonucudur. Bilgi, var olanın insan zihnindeki yansımasıdır. Ona göre var olan, hakkında yargıda bulunulabilendir. N. Öner, var olanı en geniş anlamı ile ele aldığını ifade ederek var olanları maddi ve manevi olarak ikiye ayırır: Var olanlar gerçek veya sanaldır. Gerçek olanın insan zihni dışında da varlığı bulunur. Sanal olanın ise insan zihni dışında varlığı olmadığını ifade eder. Sanal olanın insanlar tarafından gerçek olanlara bakılarak uydurulduğunu ileri sürer. Ona göre insan, at, taş, özgürlük ve adalet gerçektir. Romanlarda ve mitolojide bulunan kahramanlar ise sanaldır. Varlık, ona göre hem var olanların bütünü hem de var olanları var kılandır. Bilginin bilen ile bilinen arasındaki ilişki olduğunu ifade eden N. Öner, bu ilişkinin insan zihninde meydana geldiğini ileri sürer.

N. Öner, bilginin kaynağı konusuna değinerek bu konunun felsefi düşüncenin başlangıcından bu yana filozofların ilgisini çektiğini ve bu konuda iki ayrı görüş olduğunu ifade eder.

- Deneycilik (Epirizm)
- Akılcılık (Rasyonalizm)

Deneyciliğe göre bilginin kaynağı deneydir. Akılcılığa göre ise deneye bağlı olmayan doğuştan fikirler vardır. N. Öner, daha sonra insanın bilgiyi hangi yolla ve nasıl kazandığı konusunu ele alır. N. Öner'e göre bilgiler, doğrudan doğruya algı ve kişisel deneyimlerden veya dolaylı yoldan çevreden, iletişim araçlarından elde edilir. Ona göre bilgi sahibi olmak var olanların kavramlarını edinmektir.

Kavram

N. Öner'e göre insan bir şeyin, nesnenin veya olayın duyular yoluyla bilincine varır. Böylece insanda o şeyin algısı oluşur. Algılama, bir anlamda o şeyin bilgisine sahip olmadır. Algı, yalın bir bilgi olduğundan başkalarına aktarılamaz. Algı, bir kavramla ifade edildiğinde bilgi hâline gelir. İnsan, algıyı bir kavram içinde değerlendirerek ona anlam kazandırır. Anlam kazanma bilgi sahibi olmadır. Bu nedenle bilgi bir kavramlar yığınıdır.

N. Öner'e göre insan zihni, kavramlar arasında bağ kurarak yargılar verir. Yargılar arasında ilişki kurarak çıkarımlar yapar ve sahip olduğu kavramları bir düzene koyar. Böylece bilgi, kavramlar yığını olmaktan çıkar ve bir düzene girer. Kavramlar kelimelerle ifade edildiğinde bilgi aktarımı mümkün olur.

Hüküm ve Çıkarım

N. Öner'e göre insanın sahip olduğu bilgiler bir kavram topluluğudur. Var olan, onu ifade eden kavram ile anlamlı hâle gelir. İnsan zihni, kavramlar arasında ilişki kurarak yargılar verir; yargılar arasında bağ kurarak çıkarımlar yapar ve bilinçli eylemlerini yönlendirir. Ona göre bilinçli eylemler bilgiye göre yapılır. Her bilinçli eylem bir seçim sonrası gerçekleşir. İnsanın davranışlarının büyük bir çoğunluğu bilinçli eylemlerden oluşur. Bilinçli eylemlere yön veren bilgilerin doğru ve amaca uygun olması ölçüsünde başarı sağlanır.

1. Görev: *Aşağıda metinde geçen bazı kavramlar verilmiştir. Her bir kavramı kendi cümlelerinizle açıklayınız.*

- *Bilgi:*
- *Var olan:*
- *Bilen:*
- *Bilinen:*
- *Deneycilik:*
- *Akılcılık:*
- *Bilinçli eylem:*

2. Görev: *Aşağıda metinde ele alınan bazı problemler verilmiştir. Bu problemlerin neyi sorguladığını veya hangi soruna işaret ettiğini kendi cümlelerinizle yazınız.*

- *Bilgi ve bilinçli eylem ilişkisi:*
- *Bilen ile bilinen ilişkisi:*
- *Bilginin kaynağı:*
- *Kavram ile bilgi ilişkisi:*

***3. Görev:** Metinde geçen bazı argümanlar (savlar) aşağıda verilmiştir. Her birini kendi cümlelerinizle ifade ediniz.*

Bilginin Tanımı

- *Bilgi var olanın tanınması ve onun bilgisine sahip olunmasıdır.*
- *Bilgide bir bilen, bir de bilinen vardır.*
- *Bilgi bir şey hakkında verilen yargılardır (hüküm).*

Kendi cümlem:

Bilginin Kaynağı

- *Deneycilik, bilginin kaynağını deneyde görür.*
- *Akılcılık, doğuştan fikirlerin varlığını savunur.*
- *Bilginin kaynağı konusunda iki temel yaklaşım vardır: deneycilik ve akılcılık.*

Kendi cümlem:

Bilgi Edinme Yolu

- *Bilgiler doğrudan algı ve kişisel deneyimlerden, dolaylı olarak çevre ve iletişim araçlarından elde edilir.*
- *Bilgi sahibi olmak, var olanların kavramlarını edinmektir.*
- *İnsan, bilgiye hem doğrudan hem dolaylı yollarla ulaşır.*

Kendi cümlem:

Algı ve Kavram İlişkisi

- *İnsan, nesne veya olayların bilincine duyular yoluyla varır.*
- *Bu süreçte algı oluşur; algı, o şeyin bilgisine sahip olmadır.*
- *Algı, yalın bilgi olduğu için başkalarına aktarılamaz.*
- *Algı, kavramla ifade edildiğinde bilgi hâline gelir.*
- *Algı, kavram aracılığıyla bilgiye dönüşür.*

Kendi cümlem:

Kavramların Rolü

- *İnsan, algıyı kavram içinde değerlendirerek ona anlam kazandırır.*
- *Anlam kazanmak bilgi sahibi olmaktır.*
- *Bilgi, kavramlar yığınıdır.*
- *İnsan zihni, kavramlar arasında bağ kurarak yargılar verir.*
- *İnsan yargılar arasında bağ kurarak çıkarımlar yapar.*
- *Kavramlar kelimelerle ifade edilerek bilgi aktarılır.*
- *Bilgi, kavramların düzenlenmesi ve aktarılmasıyla oluşur.*

Kendi cümlem:

Bilgi ve Bilinçli Eylem

- *İnsan bilgileri, kavram topluluğundan oluşur.*
- *Var olan, onu ifade eden kavram ile anlam kazanır.*
- *İnsan zihni, kavramlar ve yargılar arasında bağ kurarak çıkarımlar yapar.*
- *Bilinçli eylemler bilgiye göre yapılır.*
- *Bilinçli eylemler seçim sonucu gerçekleşir.*
- *Davranışların büyük çoğunluğu bilinçli eylemlerden oluşur.*
- *Bilgi doğru ve amaca uygun olduğunda başarı artar.*
- *Doğru ve amaca uygun bilgi, bilinçli eylemlerde başarıyı sağlar.*

Kendi cümlem:

EK-2

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Adı-Soyadı: **Tarih:**

Sınıfı-Numarası:

Aşağıdaki listede okuduğunuz ifadelere katılıyorsanız "Evet", kısmen katılıyorsanız "Kısmen", katılmıyorsanız "Hayır" seçeneğine onaylama işareti (✓) koyunuz. Bu formda "Hayır" ve "Kısmen" bölümündeki işaretleriniz çoğunluktaysa öğrenme eksikliklerinizi gideriniz.

	Davranışlar	Dereceler		
		Evet	Kısmen	Hayır
1.	Etkinlik yönergelerini eksiksiz takip ettim.			
2.	Verilen metni dikkatle ve anlayarak okudum.			
3.	Verilen kavramların metin içinde geçtikleri yerleri belirledim.			
4.	Metinde geçen kavramları kendi cümlelerimle ifade ettim.			
5.	Verilen felsefi problemlerin metin içinde geçtikleri yerleri belirledim.			
6.	Metindeki felsefi problemleri kendi cümlelerimle ifade ettim.			
7.	Metindeki argümanları kendi cümlelerimle açıkladım.			
8.	Yardıma ihtiyaç duyduğumda öğretmenimden destek aldım.			

Aşağıdaki alanları doldurunuz.

1. Bu çalışma sırasında öğrendiklerim:

2. Çalışma sürecinde en başarılı yönüm:

3. Çalışma sırasında en zorlandığım bölüm:

5. ÜNİTE

AHLAK FELSEFESİ

Ünite karekodu

1. ETKİNLİK ADI Ahlak Felsefesinin Konusu ve Temel Kavramları

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin ahlak felsefesinin konusu ve temel kavramlarını kavrayabilmelerini sağlamak
Destekleme Uygulaması	Ahlak felsefesinin konusuna ve temel kavramlarına ilişkin ayrıntılı açıklamaların ve örneklerin yer aldığı çalışma kâğıdı verilebilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Çalışma Kâğıdı • Yazı malzemeleri

Aşağıdaki adımları takip ederek öğrencilerin etkinliği gerçekleştirmelerini sağlayınız.

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere ahlak felsefesinin konusu ve temel kavramlarını kavramaları amacıyla bu etkinliğin yapılacağını belirtiniz.
- Öğrencilerin konuya zihinsel hazırlık yapmalarını sağlamak amacıyla "ahlak" sözcüğünün onlara neleri çağrıştırdığını açıklamalarını isteyiniz.
- Öğrencilere ahlak felsefesinin kavramlarından hangilerini bildiklerini sorunuz. Öğrencilerden bu kavramları örneklerle açıklamalarını isteyerek onların ön bilgilerini yoklayınız.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Ek-1'de yer alan "Çalışma Kâğıdı"nı çoğaltıp öğrencilere dağıtınız.
- Öğrencilerin, "Çalışma Kâğıdı"nda yer alan görevleri sırasıyla tamamlamalarını sağlayınız.
- Öğrencilere ihtiyaç duymaları hâlinde sizden destek alabileceklerini belirtiniz.
- Öğrencilere geri bildirimlerde bulunup gerekli yerlerde düzeltmeler yaparak etkinliği tamamlayınız.

3. Adım: Değerlendirme

- Ek-2'de yer alan "Çıkış Kartı"nı çoğaltıp öğrencilere dağıtınız ve öğrencilerden bu kartı doldurmalarını isteyiniz.

EK-1

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıda ahlak felsefesinin konusu ve temel kavramlarına ilişkin açıklamalar yer almaktadır. Açıklamaları dikkatlice okuyunuz ve görevleri gerçekleştiriniz.

Ahlak Felsefesinin Konusu ve Temel Kavramları

Ahlak Felsefesi

Ahlak felsefesi, "etik" olarak da adlandırılan bir felsefe disiplinidir. Bu alan, ahlakı felsefi açıdan inceler ve ahlaklı olmanın ne anlama geldiğini sorgular. Ahlak kuralları ve ahlaki ilkeler üzerine akılcı düşünceler üretir.

Ahlak Felsefesinin Konusu

İnsan davranışının dayandığı temelleri inceler. Neyin iyi, neyin kötü olduğunu ve erdemli bir yaşam için gerekli davranışları belirlemeye çalışır. Böylece erdeme ulaşmak için insanın nasıl yaşaması gerektiği konusunda düşünceler ortaya koyar.

Ahlak Felsefesinin Temel Kavramları

- **Ahlak:** İnsanların toplum içindeki davranışlarını ve birbirleriyle ilişkilerini düzenleyen kurallar ve ilkeler bütünüdür. İnsanların topluma uyum sağlayabilmesi ve toplumun düzeninin korunabilmesi için ahlaka ihtiyaç vardır.
  Arkadaşlara verilen sözlerin yerine getirilmesi, insanlara karşı dürüst olunması, herkesin eşit olması, kişisel bilgilerin gizli tutulması, okul kurallarına uyulması ahlaka örnek olabilecek davranışlardır.

- **İyi:** Ahlaki açıdan yapılması istenen ve beklenen davranışlardır. İyinin insana ve topluma yararlı olduğu kabul edilir.
  Zor durumda olan birine yardım etmek, toplum yararına ve ahlaki açıdan olumlu bir davranıştır. Bu nedenle bu davranış iyidir. Hoşgörülü ve affedici olmak, insanlara karşı anlayışlı davranmak, verilen sözleri tutmak gibi davranışlar da iyiye örnektir.

- **Kötü:** Ahlaki açıdan yapılması uygun görülmeyen ve istenmeyen davranışlardır. Kötünün değersiz ve faydasız olduğu kabul edilir.
  Bir arkadaşını kandırarak onun parasını almak, bilerek bir başkasına fiziksel veya psikolojik zarar vermek, yalan söylemek, başkasının malını izinsiz almak gibi davranışlar kötüye örnek gösterilebilir.

- **Erdem:** Bireyin bilinçli olarak ahlaki açıdan iyi ve değerli olanı istemesi durumudur. Erdemli insan, iyi ile kötü arasında bir tercih yaparken kendi iradesiyle sürekli iyi olana yönelir. Bilgelik, cesaret, adalet, çalışkanlık, dürüstlük, doğruluk ve hoşgörü erdemler arasında sayılabilir.
  Zor bir durumda olmasına rağmen yalan söylenmeyen kişi, dürüstlük erdemini gösterir. Kazandığı paranın karşılığını vermeye özen gösteren işçi, çalışkanlık erdemini yansıtır. Yangından korkmasına rağmen insanları kurtarmaya çalışan kişi, cesaret erdemini ortaya koyar. Tüm öğrencilerine adil bir şekilde not vermeye çalışan öğretmen, adalet erdemini örneklendirir.

- **Özgürlük:** Kişinin aklını ve iradesini kullanarak istediğini yapabilmesi ya da istediği kararları alabilmesi durumudur. Özgürlük, dışsal bir zorlama olmadan serbestçe hareket edebilmeyi sağlar. Özgür insan, ahlaki tercihlerini kendisi yapabileceği için iyiyi ya da kötüyü seçebilir.
  Ahlaki değerlere uygun olarak ihtiyaç sahibi birine yardım etme kararı almak, özgür bir davranıştır. Yalan ya da doğru söylemeyi tercih etmek de özgür irade ile yapılan bilinçli bir eylemdir.

- **Sorumluluk:** İnsanın ahlaki tercihlerinin, yaptığı ya da yapacağı eylemlerin sonuçlarını üstlenebilmesi durumudur. Sorumluluk, özgürlükle birlikte anlamlı hâle gelir. Buna göre insan, ahlaki davranışlarında özgürse bu davranışın sonuçlarından da sorumlu tutulabilir.
  Yalan söyleyip başkalarına zarar veren bir kişinin, ortaya çıkan durumun sorumluluğunu kabul etmesi gerekir. Başkasının eşyasına zarar verildiğinde bu zararın üstlenilerek telafi edilmeye çalışılması, çevreyi kirletmemek adına geri dönüşüme önem verilmesi gibi davranışlar da sorumluluğa örnektir.
- **Vicdan:** İyi ile kötüyü ayırt edebilmeyi sağlayan iç yetidir, bir çeşit iç mahkemedir. Vicdan, insanın kendi tutum ve eylemlerini değerlendirmesini sağlar. Onu iyi davranmaya yönelten bir iç ses görevi görür.
  Bir çocuğun arkadaşına yalan söyledikten sonra pişmanlık duyması ve özür dilemeye karar vermesi, yolda para dolu bir cüzdan bulan bir kişinin cüzdandaki paraları harcamak yerine sahibine ulaştırmaya çalışması, sokaktaki kedilere kötü davranıldığını gören birinin dayanamayıp duruma müdahale etmesi gibi davranışlar vicdana örnektir.

***1. Görev:** Aşağıdaki ifadelerin karşılık geldiği kavramları bulunuz ve bu kavramları kelime ızgarasında yukarıdan aşağıya ya da soldan sağa doğru harfleri birleştirerek işaretleyiniz.*

1. İnsanın kendi iradesiyle bilinçli seçimler yapması
2. İradenin daima iyiyi yapmaya ve ahlaki olana yönelmesi
3. İnsanların, içinde bulundukları toplumla uyumlu yaşamaları için benimsemeleri gereken ilkeler
4. İnsanın, kendi davranışlarından hangilerinin iyi, hangilerinin kötü olduğunu ayırt etmesini sağlayan yeti
5. İnsanın, aklına ve iradesine uygun olarak yaptığı davranışlar sonucunda ortaya çıkan yararlı şeyler
6. İnsanın, yapacağı davranışların ya da seçimlerin sonuçlarını kabullenerek eyleme geçmesi
7. İnsanın eylemleri sonucunda ortaya çıkan istenmeyen sonuçlar
8. İnsanı iyiye ya da kötüye yönelten nedenleri sorgulayan felsefi disiplin

C	V	M	O	T	İ	Ç	L	T	B	P	I	J
H	İ	S	D	F	K	A	H	L	A	K	R	S
S	C	P	J	L	Ö	Z	U	N	F	Ö	B	O
O	D	M	Y	B	T	U	S	C	Ç	N	Ö	R
Z	A	Ü	G	E	Ü	Ö	I	E	M	Ü	N	U
Ş	N	Ğ	Ş	R	H	Z	R	Y	E	J	Z	M
I	G	J	B	D	Ğ	G	S	H	I	P	Ç	L
J	A	U	O	E	K	Ü	U	S	Ğ	H	Ğ	U
T	T	Ü	F	M	N	R	Ş	D	O	Ç	Ö	L
H	T	J	P	P	B	L	K	Ş	R	E	Y	U
C	E	T	İ	K	A	Ü	L	H	L	P	H	K
J	B	K	T	U	V	K	T	U	O	T	P	V
A	L	Ç	İ	Y	İ	İ	K	I	J	K	Ö	Z

2. Görev: *Aşağıdaki tabloda bazı kavramlar ve örnekler yer almaktadır. Hangi kavramın hangi örnekle ilişkili olduğunu kavramların başındaki harfleri örneklerin başındaki yay ayraç içine yazarak belirtiniz. Bir kavramın birden fazla örnekle ilişkili olabileceğini de dikkate alınız.*

Kavramlar			
a. Ahlak	*b. İyi*	*c. Kötü*	*ç. Erdem*
d. Özgürlük	*e. Sorumluluk*	*f. Vicdan*	

( ) Kopya çekme fırsatı olmasına rağmen bunun yanlış olduğunu düşündüğü için kopya çekmemek

( ) Gerçeği bilerek çarpıtmak

( ) Haksızlık karşısında sessiz kalmamak

( ) Trafik kurallarına uymayarak bir kazaya sebep olunduğunda hukuken hesap vermek

( ) Toplum kurallarına uygun hareket ederek başkalarının haklarına saygı göstermek

( ) Başkalarına kasıtlı olarak acı çektirmek

( ) Ne çok savurgan ne de çok cimri olmak

( ) Yaşlı birinin market poşetlerini evine kadar taşımak

( ) Bir hata yapıldığında özür dilemek ve zararı telafi etmeye çalışmak

( ) İşsiz kalan bir kişinin çocuğunun okul masraflarını karşılamaya karar vermek

EK-2

ÇIKIŞ KARTI
Adı-Soyadı: **Sınıfı-Numarası:**
3 Yaz (Öğrendiğiniz üç önemli bilgiyi yazınız.)
2 Sor (Cevabını merak ettiğiniz iki soru yazınız.)
1 Paylaş (Öğrendiklerinizin önemi hakkında düşüncenizi yazarak paylaşınız.)

2. ETKİNLİK ADI Ahlak Felsefesindeki Düşünce ve Argümanlar

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin ahlak felsefesinin temel problemleri ile ilgili düşünce ve argümanları kavrayabilmelerini sağlamak
Destekleme Uygulaması	Ahlak felsefesinin temel problemleri ile düşünce ve argümanlarını açıklayan günlük hayat örnekleri verilebilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Çalışma Kâğıdı • Yazı malzemeleri

Aşağıdaki adımları takip ederek öğrencilerin etkinliği gerçekleştirmelerini sağlayınız.

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere ahlak felsefesinin temel problemlerini kavramaları amacıyla bu etkinliğin yapılacağını belirtiniz.
- Öğrencilerin dikkatini konuya yönlendirmek amacıyla aşağıdaki görseli etkileşimli tahtaya yansıtınız. Öğrencilerden görseli incelemelerini ve görselle ilgili soruları sözlü olarak cevaplamalarını isteyiniz.

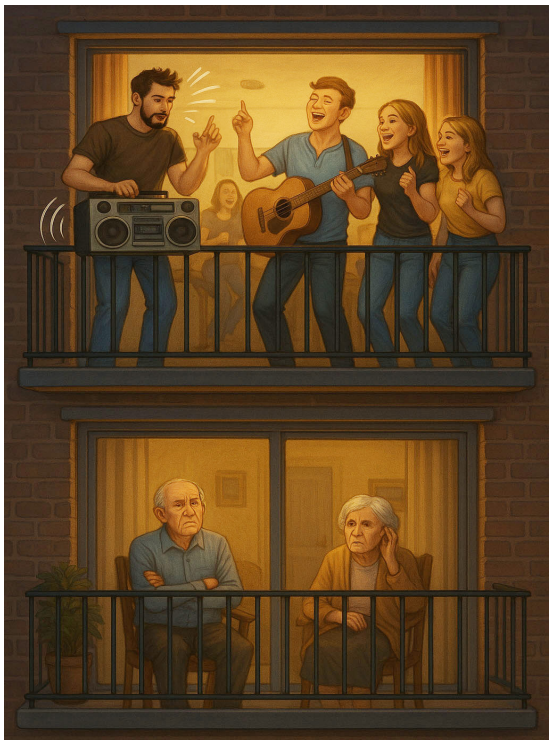

- Görselde ne anlatılmak istenmiş olabilir?
- Siz, görseldeki kişilerden hangisini haklı buluyorsunuz? Düşüncelerinizi gerekçelendirerek açıklayınız.
- Gerçek hayatta benzer bir durum yaşanırsa nasıl bir çözüm yolu önerirdiniz?
- Sizce bu görsel, özgürlük-sorumluluk ilişkisi hakkında nasıl bir mesaj veriyor?
- Herkesin özgür olabilmesi için bireylerin nelere dikkat etmesi gerekir?

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Ek-1'de yer alan "Çalışma Kâğıdı"nı çoğaltıp öğrencilere dağıtınız.
- Öğrencilerin, "Çalışma Kâğıdı"nda yer alan görevleri sırasıyla tamamlamalarını sağlayınız.
- Öğrencilere ihtiyaç duymaları hâlinde sizden destek alabileceklerini ifade ediniz.
- Öğrencilere geri bildirimlerde bulunup gerekli yerlerde düzeltmeler yaparak etkinliği tamamlayınız.

3. Adım: Değerlendirme

- Ek-2'de yer alan "Çıkış Kartı"nı çoğaltıp öğrencilere dağıtınız ve öğrencilerden bu kartı doldurmalarını isteyiniz.

EK-1

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıda ahlak felsefesinin temel problemlerine ilişkin açıklamalar yer almaktadır. Açıklamaları dikkatlice okuyunuz ve görevleri gerçekleştiriniz.

Ahlak Felsefesinin Temel Problemleri

Ahlak felsefesinde öne çıkan iki temel problem vardır. Bunlardan ilki evrensel ahlak yasasının imkânı problemi, ikincisi ise özgürlük-sorumluluk ilişkisi problemidir.

Evrensel Ahlak Yasasının İmkânı Problemi

Bu problem; "Ahlaki kurallar tüm insanlar için her zaman geçerli midir yoksa kişilere, toplumlara ya da zamana göre değişir mi?", "İyilik ve kötülük herkes için aynı mıdır yoksa kişiden kişiye değişir mi?" gibi sorulara cevap arar. Eğer evrensel bir ahlak yasası varsa zaman, kültür ya da insan fark etmeksizin herkes aynı kurallara uymalıdır. Ancak toplumların ahlak anlayışları arasında farklılıklar bulunur. Bazı toplumlarda yaşlılara saygı göstermek önemli bir ahlaki kural olarak kabul edilirken başka toplumlarda bu davranış, aynı şekilde değerlendirilmez. Benzer biçimde insanların ahlaki konulardaki görüşleri de farklılık gösterebilir. Örneğin bir öğrenci kopya çekmenin her zaman yanlış olduğunu düşünürken bir başkası, sınavda adaletsizlik olduğunu öne sürerek bunu haklı görebilir. Ancak bazı ahlaki kurallar vardır ki toplumların ve insanların büyük çoğunluğu tarafından ortak bir şekilde iyi ya da kötü olarak değerlendirilir. Yalan söylemek ya da hırsızlık yapmak çoğu insan tarafından yanlış görülür. Sözünde durmak, adil olmak, mazluma yardım etmek gibi davranışlar ise çoğunlukla doğru ve değerli kabul edilir. Bu tür günlük durumlar, ahlak kurallarının evrensel olup olamayacağı konusunda çeşitli tartışmalara yol açar.

Ahlak felsefesinde bazı filozoflar, tüm insanların uyması gereken evrensel ahlak yasalarının bulunduğunu savunur. Örneğin

- **Sokrates**'e (Sokrates) göre insan, kötülüğü bilmeden yapar. İyi olanı öğrenirse iyi davranır.
- **Farabi**'ye göre ahlak, insanın aklıyla ulaşabileceği evrensel ilkelere dayanır. Erdemli insan, aklını kullanarak doğru olanı bulur.
- **Immanuel Kant**'a (İmanuel Kant) göre bir eylem, herkesin aynı durumda yapması gerektiği genel bir yasa hâline gelebiliyorsa ahlakidir. Evrensel ahlak yasası, akıl yoluyla belirlenir ve herkes için geçerlidir.
- **John Stuart Mill**'e (Can Stuırt Mil) göre ahlaki eylem, en çok sayıda insana en çok mutluluğu sağlayandır. Ortak iyiyi hedefleyen bu yaklaşım, ahlaki yargılarda evrensellik vurgusu yapar.

Bazı filozoflara göre iyi ve kötü kavramları, evrensel değildir; kişiye, zamana ve topluma göre değişebilir. Bu nedenle evrensel bir ahlak yasası yoktur. Örneğin

- **Epiküros**'e (Epikür) göre iyi olan, haz verendir; kötü olan ise acı verendir. Ahlak, bireyin zevk ve acı deneyimine göre değişir.
- **Thomas Hobbes**'a göre (Tamıs Habs) insanlar, doğası gereği bencildir. İnsan için iyi ve kötünün ölçütü kişisel çıkarlarıdır.
- **Max Stirner**'a (Maks Şitinır) göre insanın kendinden başka hiçbir otoriteye boyun eğmemesi gerekir. Ahlak, insanın çıkarları ve iradesine göre şekillenir.

- **Jeremy Bentham**'a (Ceremi Bentım) göre de iyi olan şey, kişiye fayda sağlayandır. Bu fayda kişiden kişiye değiştiği için ahlaki yargılar da değişkendir.

Özgürlük-Sorumluluk İlişkisi Problemi

Özgürlük-sorumluluk ilişkisi problemi çerçevesinde "İnsan, eylemlerinde gerçekten özgür müdür?", "Özgür bir birey, yaptığı davranışlardan ne ölçüde sorumludur?" gibi sorular ele alınır. Özgürlüğün ne olduğu ve sınırları sorgulanır. Bu bağlamda özgürlük, insanın kendi istekleri doğrultusunda hareket etme hakkını ifade eder ancak bu hak, diğer insanların haklarıyla da ilişkilidir. Örneğin sosyal medyada bir başkasının özel bir fotoğrafını izinsiz paylaşan biri, "İstediğimi paylaşmakta özgürüm." diyebilir. Ancak bu davranış, bir başkasının mahremiyetini ihlal ettiği için ahlaki sorumluluğu da beraberinde getirir. Bu tür örnekler, özgürlüğün keyfilikle karıştırılmaması gerektiğini ve özgürlüğün ahlaki sorumluluğu da içerdiğini gösterir.

Ahlak felsefesinde yaygın olarak kabul gören görüşe göre bir insanın, ahlaki olarak sorumlu tutulabilmesi için eylemini özgür iradesiyle gerçekleştirmiş olması gerekir. Zorunluluk ya da baskı altında gerçekleştirilen davranışlar, insanın özgür iradesini ortadan kaldırabileceğinden bu durumda ahlaki sorumluluk da tartışmalı hâle gelir. Örneğin bir kişi, baskı altında yalan söylemeye zorlandığında bu eylemin sorumluluğu ona yüklenemez çünkü bu durumda özgürce bir seçim söz konusu değildir. Öte yandan sınıfta tartışma çıkaran bir öğrenci eğer bunu sadece öfkesine yenik düştüğü için yaptıysa öğrencinin sorumluluğu açıktır. Ancak uzun süredir zorbalığa uğruyor, sürekli baskı altında tutuluyorsa bu durum, onun davranışlarını etkileyebilir. Bu durumda sorumluluğu daha karmaşık hâle gelir. Felsefi açıdan bakıldığında kişinin eylemlerini ne ölçüde kendi iradesiyle yaptığı, onun ahlaki sorumluluğunu belirler. Bu da özgürlükle sorumluluk arasında sıkı bir bağ olduğunu gösterir.

Bu konuda farklı felsefi yaklaşımlar vardır. Örneğin

- Determinizme (belirlenimcilik) göre her olay, kendisinden önce gelen nedenlerin zorunlu sonucudur. Doğa yasaları, genetik miras, çevresel koşullar gibi etkenler insan davranışlarını şekillendirir. Bu nedenle insan, özgür değildir ve davranışlarından tam anlamıyla sorumlu tutulamaz.
- İndeterminizm (özgürlükçülük) ise bazı olayların neden-sonuç bağlantıları ile belirlenemeyeceğini ve insan iradesinin bağımsız işleyebileceğini öne sürer. Bu görüş, bireyin özgür seçim yapabileceğini savunarak ahlaki sorumluluğun temelini bireysel iradeye dayandırır.
- Otodeterminizm (ahlaki özerklik), insanın dışsal etkenlerden bağımsız olarak kendi iç dünyası, aklı ve değerleri doğrultusunda kararlar alabildiğini savunur. Bu görüşe göre insan hem özgürdür hem de yaptığı eylemlerden sorumludur.
- Fatalizm (kadercilik) ise tüm olayların, insan iradesinden bağımsız olarak önceden belirlendiğini savunur. Bu görüşe göre insanın özgürlüğü sınırlıdır ve bu da sorumluluğun kapsamını daraltır.

***1. Görev:** Aşağıdaki günlük yaşam örneklerini hangi filozofun evrensel ahlak yasası hakkındaki görüşleriyle ilişkilendirdiğinizi, ilgili bölüme gerekçelendirerek yazınız.*

a) *Ünlü bir müzisyen, popüler müzik yapmak yerine kendi tarzında eserler üretir. Toplumun "Başarılı olmak için ticari müzik yapmalısın." baskısını reddeder ve yalnızca kendi sanatsal tatmini için çalışır.*

b) *Bir iş insanı, çevre dostu ürünler satar ve sürdürülebilirliğe katkı olarak bu ürünleri pazarlar. Ancak onun asıl amacı pazar payını artırmak ve marka imajını güçlendirmektir. Bu şekilde daha fazla kazanç sağlayacağını düşünür.*

c) *Başkalarının eşyasını izinsiz almanın kötü olduğunu öğrenen bir çocuk, böyle bir şey yapmaktan uzak durur. Artık "iyi"nin ne olduğunu öğrenmiştir ve ona uygun davranması gerektiğinin bilincindedir.*

ç) *Bir belediye başkanı, pazar yeri yapmak için bir parkı yıkmayı planlar ancak halkın çoğu bu karara karşı çıkınca başka bir alanı seçmeye karar verir. Böylece daha çok insanın memnun olacağını düşünür.*

d) *Bir kişi, arkadaşlarıyla iyi vakit geçirmenin ve sağlam ilişkiler kurmanın zamanla iç huzurunu ve mutluluğunu artırdığını fark eder. Bu nedenle arkadaşlarına nazik ve anlayışlı davranır. Bu sayede mutsuzluk ve huzursuzluktan uzak durduğunu düşünür.*

e) *Bir genç, arkadaş grubu tarafından yalan söylemesi için baskı görür. Ancak kendi düşüncesiyle durumu değerlendirir ve dürüst olmanın doğru olduğuna karar verir. Bu yüzden yalan söylemeyi reddeder.*

f) *Bir kişi, markette bulduğu kayıp cüzdanı sahibine teslim eder çünkü herkesin böyle davranması gerektiğine inanır. "Eğer cüzdanı bulan bir kişi onu sahibine vermezse toplumda kimseye güven kalmaz." diye düşünür.*

g) *Bir çalışan, iş yaşamında dürüst olmaya önem verir çünkü bunun terfi etme şansını artırdığını düşünür. Bu durum, çalışanın kişisel çıkarlarıyla örtüşmektedir.*

2. Görev: ***Aşağıdaki örnek durum ile ilgili soruları determinizm, indeterminizm, otodeterminizm ve fatalizm anlayışlarının özgürlük-sorumluluk ilişkisi hakkındaki görüşlerini dikkate alarak cevaplayınız.***

Örnek Durum

Yusuf, üniversite sınavına çok çalışmış ancak istediği bölümü kazanamamıştır. Bir yıl sonra tekrar denemeye karar verir. Bu kez daha disiplinli çalışır ama sınav günü hastalanır ve yine başarısız olur. Ailesine "Ne yaparsam yapayım olmuyor. Demek ki kaderimde bu bölümü okumak yok." der. Çevresindekiler onun tekrar denemesini istese de o artık hiçbir şeyin değişmeyeceğine inanarak çalışmayı bırakır.

a) **Yusuf'un başarısızlıklarını** "kader" **ile açıklaması, hangi felsefi yaklaşımın görüşleriyle örtüşmektedir? Açıklayınız.**

b) **Yusuf'a** "Her şeye rağmen tekrar denemek gerekir." **diyen birinin bu tutumu, hangi özgürlük anlayışıyla örtüşür? Açıklayınız.**

c) **Yusuf, hastalığının sadece bir rastlantı olduğunu ve yılmadan tekrar çalışması gerektiğini savunsaydı bu tutumu hangi özgürlük anlayışıyla bağdaştırılabilirdi? Açıklayınız.**

ç) Yusuf'un bu durumu dışsal bir faktöre bağlaması, hangi özgürlük anlayışıyla bağdaştırılabilir? Açıklayınız.

.....

.....

.....

d) Hangi felsefi anlayışlar, Yusuf'un bu durumda sorumluluğunun olmadığını savunur?

.....

.....

.....

***3. Görev:** Aşağıdaki tabloyu örnek durumdan yararlanarak her bir felsefi anlayışın özgürlük ve sorumluluk hakkındaki görüşleri doğrultusunda doldurunuz.*

Örnek Durum

Yaşlı adam, bir mağazadan izinsiz olarak küçük bir eşya alırken yakalanır. Yapılan psikolojik değerlendirmede adamın kleptomani hastası olduğu yani çalma isteğine istemsizce karşı koyamadığı ortaya çıkar. Adam, bu davranışının yanlış olduğunu bilir ama içindeki dürtüyü engelleyemez. Bazıları onun cezalandırılması gerektiğini söylerken bazıları ise bunun adamın kontrolü dışında olduğunu ve bu nedenle sorumlu tutulmaması gerektiğini düşünür.

Felsefi Anlayış	Yaşlı adam, davranışlarında özgürdür.	Yaşlı adam, davranışlarından sorumludur.
Determinizm	( ) Evet ( ) Hayır	( ) Evet ( ) Hayır
İndeterminizm	( ) Evet ( ) Hayır	( ) Evet ( ) Hayır
Otodeterminizm	( ) Evet ( ) Hayır	( ) Evet ( ) Hayır
Fatalizm	( ) Evet ( ) Hayır	( ) Evet ( ) Hayır

EK-2

ÇIKIŞ KARTI
Adı-Soyadı: **Sınıfı-Numarası:**
3 Yaz (Öğrendiğiniz üç önemli bilgiyi yazınız.)
2 Sor (Cevabını merak ettiğiniz iki soru yazınız.)
1 Paylaş (Öğrendiklerinizin önemi hakkında düşüncenizi yazarak paylaşınız.)

3. ETKİNLİK ADI Ahlak Felsefesinin Problemlerinin Değerlendirilmesi

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin ahlak felsefesinin temel problemlerine yönelik düşünce ve argümanları değerlendirebilmelerini sağlamak
Destekleme Uygulaması	Sadeleştirilmiş bir metin üzerinden ahlak felsefesinin temel problemlerine yönelik düşünce ve argümanlar gruplar hâlinde değerlendirilebilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Çalışma Kâğıdı • Yazı malzemeleri

Aşağıdaki adımları takip ederek öğrencilerin etkinliği gerçekleştirmelerini sağlayınız.

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere bir metin üzerinden ahlak felsefesinin temel problemlerine yönelik düşünce ve argümanları değerlendirmeleri amacıyla bu etkinliğin yapılacağını belirtiniz.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Öğrencileri 3-4 kişilik gruplara ayırınız ve birer grup sözcüsü seçiniz.
- Ek-1'de yer alan "Çalışma Kâğıdı"nı çoğaltıp gruplara dağıtınız.
- Her grubun "Çalışma Kâğıdı"nda yer alan metni dikkatlice okumasını ve soruları cevaplamasını isteyiniz.
- Grupların cevaplarını grup sözcüsü aracılığıyla paylaşmalarını sağlayınız.
- Öğrencilere geri bildirimlerde bulunup gerekli yerlerde düzeltmeler yaparak etkinliği tamamlayınız.

3. Adım: Değerlendirme

- Ek-2'de yer alan "Grup Değerlendirme Formu"nu çoğaltıp öğrencilere dağıtınız ve öğrencilerden bu formu doldurmalarını isteyiniz.

EK-1

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıdaki metinle ilgili verilen sorular üzerinde grupça tartışınız. Tartışma sonucunda uzlaştığınız cevapları boşluklara yazınız.

Dilin Erdemini, Kusurunu, Yararım ve Zararını Söyler

(...)
Kişiyi dil yüceltir, mutluluk verir
Kişiyi dil ucuzlatır, başını götürür

Dil aslan gibidir, eşikte yatar
Dikkat etmezsen eğer başını yer
(...)
Fazla sözde fazla yarar görmedim
Ama konuşmayı da zararlı bulmadım

Az ve yerinde söylenmeli söz
Bin söz düğümünü bu bir sözle çöz

Kişi söz ile yükseldi, melik oldu
Çok söz başı gölge gibi yerde bıraktı
(...)
Öyleyse sen de açık dil kullan
Aranır kişidir dili açık olan

Dilini gözeten başını gözetir
Sözü kısa kesen ömrünü uzatır
(...)

Kitap Sahibi Kendi Özrünü Söyler

(...)
Yanılmaktan gelir bu insan adı
Yanılgı insan için yaratıldı

Yanılmamış kişi kim, söyle bana
Yanılmış binlerce sayayım sana

Bilgili azdır, bilgisiz çok
Anlayış az, anlayışsız çok

Bilgisiz bilgiliye düşmandır
Bilgisiz bilgiliyle savaşır

Kişiden kişiye çok fark var bilirim
Bu fark bilgiden gelir bunu söylerim

Bu sözümü bilgiliye söyledim
Bilgisizin dilini ben bilemedim
(...)
Bütün iyilikler bilgiden gelir
Bilgiyle göğe bile yol bulunur

Her sözünü bilgiyle söylemelisin
Herkes bilgiyle büyüktür, bunu bilmelisin
(...)

Yûsuf Has Hâcib, *Kutadgu Bilig*
(Kısaltılmıştır.)

1. Metinde geçen felsefi kavramlar nelerdir?

2. Metinde ele alınan temel problemler nelerdir?

3. Metinde savunulan görüşler nelerdir?

4. Metindeki görüşü temellendirmek için öne sürülen argümanları tespit ediniz.

5. Metinden çıkardığınız sonuç nedir?

EK-2

GRUP DEĞERLENDİRME FORMU	
Adı-Soyadı:	**Grup Adı/Numarası:**
Sınıfı-Numarası:	**Tarih:**
1. Grubunuzun güçlü yanları nelerdir?	
2. Grubunuz hangi zorluklarla karşılaştı?	
3. Grubun tüm üyeleri çalışmaya katkıda bulundu mu?	
4. Grup üyeleri birbirinin düşüncelerini saygıyla dinledi mi?	
5. Grubunuzun bir sonraki çalışmasının daha iyi olması için ne önerirsiniz?	
6. Bu süreçte iş birliği yaparak öğrendikleriniz nelerdir?	
7. Grubunuza katkılarınız nelerdir?	

6. ÜNİTE

ESTETİK VE SANAT FELSEFESİ

Ünite karekodu

1. ETKİNLİK ADI: Sanat Nedir?

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin farklı sanat kuramlarını açıklayabilmelerini sağlamak
Destekleme Uygulaması	Sanat kuramları çeşitli görsel veya görsel-işitsel araçlarla sadeleştirilerek açıklanabilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Çalışma Kâğıdı • Yazı malzemeleri

Aşağıdaki adımları takip ederek öğrencilerin etkinliği gerçekleştirmelerini sağlayınız.

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere sanat kuramlarını açıklamaları amacıyla bu etkinliğin yapılacağını belirtiniz.
- Öğrencilere sanat kuramları ile ilgili kısa bir bilgilendirme yapınız.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Ek-1'de yer alan "Çalışma Kâğıdı"nı çoğaltıp öğrencilere dağıtınız.
- Öğrencilerin "Çalışma Kâğıdı"nda yer alan görevleri sırasıyla tamamlamalarını sağlayınız.
- Öğrencilere ihtiyaç duymaları hâlinde sizden destek alabileceklerini belirtiniz.
- Öğrencilere geri bildirimlerde bulunup gerekli yerlerde düzeltmeler yaparak etkinliği tamamlayınız.

3. Adım: Değerlendirme

- Ek-2'de yer alan "Çıkış Kartı"nı çoğaltıp öğrencilere dağıtınız ve öğrencilerden bu kartı doldurmalarını isteyiniz.

EK-1

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıda sanat kuramlarına ilişkin açıklamalar yer almaktadır. Açıklamaları dikkatlice okuyunuz ve görevleri gerçekleştiriniz.

Sanat Kuramları

Felsefe tarihi boyunca filozoflar, "Sanat nedir?" sorusuna farklı cevaplar verir. Bu cevaplar sonucunda da sanat kuramları ortaya çıkar. Öne çıkan sanat kuramları şunlardır:

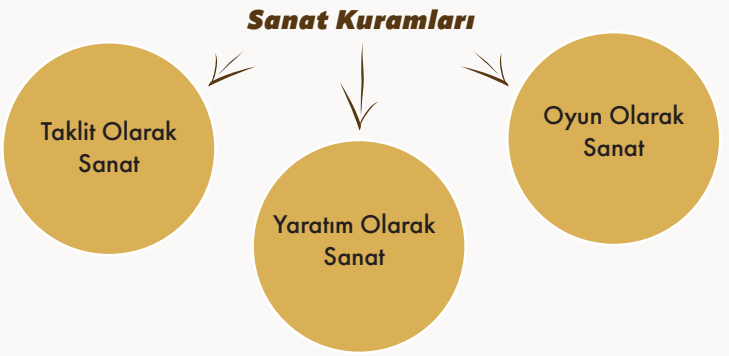

Taklit Olarak Sanat Kuramı

Sanatçı, eserinde doğayı ve varlıkları taklit ettiği ölçüde başarılı olacağını savunur çünkü doğada bir düzen, uyum ve güzellik vardır. Sanatçı, bu düzeni eserine yansıtarak güzel olanı ifade etmiş olur. Platon, bu anlayışın en önemli savunucularından biridir. Platon'a göre asıl güzellik, "idea"lara aittir. Duyularla algılanan dünyadaki varlıklar ise sürekli değişim ve yok oluş içindedir, bu nedenle gerçek anlamda güzel olamaz. Ona göre bu dünyadaki her şey, ideaların birer kopyasıdır. Sanatçı da çevresinde gördüğü varlıkları taklit ederek idealara yaklaşmaya çalışır. Platon, özellikle resim sanatını doğaya ve varlıklara ayna tutmak olarak görür.

Yaratım Olarak Sanat Kuramı

Yaratım olarak sanat kuramı, sanatın sanatçının yaratıcı hayal gücünün bir ürünü olduğunu savunur. Bu anlayış, taklit olarak sanat görüşüne karşı çıkar çünkü doğa, taklit kuramını savunanların iddia ettiği gibi kendiliğinden güzel değildir. Sanatçı, doğayı eserlerinde mükemmel bir biçimde yansıtarak güzelleştirir. Doğayı güzel kılan, sanatçının ifade gücüdür. Bir sanat eseri, sanatçının duygularını ve coşkularını yansıttığı, evreni ve varlıkları kendine özgü bir yorumla yeniden ifade ettiği ölçüde estetik bir değere sahip olur. Bu nedenle sanat, sanatçıya özgü bireysel bir yaratım sürecidir. Bu görüşün önemli temsilcilerinden biri olan Benedetto Croce (Benedetto Kıroçe), sanatın kaynağının sezgi olduğunu savunur.

Oyun Olarak Sanat Kuramı

Sanatla oyun arasında benzerlikler olduğunu savunan bu kuram, sanatın bir tür oyun olduğunu öne sürer. Bu anlayışın önemli savunucularından filozof Friedrich Schiller (Fredrih Şilar) hem sanatın hem de oyunun başka bir amaç için değil kendisi için yapılan etkinlikler olduğunu belirtir. Başka bir deyişle oyun, sadece oynamak; sanat ise sadece güzeli anlatmak için yapılır. Her iki etkinlikte de insan özgürdür. Nasıl ki oyun, insanı özgürleştiriyorsa bir ressam da tuvaline istediği şekli çizebilir, istediği renkleri seçebilir. Sanat ve oyun, insanı günlük hayatın sorunlarından uzaklaştırır ve ona mutluluk verir.

1. Görev: *Metinden yararlanarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.*

a) Taklit olarak sanat kuramı, sanatçının başarısını neye bağlamaktadır?

b) Platon'a göre duyular dünyasındaki varlıklar, neden gerçek anlamda güzel değildir?

c) Yaratım olarak sanat kuramı için sanatçının eserlerine estetik değer kazandıran unsurlar nelerdir?

ç) Oyun olarak sanat kuramına göre sanat ve oyun arasındaki temel benzerlikler nelerdir?

2. Görev: *Aşağıda verilen görselleri inceleyiniz. Bu görsellerin temsil ettiği sanat kuramının ne olabileceğini tartışarak tabloyu doldurunuz.*

1. Görsel

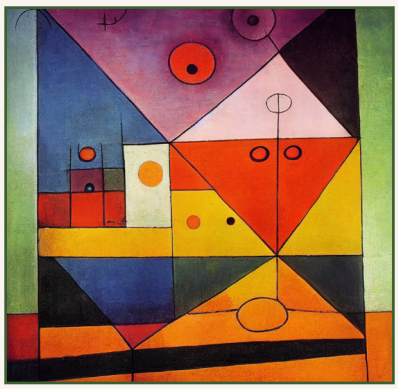

2. Görsel

3. Görsel

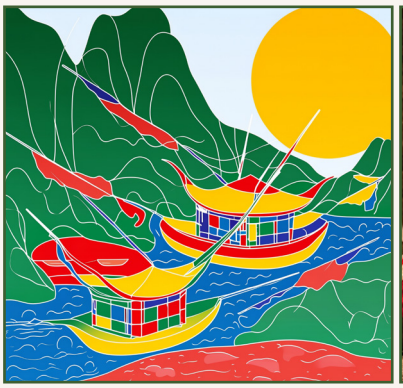

4. Görsel

5. Görsel

6. Görsel

Görsel No	Ait Olduğu Sanat Kuramı	Gerekçe
1		
2		
3		
4		
5		
6		

EK-2

ÇIKIŞ KARTI
Adı-Soyadı: **Sınıfı-Numarası:**
3 Yaz (Öğrendiğiniz üç önemli bilgiyi yazınız.)
2 Sor (Cevabını merak ettiğiniz iki soru yazınız.)
1 Paylaş (Öğrendiklerinizin önemi hakkında düşüncenizi yazarak paylaşınız.)

2. ETKİNLİK ADI Bir Şey Herkes İçin Güzel midir?

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin estetik ve sanat felsefesinin temel problemlerini açıklayabilmelerini sağlamak
Destekleme Uygulaması	Estetik ve sanat felsefesinin temel problemlerini açıklayan yapılandırılmış metinlerden yararlanılabilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Çalışma Kâğıdı • Yazı malzemeleri

Aşağıdaki adımları takip ederek öğrencilerin etkinliği gerçekleştirmelerini sağlayınız.

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere estetik ve sanat felsefesinin temel problemlerini açıklamaları amacıyla bu etkinliğin yapılacağını belirtiniz.
- Öğrencilere estetik ve sanat felsefesinin temel problemleri ile ilgili kısa bir bilgilendirme yapınız.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Ek-1'de yer alan "Çalışma Kâğıdı"nı çoğaltıp öğrencilere dağıtınız.
- Öğrencilerin "Çalışma Kâğıdı"nda yer alan görevleri sırasıyla tamamlamalarını sağlayınız.
- Öğrencilere ihtiyaç duymaları hâlinde sizden destek alabileceklerini belirtiniz.
- Öğrencilere geri bildirimlerde bulunup gerekli yerlerde düzeltmeler yaparak etkinliği tamamlayınız.

3. Adım: Değerlendirme

- Ek-2'de yer alan "Çıkış Kartı"nı çoğaltıp öğrencilere dağıtınız ve öğrencilerden bu kartı doldurmalarını isteyiniz.

EK-1

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıdaki görevleri gerçekleştiriniz.

1. Görev: Aşağıdaki bilgi görselini inceleyerek estetik ve sanat felsefesinin hangi sorulara cevap aradığını tartışınız.

Estetik ve Sanat Felsefesinin Temel Problemleri

Estetik ve sanat felsefesinin temel problemleri şunlardır:

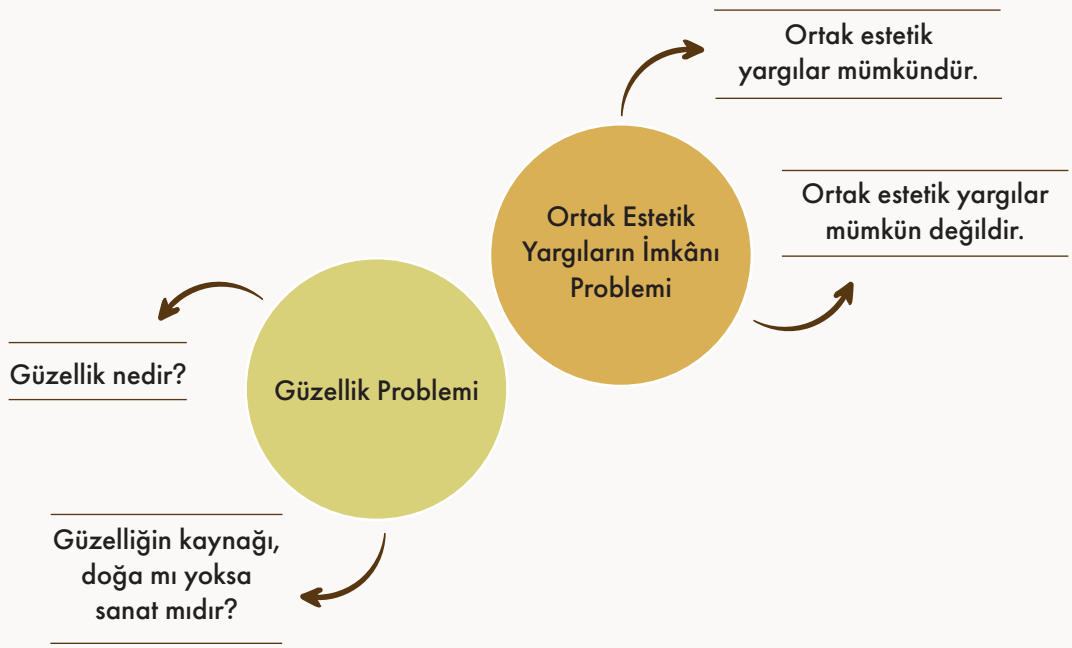

2. Görev: Aşağıdaki metinden yararlanarak boşluk doldurma ve eşleştirme uygulamalarını gerçekleştiriniz.

Güzellik Nedir?

Estetiğin en temel kavramlarından biri "güzel" kavramıdır. Filozoflar da İlk Çağ'dan beri "Güzel nedir?" sorusunu sormuş ve bu soruya farklı cevaplar vermiştir. Güzelliğin ne olduğuna dair öne sürülen bazı görüşler şunlardır:

Pythagoras (Pisagor), en güzel şeyin "harmonia" (uyum) olduğunu savunur. Evrenin bir müziği ve melodisi olduğuna inanan Pythagoras; gökyüzündeki yıldızların, Ay'ın ve Güneş'in dönerken uyumlu bir ses çıkardığını ileri sürer.

Platon, gerçek güzelliğin "güzel ideası"na ait olduğunu belirtir. Gerçek güzellik; değişmez, ezelî ve ebedîdir. Dünyada güzel olarak görülen şeyler ise geçici, değişken ve sınırlıdır. Onlar, sadece asıl güzelliğin bir yansıması ya da taklididir. Örneğin güzellik ideasından pay aldığı ölçüde güzel olan bir çiçek, zamanla solar; bozulur ve yok olur. Oysa güzellik ideası, varlığını devam ettirir.

Aristoteles, güzelliğin oluşabilmesi için parçalar arasında bir uyumun bulunması gerektiğini savunur. Ona göre gereğinden büyük ya da çok küçük olan yani insanın kavrama gücünü aşan şeyler güzel olamaz. Simetri, oran ve sınırlılık gibi ölçütlere uygun olan her şey güzeldir.

I. Kant, güzelliği "herhangi bir çıkar gözetmeksizin hoşumuza giden şey" olarak tanımlar. Ancak burada söz konusu olan hoşlanma, kişisel haz ya da psikolojik zevkten farklıdır. Kant'a göre estetik hoşlanma, çıkar gütmeyen bir hoşlanmadır çünkü güzellikte çıkarsızlık esastır.

B. Croce ise güzelliği "başarılı ifade" olarak tanımlar. B. Croce'ye göre sanatçı, başkalarını etkilemek ya da akıl yürütmek amacıyla değil kendisini ifade etmek için eser üretir. Sanatçı bir şiir yazar, resim yapar, şarkı söyler; böylece iç dünyasını yansıtır. Ortaya çıkan eserin güzelliği, bu ifadenin ne kadar güçlü ve etkili olduğuna bağlıdır. Başka bir deyişle ifade, ne kadar başarılıysa sanat eseri de o kadar güzeldir.

a) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere verilen kelimelerden uygun olanı yazınız.

Kavramlar

ifade-güzellik ideası-çıkarsız-uyum-oran-sanat

1. Pythagoras'a göre ..... varsa o şey güzeldir.
2. Platon'a göre varlıkların kendisinden pay aldığı ..... asıl güzelliktir.
3. Aristoteles, güzellikte parçalar arasında simetri uyum ve ..... olması gerektiğini belirtir.
4. I. Kant için herhangi bir ..... olarak hoşa giden bir şey güzeldir.
5. B. Croce'ye göre başarılı ..... güzeldir.

b) Aşağıdaki filozofları ve onların güzellik hakkındaki temel düşüncelerini örnekteki gibi eşleştiriniz.

Filozof	Temel Düşünce
1. Pythagoras	( ) Güzellik, başarılı ifadedir.
2. Platon	( ) Güzellik, parçalar arasında uyumdur.
3. Aristoteles	( ) Güzellik, çıkar gözetmeksizin hoşlanmadır.
4. I. Kant	(2) Asıl güzellik, değişmez ve ebedî olan "güzel ideası"dır.
5. B. Croce	( ) Güzellik; simetri, oran ve sınırlılığa uygun olandır.
6. F. Schiller	

3. Görev: Aşağıdaki metni dikkatlice okuyunuz. Verilen soruyu metinden yararlanarak cevaplayınız.

Güzelliğin Kaynağı Nedir?

Gündelik yaşamda "güzel" kavramı hem doğa hem de sanat eserleri için kullanılmaktadır. Örneğin gün batımı, dalga sesleri, peribacaları ya da bir çiçeğin kokusu güzel bulunabilir. Aynı şekilde Yaşar Kemal'in romanları, Orhan Veli'nin şiirleri, İbrahim Çallı'nın resimleri ve Leyla Gencer'in sesi de güzel olarak nitelendirilir. Başka bir deyişle insanlar hem doğadaki hem de sanattaki etkileyici ve hoş buldukları şeyler için "güzel" kavramını kullanırlar. Peki, gerçekten güzel olan nedir? Doğa, kendiliğinden mi güzeldir yoksa doğayı konu alan sanat eseri mi güzeldir? Bu sorulara cevap arayan filozoflar, "güzel" kavramına verdikleri anlam doğrultusunda farklı görüşler ileri sürmüşlerdir. Bu konuda doğal güzelliği savunan ve sanat güzelliğinin (yapay güzelliğin) varlığını kabul eden olmak üzere iki ana görüş vardır.

Doğal güzellik, doğada bulunan canlı ya da cansız tüm varlıkların sahip olduğu güzelliktir. Bu güzellik, insan ürünü olmayan şeylere aittir. Yeşilin tonlarıyla dolu bir orman, kuşların ötüşü, çam ağaçları, yılkı atları, renkli balık ya da masum bir çocuğun görüntüsü buna örnektir. Sanat eserleri ise bu doğal güzellikleri konu aldıkça ve taklit ettikçe güzel olanı yansıtmış olur.

Çam ağaçları

Yılkı atları

Renkli balık

Sanat güzelliğini (yapay güzellik) savunanlara göre güzellik, insan yapımı eserlerde bulunur ve doğanın kendisinde bir güzellik yoktur. Bu anlayışa göre sanat, doğayı olduğu gibi taklit etmek yerine sanatçının yaratıcı hayal gücüyle onu yeniden şekillendirmeli ve özgün bir şekilde ifade etmelidir. Doğayı güzel yapan, onu sanatçıların yeniden yaratmasıdır. Ressam, şair veya yazar doğayı kendi bakış açılarıyla yeniden yaratır. Örneğin Van Gogh'un (Van Goh) "Zakkumlar" tablosu, Hoca Ali Rıza'nın "Koy Manzarası" eseri ve Şeker Ahmet Paşa'nın "Natürmort" çalışması, doğanın sanatçılar tarafından yeniden yorumlanarak güzelleştirildiği eserlerdir.

Zakkumlar, Van Gogh, 1888, Metropolitan (Metropolitan) Müzesi New York (Niv York), Amerika

Koy Manzarası, Hoca Ali Rıza, 1858–1930, Özel Koleksiyon

Natürmort, Şeker Ahmet Paşa, 1906, Şeker Ahmet Paşa Salonu, Ankara Resim Heykel Müzesi

- *Kendi görüşünüzü belirterek savunmadığınız görüşün üstünü çiziniz ve ardından bu görüşü neden savunmadığınızı kısa bir şekilde gerekçelendiriniz.*

Bence doğa ve doğadaki varlıklar güzeldir./Doğa ve doğadaki varlıkları konu edinen sanat eserleri güzeldir. Çünkü

***4. Görev:** Aşağıdaki metni dikkatlice okuyunuz. Verilen soruları metinden yararlanarak cevaplayınız.*

Ortak Estetik Yargıların İmkânı Problemi

Herhangi bir çıkar olmaksızın bir nesneden hoşlanma veya hoşlanmama biçiminde değerlendirmeye "estetik yargı" adı verilir. Dinlenilen bir şarkıyı, izlenilen bir filmi, okunulan bir şiiri güzel bulmak veya bulmamak estetik yargıdır. Burada sorun, bu estetik yargıların öznel mi yoksa nesnel mi olduğudur. Başka bir deyişle bir şarkı, resim, film gibi eserlerin herkes için güzel olması mı gerekir yoksa güzellik, kişiden kişiye değişir mi? Bu problem, estetik yargıların nesnel olduğunu savunan anlayış ve estetik yargıların öznel olduğunu savunan anlayış olmak üzere iki farklı yaklaşım tarafından ele alınır.

Ortak Estetik Yargıların İmkânını Kabul Edenler

Estetik yargıların nesnel olduğunu savunanlara göre ortak estetik yargılar mümkündür. Bunun en önemli göstergesi, klasikleşmiş sanat eserdir. Tüm dünyada değerli kabul edilen resimler, heykeller, şiirler, romanlar ve müzik eserleri ortak estetik beğeniyi yansıtır. Örneğin klasik müzikten anlayan herkes, Wolfgang Amadeus Mozart'ın (Volfgan Amedeus Motsart) eserlerini güzel bulur ya da resim sanatı hakkında bilgi sahibi olanlar, Pablo Picasso'nun (Pablo Pikaso) eserlerinin değerini kabul eder. Bu görüşün önde gelen temsilcileri arasında Platon, I. Kant ve Alexander Baumgarten (Aleksandır Boumgatın) yer alır.

Platon, bu dünyadaki varlıkların geçici ve değişken olduğunu belirtir. Gerçeklik ise idealarda bulunur; güzellikte de gerçek olan, "güzel ideası"dır. Bir çiçek, insan ya da masa, bu "güzellik ideası"ndan pay aldığı ölçüde güzel kabul edilir. Dünya üzerindeki güzel şeyler, zamanla değişip yok olur ancak güzellik ideası değişmez, ezelî, ebedî ve mükemmeldir. İnsan zihninde doğuştan var olan bu "güzellik ideası"na uygun olan bir nesne, herkes için güzeldir; bu bakımdan güzellik, nesnel bir ölçüttür.

I. Kant, estetik yargıların çıkar gözetmeksizin yapıldığını savunur. Ona göre kişi, bir sanat eserine herhangi bir kişisel beklenti ya da çıkar olmaksızın yönelir. Bu durumda bireyin kişisel zevk ve tercihleri, estetik yargının dışında kalır. Bir eser gerçekten güzelse herkes için güzel olmalıdır.

A. Baumgarten, mantıksal doğruluk ve sanatsal doğruluk olmak üzere iki farklı doğruluk türünden söz eder. A. Baumgarten'a göre bu iki doğruluk biçimi, "hakikatin ikiz kardeşleri" gibidir. Mantıksal doğruluk, akla dayalıdır ve kesin bilgi sunar ancak bu doğruluk, zengin duyusal içerikleri göz ardı eder.
A. Baumgarten, estetik yargıların ortak duyumlara ve benzer mantıksal temellere dayandığı için nesnel olabileceğini savunur. Bu bakımdan insanların, ortak estetik yargılara ulaşmasının mümkün olduğunu belirtir.

Ortak Estetik Yargıların İmkânını Kabul Etmeyenler

Ortak estetik yargıların imkânını reddedenler, beğenilerin öznel olduğunu görüşünden hareket ederler. Bu anlayışa göre örneğin gün batımını kimi güzel bulurken başkaları buna katılmaz. Bazı insanlar leylak rengini beğenirken bazıları, bu rengin hoş olmadığını düşünebilir. Bazı kişiler polisiye romanları severken bazıları şiir okumaktan hoşlanır. İnsanların eğitimleri, kültürleri, beklentileri gibi farklılıklar nedeniyle hoşlanılan şeyler de farklılık gösterir. Buna göre herkesin üzerinde uzlaşabileceği bir güzellik anlayışı mümkün değildir. Bu anlayışın önde gelen temsilcilerinden biri B. Croce'dir.

B. Croce'ye göre estetiğin temel konusu sezgidir hatta B. Croce, sanatı bir görüş veya seziş olarak tanımlar. Sanatçı, eserinde akıl yürütmelerini değil duygularını ifade eder. Bu ifade biçimi, sanatçıya özgüdür. Sanat eserlerini değerlendiren kişilerin sahip olduğu veya olmadığı özellikler de eseri güzel bulup bulmamalarında belirleyici rol oynar. Örneğin insanların aceleci tavırları, kibirli olmaları veya düşünce ve bilgi eksiklikleri, sanat eserlerine yönelik beğenilerini etkileyebilir. Bu nedenlerden dolayı B. Croce'ye göre ortak estetik yargılara ulaşmak mümkün değildir.

a) Verilen görüşlerin hangi filozofa ait olduğunu tartışarak tabloda ilgili yeri örnekteki gibi işaretleyiniz.

Görüşler	Platon	I. Kant	B. Croce	A. Baumgarten
Her ifade, sanatçının kendi ruhunda yaşadığı özgün estetik yaşantılardır.			✓	
Estetik yargılar, özneldir ve ortak estetik yargılar oluşturulamaz.				
Asıl güzellik, hiçbir zaman değişmeyen gerçeklik olan güzellik ideasıdır.				
Beğeni yargısı, hiçbir çıkara dayanmadığından genelgeçer bir yargıdır.				
Sanat, tamamen sezgiye dayanır ve sezgi, dildeki ifade ile adeta özdeştir.				
Güzelin beğenisi çıkarsız ve özgün bir hazdır.				
Akıl sahibi her varlık için güzel ideası ortaktır çünkü o, akılla kavranır.				
İnsanlar, benzer duyusal ve zihinsel yapıya sahip oldukları için benzer estetik yargılara ulaşabilirler.				

b) **Aşağıdaki ifadelerin hangi yaklaşıma ait olduğunu arkadaşlarınızla tartışınız. Daha sonra doğru olduğunu düşündüğünüz yaklaşımı simgeleyen harfi tablodaki ilgili yere yazınız.**

1. Sanat eseri, güzellik değerini kendisinde taşır ve güzellik, insandan bağımsız olarak vardır.
2. Sanat eseri, değerini insanda uyandırdığı duygulardan ve yaşantılardan alır; bu, kendi başına taşıdığı bir nitelik değildir.
3. Bir nesne güzelse insan onu görse de görmese de güzel olacaktır.
4. Nesne, kendi başına güzel olamaz ve her insanın yaşantısı farklı olduğundan bir şey, herkese göre güzel değildir.
5. Bu görüşün başlıca temsilcisi B. Croce'dir.
6. Platon ve I. Kant, bu görüşün başlıca temsilcileridir.

Ortak Estetik Yargıların Varlığını Kabul Edenler	Ortak Estetik Yargıların Varlığını Reddedenler
	2

c) "Zevkler ve renkler tartışılmaz." **sözünü doğru buluyor musunuz? Gerekçelerinizi yazınız.**

EK-2

ÇIKIŞ KARTI
Adı-Soyadı: **Sınıfı-Numarası:**
3 Yaz (Öğrendiğiniz üç önemli bilgiyi yazınız.)
2 Sor (Cevabını merak ettiğiniz iki soru yazınız.)
1 Paylaş (Öğrendiklerinizin önemi hakkında düşüncenizi yazarak paylaşınız.)

3. ETKİNLİK ADI Sanat Felsefesinin Problemlerinin Değerlendirilmesi

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin, sanat felsefesinin temel problemlerine yönelik düşünce ve argümanları değerlendirebilmelerini sağlamak
Destekleme Uygulaması	Sadeleştirilmiş bir metin üzerinden sanat felsefesinin temel problemlerine yönelik düşünce ve argümanları gruplar hâlinde değerlendirilebilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Çalışma Kâğıdı • Yazı malzemeleri

Aşağıdaki adımları takip ederek öğrencilerin etkinliği gerçekleştirmelerini sağlayınız.

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere bir metin üzerinden sanat felsefesinin temel problemlerine yönelik düşünce ve argümanları değerlendirmeleri amacıyla bu etkinliğin yapılacağını belirtiniz.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Öğrencileri 3-4 kişilik gruplara ayırınız ve birer grup sözcüsü seçiniz.
- Ek-1'de yer alan "Çalışma Kâğıdı"nı çoğaltıp gruplara dağıtınız.
- Her grubun "Çalışma Kâğıdı"nda yer alan metni dikkatlice okumasını ve soruları cevaplamasını isteyiniz.
- Grupların cevaplarını grup sözcüsü aracılığıyla paylaşmalarını sağlayınız.
- Öğrencilere geri bildirimlerde bulunup gerekli yerlerde düzeltmeler yaparak etkinliği tamamlayınız.

3. Adım: Değerlendirme

- Ek-2'de yer alan "Grup Değerlendirme Formu"nu çoğaltıp öğrencilere dağıtınız ve öğrencilerden bu formu doldurmalarını isteyiniz.

EK-1

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıdaki metinle ilgili verilen sorular üzerinde grupça tartışınız.Tartışma sonucunda uzlaştığınız cevapları boşluklara yazınız.

Estetik Süje ve Estetik Tavır

Güzel bulduğumuz bir doğa manzarasını ya da sanat eserini estetik olarak algılamak, onu kavramak, ancak bu nesne karşısında özel bir tutum sergilemekle mümkündür. Bu tutuma "estetik tavır alma" denir. (...) Örneğin geniş bahçesi olan eski bir köşke pencereden bakıyorum. Ona farklı bakış açılarıyla yaklaşabilirim: "Ne zaman ve kim tarafından yaptırıldı? Sanat değeri nedir? Kaç para eder? Kiraya verilse ne getirir?" gibi sorular sorabilirim ama hiçbir soru sormadan, sadece ondan hoşlanarak ve haz alarak da bakabilirim. (...) Bu bakış tarzı; yapının tarihi, sanat değeri ya da ekonomik değeri gibi konularla ilgilenmez; yalnızca seyretmek ve ondan zevk almak amacı taşır. İşte bu tür bir bakış "estetik tavır alma"dır.

(...)

Estetik Tavır ve Auto-Telos (Ereği Kendinde Olma)

(...) Estetik tavrın en önemli özelliği auto-telos yani ereğinin kendinde olmasıdır. Peki, bu ne demektir? Estetik tavır, amacı kendi içinde olan bir tavırdır; onun dışında başka bir amacı yoktur. Örneğin bir müzik eserini dinlerken, bir şiir okurken ya da bir resmi seyrederken tek amacımız ondan estetik haz almaksa bu tavrın ereği kendi içinde bulunur yani auto-telos vardır. Ama müziği müzik eğitimimizi geliştirmek, zaman geçirmek veya kültürümüzü artırmak için dinliyorsak bu amaçlar estetik tavrın dışındaki amaçlardır. Bu durumda tavır, estetik olma niteliğini yitirir çünkü estetik tavır, amacını yalnızca kendi içinde taşır. (...)

İsmail Tunalı, *Estetik* (Kısaltılmıştır.)

1. Metinde geçen felsefi kavramlar nelerdir?

2. Metinde ele alınan temel problemler nelerdir?

3. Metinde savunulan görüşler nelerdir?

4. Metindeki görüşü temellendirmek için öne sürülen argümanları tespit ediniz.

5. Metinden çıkardığınız sonuç nedir?

EK-2

GRUP DEĞERLENDİRME FORMU	
Adı-Soyadı:	**Grup Adı/Numarası:**
Sınıfı-Numarası:	**Tarih:**
1. Grubunuzun güçlü yanları nelerdir?	
2. Grubunuz hangi zorluklarla karşılaştı?	
3. Grubun tüm üyeleri çalışmaya katkıda bulundu mu?	
4. Grup üyeleri birbirinin düşüncelerini saygıyla dinledi mi?	
5. Grubunuzun bir sonraki çalışmasının daha iyi olması için ne önerirsiniz?	
6. Bu süreçte iş birliği yaparak öğrendikleriniz nelerdir?	
7. Grubunuza katkılarınız nelerdir?	

7. ÜNİTE

SİYASET FELSEFESİ

Ünite karekodu

1. ETKİNLİK ADI Siyaset Felsefesinin Konusu ve Temel Kavramları

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin siyaset felsefesinin konusu ve temel kavramlarını açıklayabilmelerini sağlamak
Destekleme Uygulaması	Siyaset felsefesinin konusu ve temel kavramlarının açıklanması sürecinde anlam çözümleme tabloları, kavram haritaları gibi materyaller kullanılabilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Çalışma Kâğıdı • Yazı malzemeleri

Aşağıdaki adımları takip ederek öğrencilerin etkinliği gerçekleştirmelerini sağlayınız.

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere siyaset felsefesinin konusu ve temel kavramlarını açıklamaları amacıyla bu etkinliğin yapılacağını belirtiniz.
- Öğrencilerin dikkatini konuya yönlendirmek amacıyla aşağıdaki görseli etkileşimli tahtaya yansıtınız. Öğrencilerden görseli incelemelerini ve görselle ilgili soruları sözlü olarak cevaplamalarını isteyiniz.

- Bu görselde sizce ne anlatılmak istenmiştir?
- Kapıda "Herkese Açık" yazması, sizce gerçekçi midir?
- Görseldeki durum; adalet, özgürlük eşitlik ve hak kavramlarından hangileriyle ilişkilendirilebilir? Açıklayınız.
- Tekerlekli sandalyedeki kişinin yerinde siz olsaydınız ne hissederdiniz?

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Ek-1'de yer alan "Çalışma Kâğıdı"nı çoğaltıp öğrencilere dağıtınız.
- Öğrencilerin "Çalışma Kâğıdı"nda yer alan görevi tamamlamalarını sağlayınız.
- Öğrencilere ihtiyaç duymaları hâlinde sizden destek alabileceklerini belirtiniz.
- Öğrencilere geri bildirimlerde bulunup gerekli yerlerde düzeltmeler yaparak etkinliği tamamlayınız.

3. Adım: Değerlendirme

- Ek-2'de yer alan "Bilgi Kartı"nı çoğaltıp öğrencilere dağıtınız ve öğrencilerden bu kartı doldurmalarını isteyiniz.

EK-1

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıda siyaset felsefesinin konusu ve temel kavramlarına ilişkin açıklamalar yer almaktadır. Açıklamaları dikkatlice okuyunuz ve görevi gerçekleştiriniz.

Siyaset Felsefesinin Konusu ve Temel Kavramları

Siyaset felsefesi, toplum ve toplumun yönetimiyle ilgili konularda sorgulamalar yapan bir disiplindir. Siyaset felsefesi; devletin ne olduğunu, neden kurulduğunu, iktidarın sınırlarını ve ideal bir toplumun mümkün olup olmadığını konu edinir. Siyaset felsefesinin temel konuları, şu sorular etrafında toplanır:

Devlet nasıl ortaya çıkmıştır?

Siyaset felsefesinde devletin nasıl ortaya çıktığı ve toplumları yönetmek için neden devlete ihtiyaç duyulduğu sorgulanır. İnsanların bir arada yaşaması, haklarının korunması ya da tanrısal kuralları yerine getirmesi gibi nedenlerle devlet kurduğu düşünülür. Bu nedenle devletin kökeni, iktidarın kaynağını nereden aldığı ile ilişkilendirilebilir.

İktidar nereden gelir ve hangi durumda meşru (yasal/geçerli) sayılır?

Siyaset felsefesinde devleti yönetenlerin, gücünü nereden aldığı sorgulanır. Bu güç; bazen halktan, bazen gelenekten ya da tanrısal inançlardan alınabilir. İktidarın kaynağına göre bir yönetim şekli benimsenir; bu nedenle iktidarın meşruiyeti, doğrudan bu kaynağa bağlanır. Bir yönetimin meşru sayılması için halk tarafından desteklenmesi gerekir. Örneğin demokrasilerde iktidar, halk tarafından belirlenir. Bu durumda yönetimin meşru sayılması için iktidarı elinde bulunduranların halkın istek ve çıkarlarına uygun davranması gerekir.

Herkesin memnun olduğu ideal bir toplum mümkün müdür?

Siyaset felsefesinde ideal bir toplum düzeninin nasıl olduğu ve nasıl işlediği tartışılır. Bu tartışmalardan yola çıkılarak ideal bir düzenin tasvir edildiği ütopyalar ortaya koyulur. Ütopyalar; adaletin, eşitliğin ve özgürlüğün tam olarak sağlandığı hayali düzenler olarak tasvir edilir.

Siyaset felsefesinde ele alınan temel kavramlar şunlardır:

- **Özgürlük:** Bireylerin düşünce, inanç ve davranışlarını başkalarının müdahalesi olmadan serbestçe gerçekleştirme hakkıdır. Ancak bu hak, başkalarının haklarına zarar vermeden kullanılmalıdır.
- **Eşitlik:** Her bireyin aynı hak ve fırsatlara sahip olması gerektiğini ifade eder. Eşitlik ilkesi, bireyler arasındaki fırsat eşitsizliklerinin ortadan kaldırılmasını savunur. Eşitlik, özgürlüğün herkes için kullanılabilir olmasını sağlar. Aynı zamanda hakların eşit şekilde tanınmasını da destekler. Adil bir toplum yapısının ortaya çıkmasına katkıda bulunur.
- **Adalet:** Herkese hak ettiğini vermek, toplumda denge ve hakkaniyeti sağlamaktır. Adalet, eşitliği gözetir ve toplumda denge sağlar. Hak ve özgürlüklerin adil biçimde kullanılması için de gereklidir.
- **Hak:** Hukuk düzeni tarafından bireylere tanınan ve güvence altına alınan yasal yetkilerdir. Haklar, eşitlik ve adalet esasına göre dağıtılır; bireylerin özgürlüklerini korumasına yardımcı olur.

Görev: *Tabloda verilen ifadeleri en uygun kavramlarla eşleştiriniz ve bu eşleştirmeyi örnekteki gibi onaylama işareti (✓) koyarak gösteriniz. Her bir ifade, birden fazla kavramla ilişkili olabilir.*

İfadeler	Adalet	Özgürlük	Eşitlik	Hak
Bireyin kendi düşünce, inanç ve davranışlarını baskı altında olmadan gerçekleştirmesidir.				
Kişinin, başkasına zarar vermeden kendi kararlarını uygulayabilmesi ve toplumun da bu sınırı korumak için ortak kurallarla hareket etmesidir.				
Her bireye aynı yetki ve sorumlulukların tanınması ilkesidir.				
Hukuk düzeni tarafından tanınmış ve güvence altına alınmış yetkilerdir.				
Fırsatların herkes için aynı olması gerektiği anlayışıdır.				
Anayasa ve yasalar tarafından güvence altına alınabilir.				
Kişinin, kendine ait kararları başkasının yönlendirmesi olmadan uygulayabilmesidir.				
Devletin tanıdığı ve bireyin doğrudan kullanabileceği yetkilerdir.				
Bireyin kendisine sunulan imkânları kullanma güvencesine sahip olmasıdır.				
Bireylerin yasal yollarla kendilerini ifade edebilmeleri için gerekli şartlar bu kapsamdadır.				
Benzer durumda olanlara aynı, farklı durumda olanlara farklı uygulama yapılması gerektiğini savunan ilkedir.	✓		✓	
Toplum düzeninin bozulmaması için bireylerin hem kendi alanını kullanabilmesi hem de başkalarının alanına saygı göstermesidir.				

EK-2

BİLGİ KARTI	
Adı-Soyadı:	**Tarih:**
Sınıfı-Numarası:	
Bu etkinlikte ..... keşfettim.	
Bu etkinlikte ..... benim için çok zordu.	
Bu etkinlikte ..... beni çok etkiledi.	

2. ETKİNLİK ADI Siyaset Felsefesinin Temel Problemleri

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin siyaset felsefesinin temel problemlerini kavrayabilmelerini sağlamak
Destekleme Uygulaması	Siyaset felsefesinin temel problemlerine ilişkin çözümü daha kolay tespit edilebilecek günlük hayattan örnek durum ve olaylardan yararlanılabilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Çalışma Kâğıdı • Yazı malzemeleri

Aşağıdaki adımları takip ederek öğrencilerin etkinliği gerçekleştirmelerini sağlayınız.

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere siyaset felsefesinin temel problemlerini kavramaları amacıyla bu etkinliğin yapılacağını belirtiniz.
- Öğrencilerin konuya zihinsel hazırlık yapmalarını sağlamak amacıyla onlara aşağıdaki soruları yöneltiniz.

1. İnsanlar, neden birlikte yaşamak ister?
2. Devletin ortaya çıkış nedenleri neler olabilir?
3. Devleti kimin yönetmesi gerektiğine nasıl karar verilmelidir?
4. Adaletli bir toplumda hangi değerler ön planda olmalıdır?

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Ek-1'de yer alan "Çalışma Kâğıdı"nı çoğaltıp öğrencilere dağıtınız.
- Öğrencilerin "Çalışma Kâğıdı"nda yer alan görevi tamamlamalarını sağlayınız.
- İhtiyaç duymaları hâlinde sizden destek alabileceklerini ifade ediniz.
- Öğrencilere geri bildirimlerde bulunup gerekli yerlerde düzeltmeler yaparak etkinliği tamamlayınız.

3. Adım: Değerlendirme

- Ek-2'de yer alan "Çıkış Kartı"nı çoğaltıp öğrencilere dağıtınız ve öğrencilerden bu kartı doldurmalarını isteyiniz.

EK-1

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıda siyaset felsefesinin temel problemlerine ilişkin açıklamalar yer almaktadır. Açıklamaları dikkatlice okuyunuz ve görevleri gerçekleştiriniz.

Siyaset Felsefesinin Temel Problemleri

Siyaset felsefesi; devletin kökeni, iktidarın kaynağı ve meşruiyeti, ideal bir düzenin mümkün olup olmadığı gibi problemleri sorgular.

Devletin Kökeni

İnsanlar, birlikte yaşadıklarında güvenlik, düzen, adalet gibi ihtiyaçlarını daha kolay karşılayabilir. Bu nedenle tarih boyunca bir araya gelerek toplumlar oluşturmuş ve bu toplumları yönetmek için devletler kurmuşlardır.

Devletin nasıl ortaya çıktığı konusunda iki ana yaklaşım vardır.

1. Devlet, insan doğasının ve toplumsal ihtiyaçların doğal bir sonucu olarak kendiliğinden ortaya çıkmıştır.
2. Devlet, bireylerin yaptıkları bir sözleşmeyle kurulmuştur. Devlet; insanların güvenlik, düzen, adalet gibi ihtiyaçlarını karşılamak için bilinçli olarak kurdukları bir yapıdır.

İktidarın Kaynağı ve Meşruiyeti

İktidar, bir kişinin ya da grubun bir işi yapma gücüne ve yetkisine sahip olmasıdır. Devlet yönetiminde ise iktidar, ülkeyi yönetme ve karar alma yetkisini ifade eder. Devletin sahip olduğu iktidar, toplum tarafından kabul edilirse meşru sayılır.

İktidarın kaynağı hakkında iki görüş vardır.

1. İktidar, Tanrı tarafından verilmiştir. Yöneticiler, Tanrı'nın yetkisiyle halkı yönetir. İktidar, toplumu Tanrı'nın koyduğu yasalara uygun şekilde yönettiği sürece meşrudur.
2. İktidar, halkın isteğiyle oluşur. Halk, yönetimi bir kişiye veya kuruma verir. İktidarın meşruiyeti, halkın rızasına ve onayına dayanır.

İdeal Düzenin İmkânı ve Ütopyalar

Siyaset felsefesi, ideal bir devlet düzeninin mümkün olup olmadığını sorgular. İdeal düzen, toplumun adalet, özgürlük ve eşitlik ilkeleri temelinde düzenlenmesini ifade eder. Ütopyalar ise henüz gerçekleşmemiş ideal toplum tasarımlarıdır. Ütopyalar, mevcut toplumları eleştirir ve daha iyi bir düzenin düşünülmesine katkıda bulunur.

***1. Görev:** Aşağıdaki örnek durumlara ilişkin soruları cevaplayınız.*

1. Örnek Durum

Bir gün okula geldiğinizde müdürün, öğretmenlerin ve tüm idarecilerin görevlerini bıraktığını öğreniyorsunuz. Artık okulda ne bir yönetici ne de bir öğretmen var. Kurallar geçerli değil, yoklama alınmıyor, kimse denetlenmiyor. Herkes, canı ne isterse onu yapıyor. Bazı öğrenciler, derse girmiyor; bazıları, arkadaşlarına zarar veriyor ve bazıları ise sınıfları dağıtıyor.

a) Böyle bir okulda sizce ne gibi problemler ortaya çıkardı?

b) Bu ortamda güvenlik sağlanabilir mi? Açıklayınız.

c) Sizce bir okulda yönetim yapısına neden ihtiyaç duyulur?

ç) Bu örnek durum, siyaset felsefesinin hangi temel problemleriyle ilişkilidir?

d) Sizce devlet kurumu, neden ortaya çıkmıştır? Okul örneğinden hareketle açıklayınız.

2. Örnek Durum

Yeni eğitim yılı başlarken okul müdürü, öğretmenlerle birlikte yeni bir kural listesi hazırlar. Bu kurallardan bazıları şunlardır:

- Okul içinde telefon kullanmak yasaktır.
- Teneffüslerde sınıflarda kalmak yasaktır; öğrenciler, bu süreyi bahçede geçirmelidir.
- Öğrencilerin davranışları, güvenlik kameralarıyla izlenecek ve kurallara uymayan öğrencilerin okulla ilişiği kesilecektir.

Bazı öğrenciler, bu kuralları mantıklı bulur; bazıları ise bu kuralların haksız ve çok sert olduğunu düşünür. Kuralların neye göre ve kim tarafından belirlendiğini sorgulamaya başlarlar. Bazı öğrenciler ise herkesin kendini özgür, güvende ve huzurlu hissettiği "ideal bir okul" hayali kurar. Böyle bir düzenin mümkün olup olmadığı öğrenciler tarafından tartışılır.

a) Bu kuralların amacı sizce nedir?

b) Okul yönetimi, bu kuralları koyarken öğrencilerin görüşlerini almalı mıydı? Gerekçeleriyle açıklayınız.

c) Bu kuralları siz koysaydınız hangilerini değiştirir veya kaldırırdınız? Gerekçeleriyle açıklayınız.

ç) Bu örnek durum, siyaset felsefesinin hangi temel problemleriyle ilişkilidir? Açıklayınız.

d) Herkesin eğitim hakkını özgürce kullanabildiği, kendini güvende ve huzurlu hissettiği ideal bir okul ne gibi özelliklere sahip olmalıdır? Açıklayınız.

■ *2. Görev: Aşağıda siyaset felsefesinin temel problemleriyle ilgili günlük yaşamdan verilen örnek durumları okuyunuz. Siz de bu durumlara benzer şekilde kendi yaşadığınız olaylardan birini düşününüz ve birer örnek yazınız.*

Devletin Kökeni

1. Örnek Durum

Bir apartmanda yaşayan insanlar; temizlik, gürültü, güvenlik gibi ortak sorunları çözmek için bir yönetim kurarlar. Eğer apartmanda kimse yönetici olmazsa çöpler toplanmaz, kurallar uygulanmaz ve huzursuzluk ortaya çıkar. Bu durum, insanların birlikte yaşarken düzene ihtiyaç duyduklarını ve bu yüzden yönetime gerek olduğunu gösterir.

İktidarın Kaynağı ve Meşruiyeti

2. Örnek Durum

Bir sınıf başkanı, seçimle belirlenir. Öğrenciler, adaylar arasından oy kullanarak başkanlarını seçer. Başkan, arkadaşlarının oyunu aldığı için onların onayıyla görev yapar. Ancak biri seçim olmadan kendini başkan ilan ederse ve kimse onu desteklemezse aldığı kararlar kabul görmez. Bu örnekte iktidarın kaynağı öğrenciler, iktidarın meşruiyeti ise onların onayıdır.

İdeal Düzen ve Ütopyalar

3. Örnek Durum

Bir grup genç; herkesin ihtiyaç duyduğu gıdaya, sağlığa ve eğitime ücretsiz erişebildiği, insanların doğayla uyum içinde yaşadığı, kimsenin aç veya evsiz kalmadığı bir şehir tasarlar. Bu şehirde trafik yoktur; insanlar, bisiklet veya toplu taşıma araçlarını kullanır. İnsanlar arasında büyük gelir farkları bulunmaz. Bu hayal; adalet, eşitlik ve sürdürülebilirlik gibi ilkeler temelinde oluşturulmuş bir ütopyadır.

EK-2

ÇIKIŞ KARTI
Adı-Soyadı: **Sınıfı-Numarası:**
3 Yaz (Öğrendiğiniz üç önemli bilgiyi yazınız.)
2 Sor (Cevabını merak ettiğiniz iki soru yazınız.)
1 Paylaş (Öğrendiklerinizin önemi hakkında düşüncenizi yazarak paylaşınız.)

3. ETKİNLİK ADI Siyaset Felsefesinin Problemlerinin Değerlendirilmesi

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin siyaset felsefesinin temel problemlerine yönelik düşünce ve argümanları değerlendirebilmelerini sağlamak
Destekleme Uygulaması	Sadeleştirilmiş bir metin üzerinden siyaset felsefesinin temel problemlerine yönelik düşünce ve argümanlar gruplar hâlinde değerlendirilebilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Çalışma Kâğıdı • Yazı malzemeleri

Aşağıdaki adımları takip ederek öğrencilerin etkinliği gerçekleştirmelerini sağlayınız.

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere siyaset felsefesinin temel problemlerine yönelik düşünce ve argümanları değerlendirmeleri amacıyla bu etkinliğin yapılacağını belirtiniz.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Öğrencileri 3-4 kişilik gruplara ayırınız ve birer grup sözcüsü seçiniz.
- Ek-1'deki "Çalışma Kâğıdı"nı çoğaltıp gruplara dağıtınız.
- Her grubun "Çalışma Kâğıdı"nda yer alan metni dikkatlice okumasını ve soruları cevaplamasını isteyiniz.
- Grupların cevaplarını grup sözcüsü aracılığıyla paylaşmalarını sağlayınız.
- Öğrencilere geri bildirimlerde bulunup gerekli yerlerde düzeltmeler yaparak etkinliği tamamlayınız.

3. Adım: Değerlendirme

- Ek-2'de yer alan "Grup Değerlendirme Formu"nu çoğaltıp öğrencilere dağıtınız ve öğrencilerden bu formu doldurmalarını isteyiniz.

EK-1

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıdaki metinle ilgili verilen sorular üzerinde grupça tartışınız. Tartışma sonucunda uzlaştığınız cevapları boşluklara yazınız.

Devletin Halka Karşı Sert Olmasının Zararları

Tebaanın (yönetilenlerin) hükümdardan gördüğü yarar; onun fiziksel görünüşü, ibadetleri, yazısının güzelliği veya zekâsı gibi kişisel özelliklerine değil halka karşı olan tutumuna bağlıdır. Devlet ve yönetim, yöneten ile yönetilen arasındaki ilişkiye göre şekillenir. Hükümdar, tebaasına hükmeden ve onların işlerini yürüten kişidir. Yönetim iyi olursa halk fayda görür, kötü ve zalim olursa halk zarar görür.

Yönetimin iyi olmasının temeli, halka karşı yumuşak ve merhametli olmaktır. Hükümdar çok sert davranır, ağır cezalar uygular, insanların gizli kusurlarını araştırırsa halk korkar, ezilir, yalana ve hileye başvurur. Zamanla bu durum, kötü bir alışkanlık hâline gelir ve ahlak bozulur. Sonuçta halk, savaşta hükümdarı yalnız bırakabilir veya ona karşı gelebilir. Böylece devletin düzeni bozulur. Sert tutum uzun sürerse toplumsal birlik (asabiyet) zayıflar, devlet kendi kendini koruyamaz hâle gelir. Buna karşılık hükümdar halkına karşı merhametli ve affedici olursa halk ona bağlanır, sever ve uğruna savaşır. İşler yoluna girer.

Yönetimin iyi olması, halkın refah ve güven içinde yaşamasını sağlamaktır. Hükümdarlık, halkını korumakla tamamlanır. Halka iyilik yapmak, geçimlerini gözetmek, onlara karşı merhametin ve sevginin göstergesidir.

İbni Haldun, *Mukaddime* (Kısaltılmıştır.)

1. Metinde geçen felsefi kavramlar nelerdir?

2. Metinde ele alınan temel problemler nelerdir?

3. Metinde savunulan görüşler nelerdir?

4. Metindeki görüşü temellendirmek için öne sürülen argümanları tespit ediniz.

5. Metinden çıkardığınız sonuç nedir?

EK-2

GRUP DEĞERLENDİRME FORMU	
Adı-Soyadı:	**Grup Adı/Numarası:**
Sınıfı-Numarası:	**Tarih:**
1. Grubunuzun güçlü yanları nelerdir?	
2. Grubunuz hangi zorluklarla karşılaştı?	
3. Grubun tüm üyeleri çalışmaya katkıda bulundu mu?	
4. Grup üyeleri birbirinin düşüncelerini saygıyla dinledi mi?	
5. Grubunuzun bir sonraki çalışmasının daha iyi olması için ne önerirsiniz?	
6. Bu süreçte iş birliği yaparak öğrendikleriniz nelerdir?	
7. Grubunuza katkılarınız nelerdir?	

8. ÜNİTE

DİN FELSEFESİ

Ünite karekodu

1. ETKİNLİK ADI Din Felsefesinin Konusu ve Temel Kavramları

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin din felsefesinin konusu ve temel kavramlarıyla ilgili kavram yanılgılarını giderebilmelerini sağlamak
Destekleme Uygulaması	Din felsefesinin konusu ve temel kavramlarına yönelik kavram yanılgılarını tespit etmek ve gidermek için tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid vb. materyaller kullanılabilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Çalışma Kâğıdı • Bil-İste-Öğren Çizelgesi • Yazı malzemeleri

Aşağıdaki adımları takip ederek öğrencilerin etkinliği gerçekleştirmelerini sağlayınız.

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere din felsefesinin konusu ve temel kavramları hakkındaki kavram yanılgılarını tespit etmeleri ve gidermeleri amacıyla bu etkinliğin yapılacağını belirtiniz.
- Öğrencilerin konuya zihinsel hazırlık yapmalarını sağlamak amacıyla öğrencilerden "din" sözcüğünü duyduklarında akıllarına gelen ilk üç kavramı paylaşmalarını isteyiniz.
- "Paylaştığınız kavramlardan hangileri, din felsefesinin temel kavramlarındandır?" sorusunu öğrencilere yönelterek onların ön bilgilerini yoklayınız.
- Ek-1'de yer alan "Bil-İste-Öğren Çizelgesi"ni çoğaltıp öğrencilere dağıtınız.
- Öğrencilerin, çizelgedeki "Bildiklerim" ve "Öğrenmek İstediklerim" bölümlerini sizin rehberliğinizde doldurmalarını sağlayınız.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Ek-2'de yer alan "Çalışma Kâğıdı"nı çoğaltıp öğrencilere dağıtınız.
- Öğrencilerin "Çalışma Kâğıdı"nda yer alan görevleri sırasıyla tamamlamalarını sağlayınız.
- Öğrencilere ihtiyaç duymaları hâlinde sizden destek alabileceklerini belirtiniz.
- Öğrencilere geri bildirimlerde bulunup gerekli yerlerde düzeltmeler yaparak etkinliği tamamlayınız.

3. Adım: Değerlendirme

- Öğrencilerin, "Bil-İste-Öğren Çizelgesi"ndeki "Öğrendiklerim" bölümünü doldurmalarını sağlayınız.
- Ek-3'te yer alan "Kontrol Listesi"ni çoğaltarak öğrencilerin çalışmalarını değerlendirmek için kullanınız.

EK-1

BİL-İSTE-ÖĞREN ÇİZELGESİ	
Adı-Soyadı: **Sınıfı-Numarası:**	**Tarih:**
Aşağıdaki adımları takip ederek çizelgeyi doldurunuz.	
1. Adım: Ne Biliyorum? Etkinlik başlamadan önce "Bildiklerim" bölümünü doldurunuz. "Bildiklerim" bölümüne din felsefesinin konusu ve temel kavramları hakkında etkinliğin başında sahip olduğunuz bilgilerinizi yazınız. *Örnek:* *Din felsefesi, Tanrı'nın varlığı gibi konuları inceler.*	**Bildiklerim**
2. Adım: Ne öğrenmek istiyorum? Etkinlik başlamadan önce "Öğrenmek İstediklerim" bölümünü doldurunuz. "Öğrenmek İstediklerim" bölümüne din felsefesinin konusu ve temel kavramlarıyla ilgili merak ettiğiniz soruları ve daha fazla bilgi edinmek istediğiniz konuları yazınız. Etkinlik sürecinde konu hakkında merak ettiğiniz ya da öğrenmek istediğiniz yeni bilgiler olursa bu bölüme eklemeler yapınız. *Örnek:* *Farklı filozoflar, Tanrı'nın varlığı hakkında ne düşünüyor?*	**Öğrenmek İstediklerim**
3. Adım: Ne Öğrendim? Etkinlik tamamlandıktan sonra "Öğrendiklerim" bölümünü doldurunuz. "Öğrendiklerim" bölümüne din felsefesinin konusu ve temel kavramları hakkında etkinlik sürecinde edindiğiniz bilgileri yazınız. *Örnek:* *Din felsefesi ile teoloji, dine farklı bakış açıları ile yaklaşır.*	**Öğrendiklerim**

EK-2

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıda din felsefesinin konusu, teoloji ile farkı ve temel kavramlarına ilişkin açıklamalar yer almaktadır. Açıklamaları dikkatlice okuyunuz ve görevleri gerçekleştiriniz.

1. Açıklama

Din Felsefesi Nedir?

Din felsefesi; dinî inançları, kavramları ve dinin insan yaşamındaki yerini akıl ve eleştirel düşünce yoluyla inceleyen disiplindir. Din felsefesi, herhangi bir dine bağlı olmadan din hakkında düşünür. Dinin doğasını, anlamını ve etkisini sorgular.

2. Açıklama

Din Felsefesi ile Teoloji Arasındaki Fark

Teoloji, belli bir dinin bakış açısıyla Tanrı'yı ve kutsal bilgileri anlamaya çalışır. Teolojinin amacı, belli bir inanç sistemini savunmak ve güçlendirmektir. Din felsefesi ise dine tarafsız, eleştirel ve akılcı yaklaşır. Örneğin teoloji, "Tanrı vardır." diyerek açıklama yapar; din felsefesi ise "Tanrı var mıdır?" diye sorup tartışır.

3. Açıklama

Din Felsefesinin Temel Kavramları

- **Tanrı:** Dinsel inançta: Doğaüstü ve olağanüstü nitelikleri, güçleri olan yetkin bir öz olarak en yüksek varlık.
- **ibadet:** Tanrı'ya yönelik saygı, bağlılık ve itaatin ayin, merasim vb. eylemlerle ifade edilme biçimi.
- **inanç:** Kanıta gerek duymadan güvenerek kabul etme durumu.
- **iman:** Bir dinin öğretilerine içten bağlanma; şüpheye yer bırakmadan güvenme durumu.
- **vahiy:** Tanrı'nın insanlara bilgi, hakikat veya buyruklarını iletmesi.

1. Görev: *Aşağıda Doğru (D) / Yanlış (Y) önermelerinden oluşan bir tanılayıcı dallanmış ağaç yer almaktadır. Her bir önermeyi okuyarak doğru olduğunu düşünüyorsanız (D), yanlış olduğunu düşünüyorsanız (Y) seçeneğini işaretleyiniz. İlk önermeden başlayarak yapacağınız seçimlerle ve oklar yönünde ilerleyerek hangi çıkış noktasına ulaştığınızı ilgili alana yazınız.*

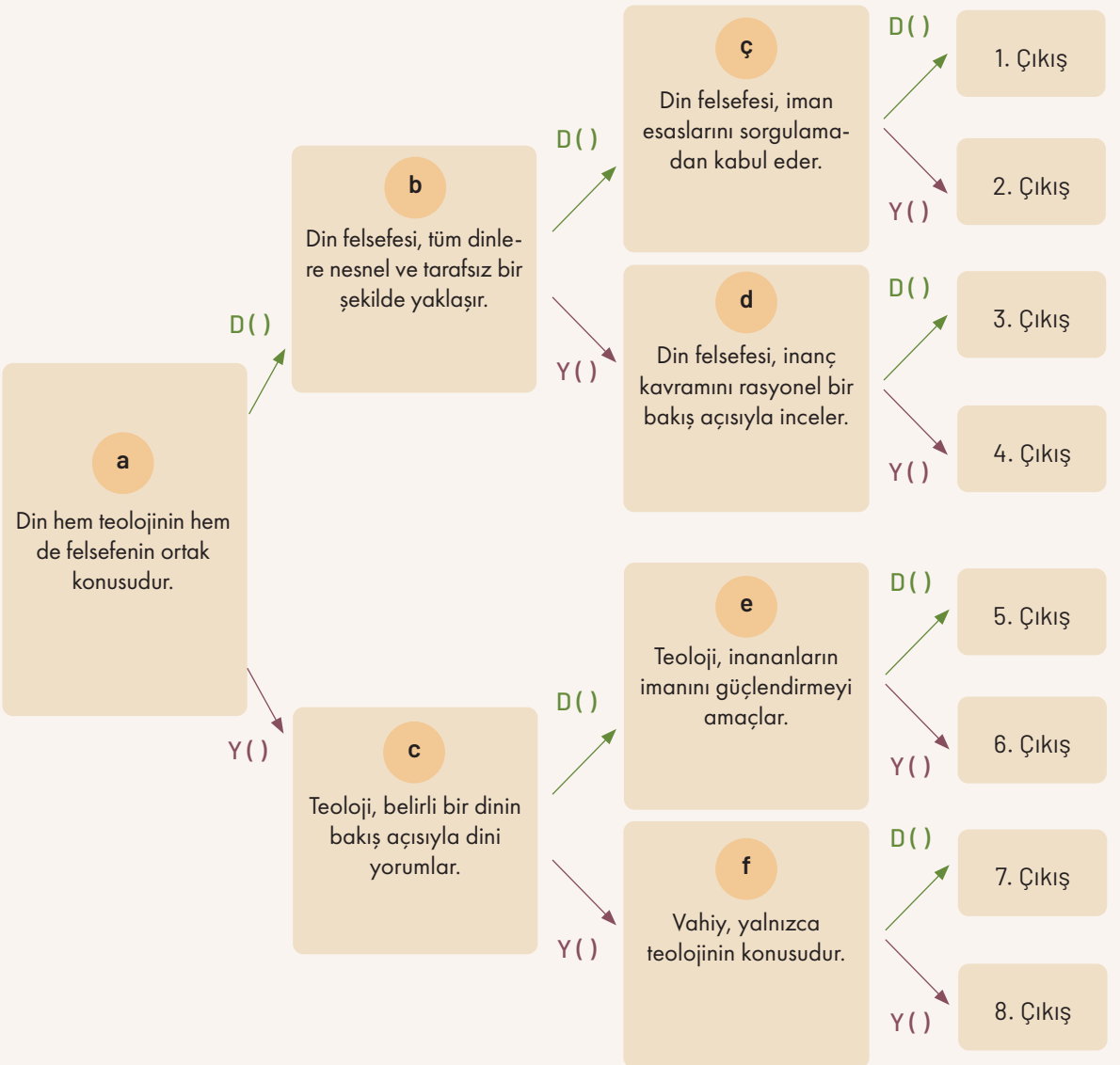

Ulaştığım çıkış noktası: .....

2. Görev: *Aşağıdaki yapılandırılmış gridde din felsefesi ile ilgili bazı kavramlar verilmiştir. Kutucuklardaki numaraları kullanarak istenen bilgilerin cevaplarını ilgili boşluklara yazınız. (Aynı kutucuk numarasını birden fazla yerde kullanabilirsiniz.)*

1 *Tanrı*	2 *İbadet*	3 *İnanç*
4 *İman*	5 *Vahiy*	6 *Teoloji*

a) Hangi kavramlar, din felsefesinin sorgulama alanına girer?

.....

b) Hangi kavramlar, dinî bilgiyi doğrudan Tanrı'dan alınan bilgi olarak tanımlar?

.....

c) Hangileri herhangi bir dine bağlı kalarak dini yorumlar?

.....

ç) "Kanıta ihtiyaç duymadan kabul etme" **hangi kavramlarla ilişkilidir?**

.....

d) "Tanrı'ya bağlılığı eylemlerle ifade etme" **hangi kavramların karşılığıdır?**

.....

e) Hangi kavramlar, dinî bilginin kaynağı ile ilgilidir?

.....

f) Hangi kavramlar hem din felsefesi hem de teoloji tarafından ele alınır?

.....

EK-3

KONTROL LİSTESİ

Adı-Soyadı: **Tarih:**

Sınıfı-Numarası:

Aşağıdaki "Kontrol Listesi", "Din Felsefesinin Konusu ve Temel Kavramları" adlı etkinliği gerçekleştiren her bir öğrencinin değerlendirilmesine yöneliktir. İlgili alanlara onaylama işareti (✓) koyarak değerlendirmenizi yapınız.

Değerlendirme Ölçütleri		Evet	Kısmen	Hayır
1.	Etkinlik sürecine aktif katılım sağladı.			
2.	"Çalışma Kâğıdı"ndaki açıklamaları okudu.			
3.	"Çalışma Kâğıdı"ndaki tanılayıcı dallanmış ağaç görevini tamamladı.			
4.	"Çalışma Kâğıdı"ndaki yapılandırılmış grid görevini tamamladı.			
5.	Din felsefesinin konusu ve temel kavramlarına yönelik kavram yanılgılarını gidermek için çaba gösterdi.			
6.	Etkinlik sürecinde zorlandığı noktalarda öğretmeniyle iletişim kurdu.			
7.	"Bil-İste-Öğren Çizelgesi"ni eksiksiz bir şekilde doldurdu.			
8.	"Bil-İste-Öğren Çizelgesi"ni anlaşılır bir şekilde doldurdu.			

Öğretmen Notları:

Not: Değerlendirme sonunda öğrenciden "Kısmen" ve "Hayır"la işaretlenen bölümleri bir kez daha gözden geçirmesini ve eksiklerini tamamlamasını isteyiniz.

2. ETKİNLİK ADI Din Felsefesinin Temel Problemleri

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin din felsefesinin temel problemlerini kavrayabilmelerini sağlamak
Destekleme Uygulaması	Din felsefesinin temel problemlerini açıklayan yapılandırılmış metinlerden yararlanılabilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Çalışma Kâğıdı • Yazı malzemeleri

Aşağıdaki adımları takip ederek öğrencilerin etkinliği gerçekleştirmelerini sağlayınız.

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere din felsefesinin temel problemlerini kavramaları amacıyla bu etkinliğin yapılacağını belirtiniz.
- Konuya zihinsel hazırlık yapmaları için öğrencilerin, aşağıdaki karikatürden yararlanarak soruları sözlü olarak cevaplamalarını sağlayınız.

- Bu karikatürde sizce ne anlatılmak isteniyor?
- Carl Sagan (Karl Seygin), bu sözle ne anlatmak istemiş olabilir?
- Bu karikatürdeki iki kişi, Tanrı'nın varlığıyla ilgili neyi sorguluyor olabilir?
- Sizce evrene uzaktan bakmak, insanın Tanrı'ya dair düşüncelerini nasıl etkiler?
- Bu karikatür, din felsefesinin hangi konularıyla ilişkilendirilebilir? Açıklayınız.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Ek-1'de yer alan "Çalışma Kâğıdı"nı çoğaltıp öğrencilere dağıtınız.
- Öğrencilerin "Çalışma Kâğıdı"nda yer alan görevleri sırasıyla tamamlamalarını sağlayınız.
- Öğrencilere ihtiyaç duymaları hâlinde sizden destek alabileceklerini ifade ediniz.
- Öğrencilere geri bildirimlerde bulunup gerekli yerlerde düzeltmeler yaparak etkinliği tamamlayınız.

3. Adım: Değerlendirme

- Ek-2'de yer alan "Bilgi Kartı"nı çoğaltıp öğrencilere dağıtınız ve öğrencilerden bu kartı doldurmalarını isteyiniz.

EK-1

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıda din felsefesinin temel problemlerine ilişkin açıklamalar yer almaktadır. Açıklamaları dikkatlice okuyunuz ve görevleri gerçekleştiriniz.

Din Felsefesinin Temel Problemleri ile İlgili Görüş ve Argümanlar

Din felsefesinde öne çıkan dört temel problem vardır: Tanrı'nın varlığına ilişkin görüşler, Tanrı'nın varlığına yönelik kanıtlamalar, evrenin sonluluğu ve sonsuzluğu, ruhun ölümsüzlüğü.

Tanrı'nın Varlığına İlişkin Görüşler

İnsanlık tarihi boyunca Tanrı'nın varlığı, doğası ve evrenle ilişkisi hakkında farklı görüşler geliştirilmiştir. Bu görüşler, Tanrı'nın var olup olmadığını ve evrenle ilişkisini açıklamaya çalışır.

- **Teizm:** Tanrı vardır. Evren, Tanrı tarafından yaratılmıştır. Tanrı, evrenin işleyişine müdahale eder ve insanlara vahiy yoluyla buyruklarını bildirir.
- **Deizm:** Tanrı vardır. Tanrı, evreni yaratmıştır ancak sonrasında evrenin işleyişine müdahale etmez. Evren, kendi yasalarına göre işler.
- **Panteizm:** Tanrı ve evren aynıdır. Evrenin kendisi Tanrı'dır. Tanrı, var olan her şeyde bulunur.
- **Ateizm:** Tanrı'nın var olması mümkün değildir. Evrenin oluşumu, doğa yasaları ve doğal süreçlerle açıklanır.
- **Panenteizm:** Tanrı hem evrenin içinde hem de dışındadır. Evren, Tanrı'nın bir parçasıdır fakat Tanrı, evrenden daha büyüktür.

Tanrı'nın Varlığına Yönelik Kanıtlamalar

Filozoflar, Tanrı'nın varlığını kanıtlamak için çeşitli akıl yürütmeler yapmıştır. Bu kanıtlar; evrenin düzeni, nedeni ve varlık kavramı üzerine kuruludur.

- **Teleolojik Kanıt (Düzen ve Amaç Kanıtı):** Evrenin düzenli, uyumlu ve amaçlı bir yapıya sahip olması, bilinçli bir yaratıcının (Tanrı) var olduğunu gösterir.
- **Kozmolojik Kanıt (İlk Neden Kanıtı):** Evrenin var olması, bir nedene dayanmalıdır. Her şeyin bir nedeni olduğu gibi evrenin de nedeni Tanrı'dır.
- **Ontolojik Kanıt:** Tanrı, en mükemmel varlık olarak düşünülür. Mükemmel bir varlığın var olmaması düşünülemez dolayısıyla Tanrı, zorunlu olarak vardır.
- **Kötülük Kanıtı:** Evrenin içinde kötülüklerin bulunması, Tanrı'nın ya mutlak güçlü olmadığını ya da mutlak iyi olmadığını düşündürür. Bu da Tanrı'nın varlığına yönelik şüphe uyandırır.

Evrenin Sonluluğu ve Sonsuzluğu Problemi

Din felsefesinde evrenin sonlu mu yoksa sonsuz mu olduğu önemli bir tartışma konusudur. Bu tartışma, evrenin bir yaratıcıya ihtiyaç duyup duymadığı konusuyla da ilişkilidir. Bu konuda öne çıkan iki farklı anlayış vardır.

- **Sonlu Evren Görüşü:** Evren hem uzay hem de zaman bakımından sınırlıdır. Evrenin bir başlangıcı ve belirli bir sınırı vardır. Bazı filozoflar, evrenin sonlu olması nedeniyle kendi kendine var olamayacağını savunur. Bu nedenle evrenin dışında bir nedenin (Tanrı) olması gerektiğini ileri sürerler.
- **Sonsuz Evren Görüşü:** Evrenin başlangıcı ve sonu yoktur. Evren, zaman ve uzay bakımından sonsuzdur. Bazı filozoflar, sonsuz bir evrenin Tanrı tarafından yaratıldığını savunur. Bazı filozoflar ise evrenin sonsuz olduğunu savunarak Tanrı'nın varlığına ihtiyaç olmadığını ileri sürer.

Ruhun Ölümsüzlüğü Problemi

İnsanın ölümden sonra varlığını sürdürüp sürdürmediği sorusu, felsefe tarihinde önemli bir problem olarak ele alınmıştır. Bu konuda filozoflar, farklı yaklaşımlar benimsemiştir. Örneğin bazı filozoflar, ruhun bedensel bir varlık olduğunu ve bedenin ölümüyle birlikte ruhun da yok olduğunu savunur. Bazıları ise ruhun bedenden bağımsız bir varlık olduğunu ve ölümden sonra da yaşamaya devam ettiğini ileri sürer. Ruhun ölümden sonraki durumunun Tanrı'nın iradesine bağlı olduğunu ifade eden filozoflar da vardır. Bir kısım filozof ise ölümden sonra bireysel varlığın sürmediğini, insanın ancak sonsuzluk ve Tanrı bağlamında anlam kazandığını savunur.

***1. Görev:** Aşağıda Tanrı'nın varlığına ilişkin görüşler, harflerle verilmiştir. Tablodaki ifadelerin karşısına ilgili olduğu görüşe ait harfi yazınız.*

Görüşler
A-Deizm,B-Panteizm, C-Ateizm, D-Panenteizm, E-Septisizm, F-Teizm

Evrenin yaratıcısı olan Tanrı'nın, evrenin işleyişine karışmadığını ileri sürer.	
"Tanrı hem evrendedir hem onu aşan bir varlıktır." görüşünü benimser.	
Tanrı'nın evreni yaratmasının yanında olaylara da müdahale ettiğini savunur.	
Tanrı'nın var olduğunu kabul etmeyen yaklaşımdır.	
Tanrı ve evrenin birbirinden ayrı olmadığı iddiasındadır.	

***2. Görev:** Aşağıdaki tabloda Tanrı'nın varlığına yönelik kanıtlamalarla ilgili ifadeler yer almaktadır. Tabloda "D/Y" sütununa ifade doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız. Yanlış ifadelerin doğrusunu açıklama alanına yazınız.*

İFADELER	D/Y	AÇIKLAMA
Ontolojik kanıta göre Tanrı'nın düşüncede en yetkin varlık olması, gerçekte de var olmasını gerektirir.		
Kozmolojik kanıta göre evrendeki düzenli yapı, onu planlayan kusursuz bir akıl olduğunu düşündürür.		
Teleolojik kanıta göre evrenin ortaya çıkışının bir nedeni olmalıdır. Bu neden, Tanrı'dır.		
Kötülük kanıtına göre kötülüklerin varlığı, Tanrı'nın güçlü ya da iyi olduğu düşüncesi ile ters düşer.		

3. Görev: *Aşağıda görüşleri verilen filozofların, evrenin sonluluğu ve sonsuzluğu problemi çerçevesindeki sonlu evren görüşü ve sonsuz evren görüşlerinden hangisini benimsediğini ilgili alana yazınız.*

Evren ezelîdir çünkü Tanrı'nın yaratıcı gücü sonsuzdur ve zamanla sınırlı olamaz.

İbni Rüşd

İbni Rüşd (Temsilî)

Sonradan meydana gelen her şeyin bir yaratıcısı vardır. Evren de sonradan yaratılmıştır.

Gazali

Gazali (Temsilî)

İbni Rüşd'ün benimsediği görüş: .....

.....

.....

Gazali'nin benimsediği görüş: .....

.....

.....

4. Görev: *Aşağıda görüşleri verilen filozofları, "Ruhun Ölümsüzlüğünü Kabul Edenler" ve "Ruhun Ölümsüzlüğünü Reddedenler" başlıkları altında örnekteki gibi sınıflandırınız.*

Platon, ölümden sonra ruhun idealar dünyasına geri döneceğini savunur.	**Epiküros**'e (Epikür) göre ruh, atomlardan oluşur ve bedenle birlikte dağılır.	**Farabi**'ye göre ruh, varlığını Tanrı'nın yaratıcı eylemine borçludur. Ölüm sonrası ruhun geleceği, yine Tanrı'ya bağlıdır.
John Locke (Con Lok), dinin ve ahlâkın yüce amaçlarının ruhun ölümsüz olması sayesinde sağlandığını savunur.	**İbn Sina**, ruhun bedenden bağımsız ve ölümsüz olduğunu belirtmiştir.	**Paul Tillich** (Pol Tiliç), bireysel bilincin ölümle sona erdiğini ancak insanın Tanrı'da bir varlık boyutunda devam ettiğini ileri sürer.

Ruhun Ölümsüzlüğünü Kabul Edenler	Ruhun Ölümsüzlüğünü Reddedenler
Platon	

EK-2

BİLGİ KARTI	
Adı-Soyadı:	**Tarih:**
Sınıfı-Numarası:	

Bu etkinlikte .....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
..... keşfettim.

Bu etkinlikte .....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
..... benim için çok zordu.

Bu etkinlikte .....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
..... beni çok etkiledi.

3. ETKİNLİK ADI Din Felsefesinin Problemlerinin Değerlendirilmesi

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin din felsefesinin temel problemlerine yönelik düşünce ve argümanları değerlendirebilmelerini sağlamak
Destekleme Uygulaması	Sadeleştirilmiş bir metin üzerinden din felsefesinin temel problemlerine yönelik düşünce ve argümanlar gruplar hâlinde değerlendirilebilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Çalışma Kâğıdı • Yazı malzemeleri

Aşağıdaki adımları takip ederek öğrencilerin etkinliği gerçekleştirmelerini sağlayınız.

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere bir metin üzerinden din felsefesinin temel problemlerine yönelik düşünce ve argümanları değerlendirmeleri amacıyla bu etkinliğin yapılacağını belirtiniz.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Öğrencileri 3-4 kişilik gruplara ayırınız ve birer grup sözcüsü seçiniz.
- Ek-1'de yer alan "Çalışma Kâğıdı"nı çoğaltıp gruplara dağıtınız.
- Her grubun "Çalışma Kâğıdı"nda yer alan metni dikkatlice okumasını ve soruları cevaplamasını isteyiniz.
- Grupların cevaplarını grup sözcüsü aracılığıyla paylaşmalarını sağlayınız.
- Öğrencilere geri bildirimlerde bulunup gerekli yerlerde düzeltmeler yaparak etkinliği tamamlayınız.

3. Adım: Değerlendirme

- Ek-2'de yer alan "Grup Değerlendirme Formu"nu çoğaltıp öğrencilere dağıtınız ve öğrencilerden bu formu doldurmalarını isteyiniz.

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıdaki metinle ilgili verilen sorular üzerinde grupça tartışınız. Tartışma sonucunda uzlaştığınız cevapları boşluklara yazınız.

Bakâ Sıfatı

Allah, başlangıcı olmadığı gibi sonu da olmayan ebedî bir varlıktır. "O, evveldir ve ahirdir. Görünen ve görünmeyendir. O, her şeyi bilendir." Başlangıcı olmayan bir varlığın sonlu olması düşünülemez.

Allah'ın Cevher Olmaktan Uzak Oluşu

Allah, mekânda yer kaplayan bir cevher değildir. O, mekân ilişkilerinden tamamen uzaktır çünkü her cevher bir yerde bulunur ve bu durum ona bir özellik kazandırır. Cevher, bulunduğu yerde ya hareketsizdir ya da hareket eder. Hareket ve durgunluk sonradan var olan durumlardır. Sonradan var olan durumlara bağlı olan bir varlık da sonradan yaratılmış demektir. Allah ise bundan uzaktır.

Allah'ın Cisim Olmaktan Uzak Oluşu

Allah, cevherlerden oluşmuş bir cisim değildir çünkü cisim, cevherlerin birleşmesiyle meydana gelir. Allah'ın cevher olmadığı kanıtlandığına göre cisim de olmadığı ortaya çıkar. Ayrıca cevherler; ayrılma, birleşme, hareket, durgunluk, şekil, ölçü gibi özelliklerden bağımsız olamaz. Bu özelliklerin hepsi sonradan ortaya çıkar.

Allah'ın Araz Olmaktan Uzak Oluşu

Allah, ancak bir cisimde bulunabilen renk, şekil, büyüklük, küçüklük, sıcaklık, soğukluk gibi bir araz değildir. Çünkü araz ancak bir cisme bağlı olarak var olabilir. Her cisim sonradan yaratılmıştır ve onu var eden, ondan önce var olmalıdır. Sonuç olarak bütün varlıklar —cisimleri ve özellikleriyle— Allah'ın yarattıklarıdır. Bu yüzden Allah ile yarattıkları arasında benzerlik kurmak doğru değildir.

(...)

Allah'ın Birliği

Allah birdir, ortağı ve benzeri yoktur. Varlıkları tek başına, benzersiz bir şekilde yaratmıştır. Onun işlerini paylaşacak bir ortağı, ona karşı çıkacak bir güç yoktur. "Eğer yerde ve gökte Allah'tan başka tanrılar olsaydı yerin ve göğün düzeni bozulurdu." ayeti de bunu kanıtlar.

Gazali, *İhyâ-u Ulûmi'd-Din* (Kısaltılmıştır.)

1. Metinde geçen felsefi kavramlar nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

2. Metinde ele alınan temel problemler nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

3. Metinde savunulan görüşler nelerdir?

4. Metindeki görüşü temellendirmek için öne sürülen argümanları tespit ediniz.

5. Metinden çıkardığınız sonuç nedir?

EK-2

GRUP DEĞERLENDİRME FORMU	
Adı-Soyadı:	**Grup Adı/Numarası:**
Sınıfı-Numarası:	**Tarih:**
1. Grubunuzun güçlü yanları nelerdir?	
2. Grubunuz hangi zorluklarla karşılaştı?	
3. Grubun tüm üyeleri çalışmaya katkıda bulundu mu?	
4. Grup üyeleri birbirinin düşüncelerini saygıyla dinledi mi?	
5. Grubunuzun bir sonraki çalışmasının daha iyi olması için ne önerirsiniz?	
6. Bu süreçte iş birliği yaparak öğrendikleriniz nelerdir?	
7. Grubunuza katkılarınız nelerdir?	

9. ÜNİTE

BİLİM FELSEFESİ

Ünite karekodu

1. ETKİNLİK ADI Bilim Felsefesinin Konusu ve Temel Kavramları

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin bilim felsefesinin konusu ve temel kavramlarına yönelik kavram yanılgılarını giderebilmelerini sağlamak
Destekleme Uygulaması	Bilim felsefesinin konusu ve temel kavramlarına yönelik kavram yanılgılarını tespit etmek ve gidermek için bilgi görseli kullanılabilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Genel ağ erişimi olan bilgisayar • Çalışma Kâğıdı • Yazı malzemeleri

Aşağıdaki adımları takip ederek öğrencilerin etkinliği gerçekleştirmelerini sağlayınız.

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere bilim felsefesinin ve temel kavramlarına yönelik kavram yanılgılarını tespit etmeleri ve gidermeleri amacıyla bu etkinliğin yapılacağını belirtiniz.
- Öğrencilere bilim felsefesinin konusu ve temel kavramları ile ilgili kısa bir bilgilendirme yapınız.
- Öğrencilerin, bilim felsefesinin konusu ve temel kavramları ile ilgili daha fazla bilgi sahibi olmaları için aşağıdaki karekodda yer alan videoları izlemelerini ve videolarda önemli buldukları kısımları not etmelerini sağlayınız.

"Bilim Felsefesinin Konusu Bilimsel Yöntem ve Bilimin Değeri-Bilgi 1" adlı videoya karekoddan ulaşabilirsiniz.

"Bilim Felsefesinin Anlamı ve Konusu" adlı videoya karekoddan ulaşabilirsiniz.

"Bilimsel Yöntem" adlı videoya karekoddan ulaşabilirsiniz.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Ek-1'de yer alan "Çalışma Kâğıdı"nı çoğaltıp öğrencilere dağıtınız.
- Öğrencilerin "Çalışma Kâğıdı"nda yer alan görevleri sırasıyla tamamlamalarını sağlayınız.
- Öğrencilere ihtiyaç duymaları hâlinde sizden destek alabileceklerini belirtiniz.
- Öğrencilere geri bildirimlerde bulunup gerekli yerlerde düzeltmeler yaparak etkinliği tamamlayınız.

3. Adım: Değerlendirme

- Ek-2'de yer alan "Kontrol Listesi"ni çoğaltarak öğrencilerin çalışmalarını değerlendirmek için kullanınız.

EK-1

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıdaki bilgi görselinden yararlanarak görevleri gerçekleştiriniz.

Bilim, doğada gerçekleşen olay ve olguları konu edinir. Bu olay ve olguları belli bir düzen ve yöntemle açıklamaya çalışan bilim insanları, ele aldıkları konuyla ilgili doğru ve güvenilir bilgilere ulaşmak ister.

Bilim felsefesi; bilimin doğasını, yöntemlerini ve sonuçlarını sorgulayan bir felsefe disiplinidir. Bu alan; bilimsel bilginin ne olduğu, nasıl elde edildiği, ne derece güvenilir olduğu gibi temel soruları irdeler.

Bilim Felsefesinin Soruları

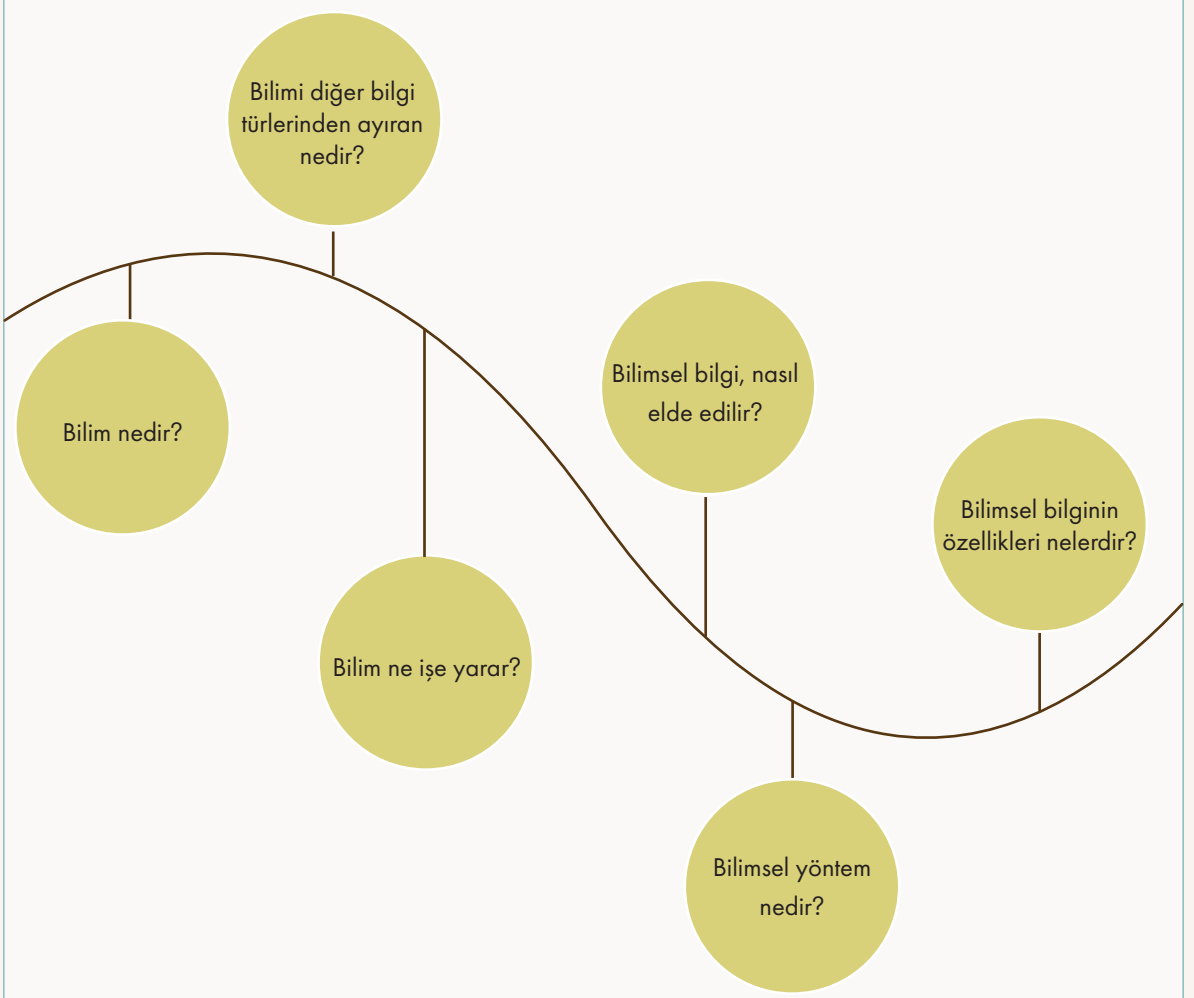

Bilimsel bilgiye ulaşmak için kullanılan yönteme **bilimsel yöntem** denir. Bilimsel yöntem, izlenen planlı ve mantıklı adımlardan oluşur. Bu adımlar sayesinde güvenilir, nesnel ve geçerli bilgilere ulaşılır. Bu yöntem, belirli aşamalardan oluşur.

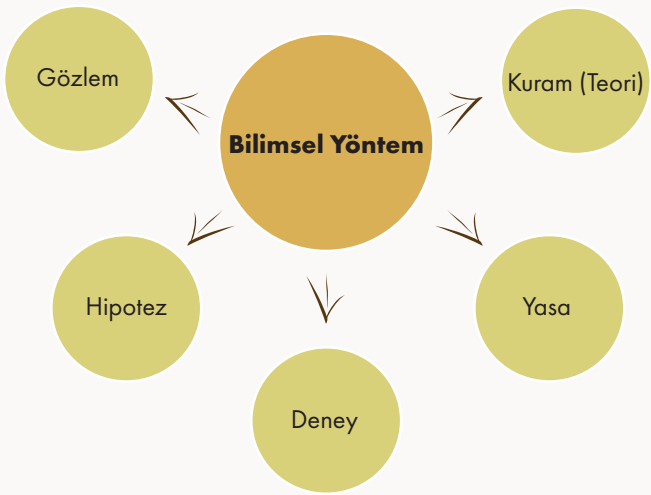

Bilimsel yöntem, genellikle **gözlem** ile başlar. Öncelikle gözlem yapılarak veriler toplanır. Gözlem, araştırılan olayların dikkatli bir şekilde incelenmesi ve verilerin toplanmasıdır.

Gözlemler sonucunda henüz doğruluğu kanıtlanmamış bazı önermeler ortaya atılır. Bu önermelere **hipotez** denir. Hipotezler, olaylara geçici açıklama sunar.

Bir hipotezin doğru olup olmadığını anlamak için **deney** yapılır. Deney, kontrollü şartlarda hipotezin test edilmesidir. Daha sonra bu hipotezlerin doğruluğu deneylerle test edilir.

Deneyler tekrarlandığında hep aynı sonuç alınıyorsa bu hipotez, zamanla **yasa** hâline gelir. Yasa, belirli koşullarda her zaman geçerli olan, çok sayıda gözlem ve deneye dayanan bilimsel ifadelerdir.

Birden fazla yasa ve bazı hipotezlerin bir araya getirilmesiyle geniş kapsamlı açıklamalar yapılır. Bu tür kapsamlı açıklamalara **kuram** ya da **teori** denir. Kuramlar, belirli olayları anlamaya yardımcı olur ve yeni araştırmalar için yol gösterir.

1. Görev: Bilgi görselinden yararlanarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.

a) Bilim felsefesinin ne olduğunu ve konusunu kendi cümleleriniz ile ifade ediniz.

Bilim Felsefesi

Bilim Felsefesinin Konuları

b) Bilimin konusunu, amacını ve bilimsel yöntemi kendi cümlelerinizle yazınız.

Bilimin Konusu

Bilimin Amacı

Bilimsel Yöntem

c) Aşağıda verilen kavramları kendi cümlelerinizle tanımlayınız.

Bilimsel Gözlem

Hipotez

Deney

Yasa

2. Görev: *Aşağıdaki tabloda bazı ifadeler verilmiştir. Bu ifadeleri en uygun kavramlarla eşleştiriniz ve bu eşleştirmeyi örnekteki gibi onaylama işareti (✓) koyarak gösteriniz.*

İFADELER	Bilim	Bilim Felsefesi	Bilimsel Yöntem	Gözlem	Hipotez	Deney	Yasa	Kuram (Teori)
Yasa ve hipotezlere dayanılarak yapılan kapsamlı açıklamalardır.								
Bilimde doğru ve güvenilir bilgiye ulaşmak için izlenen sistemli adımlardır.								
Doğada meydana gelen olay ve olguları anlamak, doğru ve güvenilir bilgilere ulaşmak amacıyla yapılan yönteme dayalı çalışmadır.	✓							
Gözleme, daha önce yapılmış araştırmalara, akıl yürütmeye dayanılarak ortaya atılan ve test edilebilir geçici açıklamadır.								
Bilimsel bilginin yapısını, güvenilirliğini ve elde edilme sürecini derinlemesine inceleyen felsefe disiplinidir.								
Hipotezleri doğrulamak ya da yanlışlamak için planlı ve kontrollü bir şekilde yapılan uygulamadır.								
Belirli bir amaçla olayları dikkatlice izleyerek bilgi toplama sürecidir.								
Çok sayıda gözlem ve deney sonucunda doğruluğu kabul edilmiş, belirli koşullar altında her zaman geçerli olan bilimsel açıklamalardır.								

EK-2

KONTROL LİSTESİ

Adı-Soyadı: **Tarih:**

Sınıfı-Numarası:

Aşağıdaki "Kontrol Listesi", "Bilim Felsefesinin Konusu ve Temel Kavramları" adlı etkinliği gerçekleştiren her bir öğrencinin değerlendirilmesine yöneliktir. İlgili alanlara onaylama işareti (✓) koyarak değerlendirmenizi yapınız.

Değerlendirme Ölçütleri		Evet	Kısmen	Hayır
1.	Etkinlik sürecine aktif katılım sağladı.			
2.	"Çalışma Kâğıdı"ndaki bilgi görselini inceledi.			
3.	Bilgi görselinde sunulan bilgileri doğru bir şekilde anlamak için çabaladı.			
4.	Bilgi görseline göre verilen soruları cevapladı.			
5.	İfadeler tablosunu tamamladı.			
6.	Bilim felsefesinin konusu ve temel kavramlarına yönelik kavram yanılgılarını tespit etti.			
7.	Bilim felsefesinin konusu ve temel kavramlarına yönelik kavram yanılgılarını giderdi.			
8.	Zaman yönetimini başarılı şekilde uyguladı.			
9.	Etkinlik sürecinde zorlandığı noktalarda öğretmeniyle iletişim kurdu.			

Öğretmen Notları:

Not: Değerlendirme sonunda öğrenciden "Kısmen" ve "Hayır"la işaretlenen bölümleri bir kez daha gözden geçirmesini ve eksiklerini tamamlamasını isteyiniz.

2. ETKİNLİK ADI Bilim Felsefesinin Temel Problemleri

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin bilim felsefesinin temel problemlerini kavrayabilmelerini sağlamak
Destekleme Uygulaması	Bilim felsefesinin temel problemlerine yönelik öğrenme-öğretme uygulamalarında akran destekli öğrenmeden yararlanılabilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Yazı malzemeleri • Genel ağ erişimi olan bilgisayar • Sunum için etkileşimli tahta, bilgisayar veya projektör

Aşağıdaki adımları takip ederek öğrencilerin etkinliği gerçekleştirmelerini sağlayınız.

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere bilim felsefesinin temel problemlerini kavramaları amacıyla bu etkinliğin yapılacağını açıklayınız.
- Öğrencilere bilim felsefesinin konusu ve temel kavramları ile ilgili kısa bir bilgilendirme yapınız.
- Öğrencilerin, bilim felsefesinin temel problemleri ile ilgili daha fazla bilgi sahibi olmaları için aşağıdaki karekodda yer alan videoları izlemelerini ve videolarda önemli buldukları kısımları not etmelerini sağlayınız.

"Bilime Farklı Yaklaşımlar: Ürün Olarak Bilim" adlı videoya karekoddan ulaşabilirsiniz.

"Bilime Farklı Yaklaşımlar: Etkinlik Olarak Bilim" adlı videoya karekoddan ulaşabilirsiniz.

"Yanlışlanabilirlik-K. Popper" adlı videoya karekoddan ulaşabilirsiniz.

"Paradigma" adlı videoya karekoddan ulaşabilirsiniz.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Öğrencileri 3-4 kişilik gruplara ayırınız ve birer grup sözcüsü seçiniz.
- Her gruba bilim felsefesinin temel problemlerini güvenilir kaynaklardan araştırma görevi veriniz.
- Araştırma yapılacak güvenilir kaynakların konuyla ilgili birincil kaynaklar, "gov ve edu" uzantılı çevrim içi kaynaklar, makale, kitap ve dergiler olduğunu belirtiniz.
- Grupların araştırma sonucunda ulaştıkları bilgileri kullanarak klasik (geleneksel) bilim anlayışı ile çağdaş bilim anlayışına ait argümanları içeren bir kavram haritası hazırlamalarını sağlayınız.

- Akran destekli öğrenmeden yararlanmak için her öğrencinin grup içinde edindiği bilgileri arkadaşlarına açıklaması, anlamadığı noktaları grupça tartışması ve kavramlar üzerine birlikte düşünmeleri gerektiğini vurgulayınız.
- Öğrencilere kavram haritası hazırlamak için çeşitli dijital uygulamaları da kullanabileceklerini belirtiniz.
- Öğrencilere ihtiyaç duymaları hâlinde sizden destek alabileceklerini ifade ediniz.
- Grupların hazırladıkları kavram haritalarını grup sözcüsü aracılığıyla sınıfta paylaşmalarını sağlayınız.
- Öğrencilere geri bildirimlerde bulunup gerekli yerlerde düzeltmeler yaparak etkinliği tamamlayınız.

3. Adım: Değerlendirme

- Ek-1'de yer alan "Grup Değerlendirme Formu"nu çoğaltıp öğrencilere dağıtınız ve öğrencilerden bu formu doldurmalarını isteyiniz.

EK-1

GRUP DEĞERLENDİRME FORMU	
Adı-Soyadı:	**Grup Adı/Numarası:**
Sınıfı-Numarası:	**Tarih:**
1. Grubunuzun güçlü yanları nelerdir?	
2. Grubunuz hangi zorluklarla karşılaştı?	
3. Grubun tüm üyeleri çalışmaya katkıda bulundu mu?	
4. Grup üyeleri birbirinin düşüncelerini saygıyla dinledi mi?	
5. Grubunuzun bir sonraki çalışmasının daha iyi olması için ne önerirsiniz?	
6. Bu süreçte iş birliği yaparak öğrendikleriniz nelerdir?	
7. Grubunuza katkılarınız nelerdir?	

3. ETKİNLİK ADI Bilim Felsefesinin Problemlerinin Değerlendirilmesi

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin bilim felsefesinin temel problemlerine yönelik düşünce ve argümanları değerlendirebilmelerini sağlamak
Destekleme Uygulaması	Sadeleştirilmiş bir metin üzerinden bilim felsefesinin temel problemlerine yönelik düşünce ve argümanlar gruplar hâlinde değerlendirilebilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Çalışma Kâğıdı • Yazı malzemeleri

Aşağıdaki adımları takip ederek öğrencilerin etkinliği gerçekleştirmelerini sağlayınız.

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere bilim felsefesinin temel problemlerine yönelik düşünce ve argümanları değerlendirmeleri amacıyla bu etkinliğin yapılacağını açıklayınız.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Öğrencileri 3-4 kişilik gruplara ayırınız ve birer grup sözcüsü seçiniz.
- Ek-1'de yer alan "Çalışma Kâğıdı"nı çoğaltıp gruplara dağıtınız.
- Her grubun "Çalışma Kâğıdı"nda yer alan metni dikkatlice okumasını ve soruları cevaplamasını isteyiniz.
- Grupların cevaplarını grup sözcüsü aracılığıyla paylaşmalarını sağlayınız.
- Öğrencilere geri bildirimlerde bulunup gerekli yerlerde düzeltmeler yaparak etkinliği tamamlayınız.

3. Adım: Değerlendirme

- Ek-2'de yer alan "Grup Değerlendirme Formu"nu çoğaltıp öğrencilere dağıtınız ve öğrencilerden bu formu doldurmalarını isteyiniz.

EK-1

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıdaki metinle ilgili verilen sorular üzerinde grupça tartışınız. Tartışma sonucunda uzlaştığınız cevapları boşluklara yazınız.

BİLİM TARİHİ SOHBETLERİ

(...) Bilimin gelişmesi, en zeki ve güçlü hayal gücüne sahip insanların uzun süreli, yorucu ve ortak çabalarla bu yolda çalışmasını gerektirir. Edison'un şu sözü bunu açıklar: Bilimsel dehanın yalnızca onda biri ilhamdır, geri kalan onda dokuzu ise çok çalışarak kazanılır. (...)

Bir kıtadaki bir bilim insanının laboratuvarda ya da kütüphanede yaptığı çalışmayı, dünyanın başka bir köşesindeki bir bilim insanı tamamlayabilir. Bilim bu şekilde ilerler. Bilimsel çalışmalar ve sonuçlar tüm insanlığındır. Bilim; tek bir millete, topluma veya ırka ait değildir. Bilimsel faaliyet, tamamen insanlara özgü bir faaliyettir ve insanın seçici, ayırt edici bir niteliğini gösterir. Bilimde insanlar aynı sonuçlara ulaşırlar.

(...)

Bilim insanları, yalnızca birbirlerinin buluşlarını tamamlamakla kalmaz; bazen birbirlerinden habersiz olarak aynı buluşları yaparlar. Dünyanın farklı yerlerindeki bilim insanlarının birbirlerinden bağımsız olarak aynı sonuçlara ulaşabilmesi, bilimin önemli bir özelliğini gösterir: Bilimsel sonuçlar, kişisel görüşlerden uzak, genel ve güvenilir niteliktedir.

(...) Birçok teknik buluş, ancak belli bir bilgi birikimi oluştuğunda yapılabilir. Örneğin insanlar, çok eski zamanlardan beri kuşlar gibi uçmayı istemiştir. Ancak balonun ve uçağın icadı, gerekli bilimsel ve teknolojik bilgilerin birikmesinden sonra mümkün olmuştur. Deneysel olarak yapılan icatlar da vardır ve bunların bazıları, önemli bilimsel keşiflerin yolunu açmıştır. (...)

Bilimin değerini ve kesinliğini gösteren kanıtlardan biri, doğru tahminler yapabilmesidir. Bunun en basit örneği, Ay ve Güneş tutulmalarının ya da kuyruklu yıldızların ne zaman ve nerede görüleceğinin önceden bilinmesidir. Bu tahminler, gözlem ve hesaplara dayanır ve çoğunlukla doğru çıkar. (...) Tahmin için gereken bilgilerin çoğu biliniyor ve bilinmeyenler az ise tahmin daha kesin ve kolay yapılır. Tahmin yoluyla bazen yeni bilimsel sonuçlar da elde edilebilir.

Aydın Sayılı, *Hayatta En Hakiki Mürşit İlimdir* (Kısaltılmıştır.)

1. Metinde geçen felsefi kavramlar nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

2. Metinde ele alınan temel problemler nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

3. Metinde savunulan görüşler nelerdir?

4. Metindeki görüşü temellendirmek için öne sürülen argümanları tespit ediniz.

5. Metinden çıkardığınız sonuç nedir?

EK-2

GRUP DEĞERLENDİRME FORMU	
Adı-Soyadı:	**Grup Adı/Numarası:**
Sınıfı-Numarası:	**Tarih:**
1. Grubunuzun güçlü yanları nelerdir?	
2. Grubunuz hangi zorluklarla karşılaştı?	
3. Grubun tüm üyeleri çalışmaya katkıda bulundu mu?	
4. Grup üyeleri birbirinin düşüncelerini saygıyla dinledi mi?	
5. Grubunuzun bir sonraki çalışmasının daha iyi olması için ne önerirsiniz?	
6. Bu süreçte iş birliği yaparak öğrendikleriniz nelerdir?	
7. Grubunuza katkılarınız nelerdir?	

KAYNAKÇA

Akarsu, B. (1985). *Çağdaş Felsefe*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
Altunoğlu, M., Taştan, F. (Ed.). (2018). *İlkçağ Felsefesi.* Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
Arslan, A. (2019). *Felsefeye Giriş*. Ankara: Serbest Akademi.
Bolay, S. H. (2010). *Felsefeye Giriş*. Ankara: Akçağ.
Cevizci, A. (2005). *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul: Paradigma Yayıncılık.
Cevizci, A. (2007). *Felsefe Ansiklopedisi Cilt- 5*. Ankara: Ebabil Yayıncılık.
Cevizci, A. (2009). *Felsefe Tarihi*. İstanbul: Say Yayınları.
Cevizci, A. (2013). *Bir Bakışta Felsefe*. Ankara: Lider Gençlik Yayınları.
Cevizci, A. (2014). *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul: Say Yayınları
Cevizci, A. (2017). Felsefeye Giriş. Ankara: Nobel.
Çüçen, A. K.(2021). *Klâsik Mantık*. Ankara: Sentez.
Emiroğlu, İ. (2009). *Klasik Mantığa Giriş*. İstanbul: Elis.
Honer, S.M., Hunt, T.C. (1996). *Felsefeye Çağrı*. (H.Ünder, Çev.). Ankara: İmge.
Horner, C., Westacott, E. (2001). *Felsefe Aracılığı ile Düşünmek*. (A. Arslan, Çev.). Ankara: Phoenix Yayınevi.
İbn-i Haldûn. (2004). *Mukaddime*. (H. Kendir, Çev.). İstanbul: Yeni Şafak.
İmam Gazâlî. (2020). *İhyâ 1.Cilt*. (M. Çağrıcı, Çev.). İzmir: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
Kılıç, Y., Sayın, B. (2020). Benedetto Croce'nin Felsefesinde Sezgi-İfade Özdeşliği Bakımından Sanatın Konumu. *Kaygı*, 19(1), 636-653.
Magee, B. (2000). *Felsefenin Öyküsü*. (B. S. Şener, Çev.). Ankara: Dost Kitabevi.
Mengüşoğlu, T. (2000). *Felsefeye Giriş*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
Öner, N. (2005). *Bilginin Serüveni*. Ankara: Vadi Yayınları.
Pears, D. (2004). *Bilgi Nedir?* (A. Güçlü, Çev.). Ankara: Bilim ve Sanat Yayıncılık.
Sezgin, F. (2014). *Bilim Tarihi Sohbetleri*. İstanbul: Timaş Yayınları.
Taşdelen, D., Yazıcı, A. (2012). *Estetik ve Sanat Felsefesi.* Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
Tekel, A. (2015). Estetik Yargı ve Estetik Yargıyı Etkileyen Faktörler. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 16, 149-157.
Timuçin, A. (2005). *Düşünce Tarihi (Cilt 1-3)*. İstanbul: Bulut Yayınları.
Timuçin, A. (2011). *Gençler İçin Felsefe Tarihi*. İstanbul: Bulut Yayınları.
Tunalı, İ. (1998). *Estetik*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
Ural, Ş. (2017). *Temel Mantık*. İstanbul: Çantay.
Ülken, H. Z. (1968). *Varlık ve Oluş*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları.
Yusuf Has Hacib. (2018). *Kutadgu Bilig*. (A. Çakan, Çev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Kaynakça atıf sistemi, APA 6.0 yazım kuralları ve kaynak gösterme biçimine göre düzenlenmiştir.

"Cevap Anahtarı"na ulaşmak için karekodu okutunuz.

"Görsel ve Genel Ağ Kaynakçası"na ulaşmak için karekodu okutunuz.

25°D
30°D
35°D
40°D
45°D
50°D
40°K
35°K
ROMANYA
Bükreş
UKRAYNA
RUSYA FEDERASYONU
HAZAR DENİZİ
Sofya
BULGARİSTAN
K A R A D E N İ Z
GÜRCİSTAN
Tiflis
Edirne
Kırklareli
Bartın
Sinop
Zonguldak
Kastamonu
ACARA Ö.C.
Artvin
Ardahan
ERMENİSTAN
AZERBAYCAN
YUNANİSTAN
Tekirdağ
İstanbul
Samsun
Rize
Trabzon
Ordu
Giresun
Kocaeli
Düzce
Karabük
Kars
Erivan
MARMARA DENİZİ
Yalova
Sakarya
Bolu
Çankırı
Amasya
Gökçeada
Çanakkale
Bozcaada
Bursa
Bilecik
Çorum
Tokat
Gümüşhane
Bayburt
Iğdır
Ankara
Balıkesir
Eskişehir
Kırıkkale
Yozgat
Sivas
Erzincan
Erzurum
Ağrı
NAHÇIVAN Ö.C. (AZERBAYCAN)
EGE DENİZİ
Kütahya
Kırşehir
Tunceli
Bingöl
Muş
Manisa
Afyonkarahisar
Uşak
Elâzığ
Van
Atina
İzmir
Nevşehir
Kayseri
Malatya
Bitlis
Aksaray
Aydın
Konya
Diyarbakır
Siirt
Batman
Adıyaman
Hakkâri
Denizli
Isparta
Niğde
Kahramanmaraş
Şırnak
Mardin
İ R A N
Muğla
Burdur
Karaman
Osmaniye
Gaziantep
Şanlıurfa
Antalya
Adana
Mersin
Kilis
Hatay
KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
Erenköy
Lefkoşa
S U R İ Y E
I R A K
GÜNEY KIBRIS RUM YÖNETİMİ
LÜBNAN
Beyrut
A K D E N İ Z
Bağdat
Şam
L İ B Y A
Tel Aviv
FİLİSTİN
Batı Şeria
Doğu Kudüs
FİLİSTİN
Gazze Şeridi
İSRAİL
M I S I R
TÜRKİYE'NİN MÜLKİ İDARE BÖLÜMLERİ İLE KARA VE DENİZ KOMŞULARI HARİTASI
BAŞKENT
Ankara
İL MERKEZİ
Elâzığ
GÖL
ÜLKE SINIRI
ÖZERK BÖLGE SINIRI
AKARSU
0 50 100 200 300 400
km
Harita Genel Müdürlüğü tarafından üretilmiştir.

TÜRK DÜNYASI HARİTASI
Bağımsız Türk Devletleri
Türk Cumhuriyetleri, Türk Bölgeleri
Türk Toplulukları
0 250 500 1.000 1.500 2.000 km
TÜRK CUMHURİYETLERİ, TÜRK BÖLGELERİ
1 GAGAVUZ YERİ
2 KARAÇAY-ÇERKESYA
3 KABARDİN-BALKARYA C.
4 DAĞISTAN C.
5 ÇUVAŞİSTAN C.
6 TATARİSTAN C.
7 BAŞKURT C.
8 KARAKALPAKİSTAN C.
9 ALTAY C.
10 HAKASYA C.
TÜRK TOPLULUKLARI
a Avrupa'daki Türkler
b Kosova Türkleri
c Yunanistan Türkleri
ç Bulgaristan Türkleri
d Romanya Türkleri
e Suriye Türkmenleri
f Irak Türkmenleri
g İran Türkleri
h Afganistan Türkmenleri
ı Pakistan Türkmenleri
i Hindistan Türkmenleri
j Çin H. C. Türkleri
k Moğolistan Türkleri
l Rusya Federasyonu Türkleri
ÜLKE KISALTMALARI
ARNAVUTLUK ARN
BELÇİKA BEL
BOSNA - HERSEK BH
GÜNEY KIBRIS RUM YÖNETİMİ GKRY
HIRVATİSTAN HRV
İSVİÇRE İSV
KARADAĞ KRD
KOSOVA KSV
KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ KKTC
KUZEY MAKEDONYA KMKD
LİHTENŞTAYN LİH
SIRBİSTAN SRB
RUSYA FEDERASYONU
KAZAKİSTAN
TÜRKİYE
İRAN
AFGANİSTAN
PAKİSTAN
HİNDİSTAN
ÇİN HALK CUMHURİYETİ
MOĞOLİSTAN
SAHA (YAKUT) C.
TUVA C.
SİNCAN UYGUR ÖZERK BÖLGESİ
Norveç Denizi
Barents Denizi
Kara Denizi
Ohotsk Denizi
Bering Denizi
Akdeniz
Karadeniz
Hazar Denizi
Umman Denizi
Yemen Denizi
30°B 20°B 10°B 0° 10°D 20°D 30°D 40°D 50°D 60°D 80°D 100°D 120°D 130°D 140°D 150°D 160°D 170°D 180°
40°K 30°K 20°K 10°K
30°D 40°D 50°D 60°D 70°D 80°D 90°D 100°D 110°D 120°D